

CEZAR PETRESCU

FRAM
URSUL POLAR

CEZAR PETRESCU

**FRAM
URSUL POLAR**

I. O REPREZENTAȚIE DE ADIO LA CIRCUL STRUȚKI ÎN IARNA ANULUI 1924

Tigrii intrau în arenă unul câte unul.

Pasul lor era mlădios pe nisip. Moale, catifelat, fără vuiet.

Nu ridicau nici în dreapta, nici în stînga ochii lor galbeni ca de sticlă.

După gratii, mulțimea din staluri privea cu răsuflarea înfiorată de teamă și de nerăbdare.

Dar pentru tigrii de Bengal nu se afla pe lume această mulțime. Nu merita nici o privire. Pentru dînșii, acum o singură făptură omenească era: femeia din mijlocul arenei, înfășurată în rochia cu solzi aurii și cu pietre scînteietoare.

Ochii ei luceau tot așa de arzători ca ochii tigrilor. Numai că ochii verzi ai femeii erau poruncitori și neîndurați, pe cînd în ochii fiarelor se citea o mare și istovită supunere.

Privirile lor se căutau, se așteptau, se întîlneau. Era destul atît ca să se înțeleagă.

Ochii femeii străpungeau; ochii fiarelor coborau în pămînt. În mîna întinsă se legăna un bici cu canaf de mătase. Vîrful biciului arăta locul fiecăruia:

— Tu aci!... Tu dincoace!... Tu dincolo!...

Iar tigrii își luau fiecare locul știut, fără împotrivire, înaintînd cu pașii lor de gumă, balansîndu-și cozile grele și lungi.

Șase mingi uriașe de lemn se aflau înșirate de o parte. Șase de cealaltă parte.

Tigrul pipăia cu laba rotundul lemnului. Se înălța cu o zvîcnire ușoară și lină. Se așeza ca o pisică pe vîrful unui stîlp de poartă. Pe urmă aștepta rîndul celorlalți. Cășca. Își zbîrlea mustațile țepoase; arăta cerul gurii și colții.

În inima privitorilor tremura un fior. În mintea lor stăruia un gînd.

Toți știau că, într-o singură clipă, dinții aceștia tăioși și puternici, labele cu ghearele de fier ar putea sfîșia, ca pe un pui de vrabie, pe femeia cu rochia de solzi aurii și pietre sclipitoare.

Dar miss Ellian surîdea. Așa o chema. Miss Ellian surîdea nepăsătoare.

În mijlocul sălbăticiunilor se afla singură. Fără nici o armă. Atît doar: un bici cu șfichi de mătase și privirea ei.

Numai cu atît ea prefăcea doisprezece tigri de Bengal în douăsprezece pisici blînde și ascultătoare.

— Toată puterea împlînzitoare e în ochi! vorbi un domn bătrîn, chiar în fața gratiilor, către nepoțica de alături. Dacă privirea slăbește o singură dată, dacă tigrii simt că dresorul se gîndește în altă parte sau că îl prinde frica, atunci toți se năpustesc și...

— Eu mă tem! Nu vreau să vorbești așa... Mă tem! șopti copila strîngîndu-se de brațul bunicului.

— Ssst! Liniște...

Toți au tăcut.

Copila cu hăinuța albă și cu bucelele bălaie s-a încleștat mai strîns lîngă domnul bătrîn. Își aude tictacul mărunț al inimii.

Cei doisprezece tigri de Bengal, așezați pe mingile lor de lemn, așteptau acum cu încordare porunca din ochii femeii.

De sus, din vîrfurile cortului de pînză, lumina electrică se revărsa orbitoare. Două mii de oameni, înghesuiți cot la cot, nu se clinteau, împietriți.

Era o mulțime foarte amestecată: bătrîni și femei, părinți și copii, profesoare și eleve de școală. Îi despărțeau numai rîndurile de bănci și prețul biletelor. Unii sus, în picioare, la galerie; alții jos de tot, de jur împrejurul gratiilor, pe fotolii îmbrăcate cu pluș roșu.

Toți uitaseră grijile de acasă, necazurile și mulțumirile lor mărunte de toată ziua.

Acum priveau ca un singur om.

Pe stradă, cîți nu se temeau oare de lătratul neașteptat al unui cățel cu coada bîrligată? Acasă, cîți nu tresăreau oare noaptea, speriați, cînd trosnea o mobilă sau cînd se ivea de sub dulap un șoricel cu ochi de mărgele negre?

Aici și acum, toți uitaseră aceste spaime caraghioase. Toți luau parte la ceva minunat și rar.

Douăsprezece fiare sălbatice, împlînzite și ascultînd de privirea unei femei, de pocnetul unui bici de mătase, de semnul unui vîrf de deget.

Nu se mai auzi nici un fîșîit de program, nici un glas, nici un scîrțîit de scaun, nici o tuse.

MISS ELLIAN PREZINTĂ PENTRU ULTIMA OARĂ CEI DOISPREZECE TIGRI DE BENGAL

Așa spunea programul.

Era reprezentația cea din urmă.

Mîine, cirul își va strînge cortul. Toate animalele vor pleca în trenul cu vagoane albe, în alte orașe ale lumii. Poate nu se vor mai întoarce niciodată.

Va rămîne în urma lor un loc gol lîngă grădina publică a orașului.

Oamenii se vor împrăștia la grijile și la munca lor. Copiii, la animalele fără viață, de lemn vopsit și de pîslă.

Din nou, unii băiețași, prinși de jocurile lor din fiecare zi, au să uite că mai sînt pe lume vietăți de-o frumusețe sălbatică și fără seamăn: cu blana de catifea, cu ochii de sticlă, cu saltul arcuit ca piatra zvîrlită din praștie. Din nou, unele fetițe fricoase au să tresară speriate cînd latră într-o curte un cățel cu coada bîrligată sau cînd fuge prin casă un șoricel ca o jucărie cu resort.

De aceea s-au adunat toți și toate încă o dată, să vadă cele două minuni ale Circului Struțki la reprezentația de adio din iarna anului 1924:

MISS ELLIAN CU CEI DOISPREZECE TIGRI DE BENGAL ȘI, FRAM URSUL POLAR

Tigrii așteptau în cerc, pe mingile lor de lemn.

Femeia înfășurată în rochie cu solzi aurii și cu pietre sclipitoare făcu un pas îndărăt. Își împinse cu piciorul coada rochiei foșnitoare și facu un semn rotit de chemare cu biciul.

În douăsprezece salturi egale și zvelte, tigrii au fost lîngă ea. S-au lungit împrejur cu boturile culcate pe pămînt. Acum, se părea că în jurul

femeii s-a deschis o floarea-soarelui uriașă, alcătuită din douăsprezece petale portocalii, brăzdate cu dungii de un negru lucios și catifelat.

Mîna femeii începu a dezmiarda capetele rotunde, urechile moi, boturile umede. Îi alintă. Era mulțumită.

Fetița se rușină la gîndul că pe dînsa, acasă, n-o asculta nici Pufuleț, pisoiful, care acum o săptămîină, cînd se jucau mai vioioși, tam-nisam a zgîriat-o pe obraz.

Iar mai sus, într-o bancă din fund, un băiețel cu nasul cam cîrn și cu ochi sclipitori se înălțase în vîrful picioarelor ca să vadă mai bine.

Era Petruș, feciorul cel mai mic alt unui muncitor de la o fabrică din oraș. Ca mulți alți băiețași, dăduse tîrcoale cercului o săptămîină întreagă și adunase ban cu ban prețul biletului de intrare. Voia acum să nu-i scape nimic din tot ce se întîmpla. Doar nu degeaba de atîtea și atîtea ori citise afișele cu cea mai încordată atenție, fără să-i pese de frig și de lapoviță. Și nu degeaba tot de atîtea seri se uita cu jind de afară, la lumea care intra pe ușă. Acum, cînd în sfîrșit a pătruns înăuntru, cum să nu fie el numai ochi și urechi?

Miss Ellian, din mijlocul tigrilor, a ridicat brațele cu un semn de eliberare. Pe urmă a pocnit din bici. Tigrii s-au prelins cu pași de gumă la locul lor și începură să aștepte neclintiți pe mingile de lemn. Femeia, în rochie cu solzi aurii și cu pietre sclipitoare, a ridicat un cerc de hîrtie; a aprins altul pe un picior de fier.

Alt pocnet de bici.

Unul cîte unul, tigrii se desprind de pe mingile lucioase. Cu un salt prelung, trec prin cercul de hîrtie, abia ating pămîntul și se mai avîntă o dată, lin și întins, prin cercul celălalt de flacără.

Dar tigrul cel mai îndărătnic și mai tînăr a ocolit privirea poruncitoare. Încercînd să se strecoare tiptil pe sub cercul aprins, se preface că n-a pri-ceput.

Se așază la locul lui, pe mînea de lemn, și cască lung, leneș, plictisit.

— E Rajah. Îl cheamă Rajah! șopti copila. Îl cunosc eu de la reprezentația de duminica trecută. E cel mai rău...

Femeia cu biciul nu l-a strigat pe nume. Nici nu l-a atins cu șfichiul de mătase. Nici n-a bătut mînioasă cu vîrful pantofului în nisip. L-a privit pătrunzător o singură dată și a înălțat cercul.

Tigrul arată colții rînjind.

— Eu mă tem! Hai să mergem acasă, mă tem!... se înfricoșă fetița, înfi-gîndu-și prin haină unghiile mici în brațul bunicului.

— Ssst...

N-avea însă de ce se teme fetița cu ochii albaștri, cu paltonașul alb și cu părul cârlionțat sub căciulița tot albă.

Privirea de oțel a îmblînzitoarei a fost și de astă dată mai puternică decât îndărătnicia tigrului tânăr și dîrz.

Rajah a plecat botul în pămînt. A coborît cu pași mlădioși de pe mingea de lemn. Și-a încordat mușchii sub blana catifelată și a săgetat din două salturi, dincolo de cele două cercuri, dintre care unul de văpaie.

Pe urmă s-a așezat cuminte la loc. Ochii lui cereau pocăință, iertare. Știa ce-l așteaptă.

Îndată ce se va întoarce în cușca lui, răsplata are să-i fie cîteva lovituri ascuțite peste bot, cu un bici dureros de curea, nu cu șfichiul delicat de mătase al biciuștei de la reprezentație. Iar la ceasul hranei, în loc de porția de carne crudă, o găleată cu apă. Pedeapsa aceasta o cunoștea. După cum cunoștea și cealaltă înfățișare a femeii cu rochia de solzi aurii și cu pietre scînteietoare. Cunoștea înfățișarea cealaltă a ei, așa cum n-a văzut-o nimeni din toată mulțimea adunată în loji, în staluri și în galerii. Atunci miss Ellian își leapădă haina sclipitoare de reprezentație. E îmbrăcată într-o tunică veche de piele, cu o fustă scurtă și plină de pete. Nu mai surîde fermecător, împărțind sărutări pe vârful degetelor, cînd publicul aplaudă de se clatină ciroul.

Atunci apucă biciul de curea cu vârful de plumb și drugul de fier ascuțit. Țipă cu glas răgușit, lovește și împunge în carnea tigrilor cu drugul de fier. E crudă cu dînșii, fiindcă directorul ciroului, om mai crunt și mai nesățios decât fiarele, nu îngăduie nici o abatere de la poruncile sale. Mereu i se pare că toți nu lucrează îndeștul. Mereu vrea numere tot mai îndrăznețe în program. Mereu răcnește că toți mănîncă de pomană:

— Am să vă arunc pe drumuri, ca să muriți de foame!

Trece printre dresori, veșnic tunînd și fulgerînd. Dresorii, speriați, se răstesc atunci și ei la animale. Toți suferă, toți rabdă. Toți știu că n-au nici o scăpare. Din munca și suferința lor, din nenumăratele amenzi, directorul se îmbogățește zi cu zi și reprezentație cu reprezentație. El e fiara cea mai feroasă și mai nesățioasă din tot ciroul.

Acestea se petrec însă acolo, în cuștile dosnice ale animalelor, după ce pleacă mulțimea și după ce luminile se sting.

Știe Rajah, tigrul cel tânăr și neastîmpărat, el mai știe că acuși un semn al biciului are să-l cheme în mijlocul arenei.

Mîinile femeii au să-i descleșteze gura... Pe urmă, are să-și așeze capul cu păr ondulat între dinții lui, tocmai fiindcă el are faima că e cel mai nesupus și mai crud, iar miss Ellian vrea să arate că nu are nici o teamă, nici una. Așa face de trei seri în șir. Ce-ar fi atunci să strîngă puțin, numai puțin, dinții? Ar trosni oasele ca o coajă de ou. Așa cum trosnesc coastele antilopelor, cînd în viața lui liberă din codrii de la celălalt capăt al lumii sărea din ascunzișuri să-și sugrume prada.

Rajah căscă pe marginea lui de lemn.

Știa că aceasta n-are s-o facă niciodată. El e în puterea oamenilor acum.

Iar privirea verzuie și arzătoare a dresoarei îi nimicește orice încercare de împotrivire. E tot așa de netrebnic acum ca maimuțele cele urîte și slugarnice, care se milogesc în cușca menajeriei să capete alune americane și mandarine.

Tigrul lăsa pleoapele pe ochii sticloși, cu lumina îngustă și oblică, așa cum sînt pisicile la amiază. Nu mai vedea acum nici pe miss Ellian, nici mulțimea de jur împrejurul gratiilor.

Vedea ceea ce trăiește el întotdeauna, cînd închide pleoapele.

O pădure cu frunze late, cu desișuri nepătrunse, cu liane spînzurate pînă în pămînt. E zbor acolo de păsări cu pene de toate culorile curcubeului: păuni care trec cu foșnet mătăsos, păsări colibri mici ca insectele și fluturi mari ca păsările. Se leagănă oare dintr-un copac o creangă sau un șarpe? Foșnește oare numai adierea vîntului sau se strecoară printre foile late alt tigru, străin? Este acolo, da! Este acolo o margine de apă cu tufe de bambus. Cît de bine cunoaște locul acela!... De cîte și de cîte ori nu aștepta acolo, de cîte ori nu pîndea pitulat, la adăpătoarea antilopelor? Aștepta un ceas, două; aștepta pînă noaptea tîrziu. Își schimba locul după vînt, ca adierea molcomă să nu ducă mirosul lui. Antilopele soseau. Două, trei, cîteodată una singură... Privea cu ochii umezi, fricoși, adulmecînd văzduhul. Nici nu se auzeau pașii pe pămîntul moale. Pleca botul în unda apei. Tresărea. Ciulea urechile să asculte, își vîra gîtul printre frunzele de lotus. Atunci fișnea el din tufiș, zvîrlit ca din arc, în cîrca antilopei. Nu era nici o zvîrcolire, nici un geamăt... Altădată, se desfășura însă o luptă de trosneau crengile pădurii și răsunau adîncurile de muget... Odată un bivol sălbatic... L-a simțit. Îl aștepta. I-a sărit în spinare și bivolul l-a răsturnat, scuturîndu-se peste cap, s-a tăvălit cu el să-l strivească, s-a năpustit să-l împungă cu coarnele. O tăcere de moarte s-a întins în toată pădurea. Maimuțele s-au ascuns în scorburile: celelalte sălbăticiuni s-au pitit la pămînt. Era o luptă uriașă și crîncenă între stăpînii codrului! Numai icniturele lor se auzeau,

numai răgetul și mugetul bivolului. A fost însă tot el cel mai tare... Pe urmă, altă dată, lupta cu elefantul care l-a smuls cu trompa să-l zvîrle ca pe un sac la pământ și să-l strivească sub tălpile picioarelor groase ca niște stîlpi... Dar pînă la urmă a fugit elefantul cu trompa ferfeniță și cu un ochi sîngerat. Pînă tîrziu a tot răsunit noaptea de pașii lui mînioși, sfărîmînd crengile, rupînd perdeaua de liane, culcînd la pământ tufișurile de bambus. Și altă dată, cei trei vînători cu sulițe, cînd au încercat să-l înconjoare și au căzut toți trei sub dinții lui!... De atunci i s-a dus vestea și a rămas spaima acelor locuri. TIRANUL — așa îl numeau toți. Așa îl numeau toți, și toți tremurau înfiorați pînă în măduva oaselor cînd începea el să ragă. Nu se mai încumeta nimeni să treacă pe potecile bătătorite. Îi juraseră moartea, și tot ei se temeau de moarte. Cînd mirosea de departe apropierea unuia, înainta cu răsufierea așa de ușoară, că nu și-o auzea nici el. Înainta, se oprea, încă un pas... Un salt. O mușcătură cu dinții clănțănind. Și gata! Rămînea întotdeauna el stăpîn la ochiul de apă unde se adăpau antilopele... Acolo l-a prins într-o noapte un clește de fier. A încercat să sfarme capcana cu dinții. A umplut pădurea de spaimă și de muget. A vrut să-și smulgă laba, s-o rupă din os. Mai simte și acum, cînd e ploaie și frig, mușcătura adîncă a fierului. Pe urmă s-a lungit la pământ, răpus de durere și de sîngele scurs, așteptînd moartea împăcat, fără nici un scîncet. Dar după o săptămînă au venit oamenii cu suliți și topoare să-l ridice, sleit de nemîncare și de sete. Nu-i lăseau dreptul să moară în pace.

Acum e aici.

L-au adus să-l țină despărțit de lume prin gratii de fier.

L-au adus să tremure la pocnetul unui bici cu canaf de mătase, după ce luni de zile a îndurat toate chinurile dresajului. Acum pleacă ochii supus sub privirea unei făpturi fără arme, cu un singur bici de mătase în mînă. Nici o scăpare nu mai este. Nici una! Maimuțele aruncă în el cu coji de portocale și de banană. Se strîmbă și se scarpină; se agață de gratii, cînd îl poartă în cușca lui pe roțile, și îi fac semne cu labelle lor neastîmpărate. Numai cînd mugește le mai cuprinde deodată groaza codrilor și atunci se zvîrcolesc caraghios, căutînd zadarnic un loc să se ascundă.

Canaful de mătase îi atinge ușor botul.

Era o atingere lină, ca o dezmierdare. Dar tigrul știa că e o dojană. Sub blîndețea alintării cunoștea făgăduiala răfuielii de mai tîrziu, cu drugul de fier și cu biciul dureros.

N-avea încotro! Pentru el nu mai era nici o scăpare, nici una. Deci coborî supus de pe marginea de lemn. Așa cum cerea orînduiala reprezentăției.

Mulțimea își stăpînea răsuflarea. Tăcerea era atît de adîncă, încît se auzeau departe, afară, huruitul tramvaielor și goarnele de automobil.

Cei doisprezece tigri s-au înșirat în cunună, culcați în mijlocul arenei. Femeia și-a adunat coada rochiei, a zvîrlit biciul de mătase. S-a așternut pe spate, în mijlocul lor, cu brațele încrucișate pe piept. Și-a pus capul în gura lui Rajah, deschisă, sprijinindu-și ceafa în colții tari ca pe un spătar de la jilțul dentiștilor.

Tigrul clipește din ochii mari și galbeni, de sticlă. Puțin, numai puțin de-ar strînge!... Numai puțin!... Dar ochii femeii îl privesc în sus, peste cap. El nu-i vede privirea. O simte însă. Ah! Ce străpungătoare o simte! Și nu strînge dinții. Stă așa, nemișcat, cu gura deschisă, ca un tigru împăiat.

Petruș, băiatul cu ochi sclipitori, a încleștat pumnii, a lungit gîtul, și fără să-și dea seama a coborît strecurîndu-se printre lume, mai aproape de arenă, ca să vadă mai bine.

Fetița cu buclele bălane își mușcă buzele. Zvîcnirile inimii îi sparg pieptul mic. Unii au închis ochii. Alții și-au astupat urechile, să nu audă țipătul. Chiar bunicul fetei își simțea mîna tremurînd ușor pe mînerul de fildeș al bastonului. El a mai văzut odată un dresor sfîșiat de tigri. Știe că mai toți sîrșesc așa. Știe că atunci fiarele, din nou sălbatice, se reped la gratii, rînjesc și se mușcă între dînsele.

— Hep!

Dintr-o grațioasă săritură, femeia a fost iarăși în picioare, în mijlocul arenei.

Își scutură părul negru-albăstrui. Își împinge coada foșnitoare a rochiei cu pantoful. Surîde, salută și răspunde ropotului de aplauze, risipind cu palmele sărutul buzelor spre loji, spre staluri, spre galerii.

Sus, pe podiumul de lemn îmbrăcat cu postav roșu, fanfara a început un marș din toate tobele, și alămurile, și piculinele, și pistoanele... Triunghiul, lovit cu ciocănelul de argint, sună: zing-zing! zing-zing!...

E un marș cu pas de paradă.

Cei doisprezece tigri de Bengal se întorc spre ieșirea din fund, la cuștile lor.

Pășesc unul cîte unul, ca niște pisici uriașe și cumiți.

Își leagănă cozile grele și lungi.

Nu privesc nici în dreapta, nici în stînga, cu ochii lor mari, galbeni,
de sticlă.

Pasul e mlădios pe nisip. Moale, catifelat, fără sunet.

II. FRAM FACE NAZURI

A fost o adevărată seară de despărțire.

Niciodată Circul Struțki n-a avut un program mai bogat. Gimnaști și echilibriști. Cai și elefanți. Maimuțe și lei. Pantere și câini. Acrobați și clovni. Toți s-au întrecut în dibăcie și în curaj, în răbdare și în dispreț de moarte, ca să lase o amintire neștersă.

Mulțimea a trecut de la fiorii de emoție la hohote de râs; de la privirile încremenite de minunare la bucuria giumbușlucurilor născocite de paiatele cu pantalonii largi și clopoțel în vârful scufiei.

Au tremurat toți o dată la salturile mortale ale gimnaștilor îmbrăcați în tricou negru! Purtau un cap de mort brodat pe piept. Zburau de la un trapez la celălalt, fără nici o plasă dedesubt, așa cum se afla întinsă în celelalte seri.

Glasurile, înfricoșate de această joacă nebunească a gimnaștilor primejduiți de moarte, murmurau de pretutindeni din staluri și din galerii:

— Ajunge! Opriti!... Destul!

Dar trupa, cu semnul alb brodat pe tricoul negru, scutura surâzând din capete. Cum destul? Puțină răbdare! Mai aveau și altele de arătat.

Erau patru. Doi bărbați, două femei.

Se legănau în văzduh pe trapezul subțire, în vârful cel mai înalt al cortului, sub becurile orbitoare. Își trimiteau o chemare. Acum se aflau suspendați aci, acum dincolo, peste o clipă iarăși la loc. Se încrucișau în aer, lunecau din mână în mână, din trapez în trapez. Se prindeau într-o ciorchină neagră de trupuri, se desfăceau în lanț, ajungeau iarăși în leagănul trapezelor să surîdă în jos la mulțimea amuțită de teamă, frecându-și palmele cu praf alb, ca să înceapă din nou.

Tot așa de sprintene ca nălucile sînt veverițele brazilor din pădure.

Dar ele nu au un cap de mort pe piept. Ele nu sînt amenințate să cadă la cea mai mică greșeală și să-și strivească trupul pe nisipul bătătorit de pași și de copitele cailor.

Pe urmă a venit rîndul elefanților uriași, cu pielea ca de scrum și cu urechile largi ca paravanele. Călcău greoi pe stîlpii picioarelor. Ridicau trompa de gumă să-și stropească un duș rece pe spinare. Se înălțau pe două labe și dansau în tactul muzicii. Erau mari și buni. Ascultau de o nuielușă subțire și se jucau fluierînd din țigănal cu vîrfurile trompei.

N-a lipsit nici August cel prost.

Ca întotdeauna s-a ivit de după perdelele vișinii din fundul arenei, clăpăug și nătărău, cînd nu era nici o nevoie de dînsul. Coada fracului se tîra pe pămînt. Tălpile ghetelor erau lungi ca schiurile. Purta guler înalt ca o manșetă, cinci veste pe dedesubt și o cravată pestriță. Avea nasul de gogoșar și un păr cărămiziu care se zbîrlea de frică, întocmai ca ghimpii aricilor. A încasat fără să clipească din ochi, a încasat palme și lovituri cu o scîndură lată în cap. I-a crescut îndată un cucui roș ca un bec aprins; din păr i-au țișnit flăcări și fum. S-a împiedicat de covor, iar cînd a căzut i-a cîntat muzicuța din fundul pantalonilor. A furat un ceas de bucătărie, i-a prins un lanț și a început să se fudulească, plimbîndu-se de colo-colo, ca un boier pe Strada Mare din oraș. Dar ceasul era deșteptător și a început să sune în buzunar tocmai cînd stăpînul îl întreba dacă nu știe cumva cine i-a furat ceasul. A mai făcut și alte prostii și a mai spus și alte minciuni gogonate; s-a certat cu ceilalți clovni, Toto și Tănase. Nu i-a lăsat să cînte și a vrut să învețe și el a cînta.

Iar fiindcă era August cel prost, a rămas ca întotdeauna și cel păcălit.

Fetița cu ochi albaștri și căciuliță albă uitase emoția de adineauri care-i tăia răsufarea. Își descleștase mîna de brațul bunicului. Tropăia din picioare și se înroșise ca racul de atîta rîs.

Tropăia din picioare, în hăinuțele lui ponosite, și Petruș, care coborîse pînă în față și nu se mai sinchisea de încruntările controlorului de bilete în livrea albastră cu nasturi poleiți.

Noroc că un măgar a sosit pe la spate, să-l ia pe August cel prost de fundul pantalonilor cu dinții și să-l dea afară ca pe-un caraghios și un încurcă-lume ce era.

Trupa japoneză făcu acrobații cu farfurii și cu sticle, cu mingi, portocale și cercuri. A fost și defilarea cailor. Și călăreța cu fustă scurtă care face echilibristică pe șa. A venit apoi rîndul atletului care ține o piatră de moară cu cinci oameni pe piept, pînă ce sosesc alți atleți s-o sfarme cu ciocanele. Maimuțele au stat la masă și s-au plimbat în automobilul mic ca un cărucior de copil. Aveau un șofer tot maimuță. Învățase afurisita să conducă numai cu mare viteză și suna amarnic din claxon. A luat însă un

viraj greșit și a răsturnat căruța în mijlocul arenei. Pentru această ispravă, maimuța cea bătrână a înșfăcat-o pe maimuța-șofer de urechi și i-a dat un picior în spate de-a luat-o la goană în mare viteză, fără să mai zbiere din claxon. Dar era mai ales una, de toată nostimada, care știa să cânte din armonică și fuma.

După ce se potolea rîsul, mulțimea căuta cu ochii din nou în program. Foșnetul hîrtiei se auzea tot mai nerăbdător.

Lipsea Fram, ursul alb.

De ce întîrzia Fram?

Aceasta nu se mai întîmplase niciodată.

Fram îi întrecea pe toți. El nu avea nevoie de împlînzitor, de cravașă și de semnale. Intra singur în arenă, ca un om. Intra în două labe, cît e de mare. Saluta în dreapta și în stînga, înainte și îndărăt. Se plimba cu labele la spate de jur împrejurul arenei, pînă ce se potoleau aplauzele. Pe urmă făcea un semn că vrea liniște.

Și începea singur programul lui.

Se ridica pe prăjină ca un marinăr pe catargul corăbiei. Umbla cu o bicicletă uriașă, trecînd pe punți în cumpănă. Făcea dublu salt mortal și bea bere din sticlă.

Știa să fie comic și știa să fie grav.

Chema cu laba luptătorii din galerie și din staluri să poftească la trîntă și să boxeze cu el. Întotdeauna se găsea cineva din galerie să coboare și să încerce; de obicei tot un atlet al cercului, amestecat dinadins prin mulțime. Lupta sfîrșea în hazul tuturor, fiindcă Fram era puternic, dar blînd și glu-meț. Cu o singură labă moale culca omul la pămînt. Pe urmă începea să numere bătînd cu laba în aer; una, două, trei, patru, cinci... Cînd isprăvea de numărat, își ridica adversarul de subsuoară ca pe-o boccea și-i dădea drumul de-a rostogolul la picioarele publicului din lojă. Omul se ridica rușinat, ștergîndu-se de praf, în rîsul lumii.

Fram chema, cu laba, sus spre galerie:

— Ei, cine mai poftește? Curaj, vă rog!...

Nu mai poftea nimeni.

Ursul alb le făcea semn de milă cu amîndouă labele:

— Atunci de ce mai rîdeți de pomană? Sînteți niște neputincioși... Aci să vă văd, nu acolo sus!...

Tumbele lui, roata țigănească de jur împrejurul arenei, acrobațiile pe labele de dinainte sfîrneau minunare și veselie.

Copiii îl iubeau, fiindcă era hazliu.

Oamenii în toată firea îl iubeau, fiindcă era într-adevăr de mirare cum asemenea animal greoi și sălbatic, adus din pustiurile înghețate, arăta atîta blîndețe, atîta înțelegere și atîta sprinteneală în mișcări.

O reprezentație, fără Fram, ursul polar, era parcă neisprăvită.

Miss Ellian, cu cei doisprezece tigri de Bengal, însemna altceva. Dovedea ce poate face o femeie, cu privirea ei și cu biciul, din cele mai crude fiare ale pădurilor asiatice. Ținea toată lumea încordată. După ce tigrii plecau, în mulțime trecea o destindere. Respirau ușurați.

Apariția lui Fram se bucura cu totul de altă primire. El era cel mai mare și mai puternic animal, născut în țara zăpezilor și a ghețurilor veșnice, împlînzit ca un miel și înțelegător ca un om. Pentru dînsul nu era nevoie de nici o cravașă, de nici o privire poruncitoare, de nici un deget care să-i arate locul și să-i amintească în fiecare clipă ce are de făcut. Aplauzele erau răsplata lui.

Iar Fram iubea aplauzele.

Se vedea bine că înțelege rostul lor, că le așteaptă, că-i fac plăcere.

Iubea aplauzele, iubea publicul, iubea mai ales copiii. Cînd îi vedea ronțaind o bomboană, întindea laba să capete și el. Saluta mulțumind, cu laba la cap, ca un soldat. Iar dacă se întîmpla să capete mai multe bomboane, își oprea numai una și pe celelalte le întindea în palmă altor copii, parcă ar fi știut că nu toți au parte prea des de dulciuri. Un copil curajos cobora să primească darul. Fram îl alintă pe creștet, cu laba lui mare, care devenea deodată ușoară și lină ca o mîină de mamă.

Nu-l lăsa pe băiat să se urce la loc, acolo sus, unde e înghesuală și nu se vede mai nimic.

Lua el singur un scaun cu laba, îl așeza într-o lojă, plecîndu-se peste marginea arenei. Îi făcea semn băiatului să se așeze. Iar dacă băiatul nu îndrăznea, dacă se codea și se rușina, atunci îl ridica în brațe și îl așeza pe scaun; punînd gheara la bot, îl povățuia să stea cuminte și să n-aibă nici o grijă. Se întorcea apoi către controlori. Arăta spre copil și ducea laba la piept, ca să înțeleagă și ei că e ocrotitul lui în acea seară și că l-a luat pe a sa răspundere.

Cum nu l-ar fi iubit oare toți? Cum să nu fie el oare răsfațatul publicului?

Și acum Fram întîrzia! Lipsea. Programul se apropia de sfîrșit. Numărul lui trecuse de mult.

Mulțimea începu să capete glas.

Mai întîi sus, din galerie. Mai apoi copiii din staluri și din loji:

— Fram!

— Unde e Fram?

— De ce nu vine Fram?

— Vrem Fram!

Îndată glasurile se uniră ca să repete cadențat:

— Vrem Fram!

— Vrem Fram!

— Vrem Fram!

Se auzeau și glasuri de copii mărunți de tot, care nici nu puteau să pronunțe bine cuvintele, dar își cereau dreptul la bucuria lor:

— Flam! Vlem Flam!

— Flam! Vlem Flam!

Copila cu bucle bălane și cușmulița albă uitase cu totul de spaima de mai înainte, când ceruse bunicului s-o ducă acasă.

Acum bătea și ea din palmele mici.

Coborîse de pe scaun, ca să tropăie mai tare.

— Vrem Fram!

— Vrem Fram!

— Vrem Fram! striga și Petruș, care nu-l văzuse încă decît în afișele lipite pe ziduri, dar știa din auzite toate minunățiile despre el. Vrem Fram!

— Doamnelor și domnilor! Onorat public!... așa începu să spună ceva directorul ciroului, ivindu-se în mijlocul arenei.

Nimeni însă nu voia să-l asculte. Toți l-au întrerupt, strigînd mai departe:

— Vrem Fram!

— Vrem Fram!

— Vrem Fram!

În zadar August cel prost, Toto și Tănase au apărut într-o blană de urs alb. Așa își închipuiau ei, altădată, un Fram caraghios, stîrnind veselia mulțimii, după ce-și sfîrșea numărul lui Fram cel adevărat.

Atunci chiar Fram, în carne și oase, îi aștepta.

Se așeza pe marginea arenei, ca un om, cu bărbia în pumn și privea îngăduitor la giumbușlucurile paiatelor. Înțelegea gluma și poate că rîdea în sinea lui.

Cînd îi părea că n-au jucat bine, că n-au știut să-l imite cu toată iscusința, se ridica și se amesteca el în joacă. Apuca în amîndouă labele pielea de urs în care se aflau ascunși Toto și Tănase. O scutura ca pe un sac de nuci. Culegea de pe jos paiatele. Îl așeza pe Toto de o parte, pe Tănase

de cealaltă parte, pe marginea arenei, îi apăsa cu laba în cap, să stea astîmpărați, să se uite la el și să învețe, nătăfleții.

Pentru care deplină învățătură, Fram se imita pe el singur, făcînd în chip caraghios, cu strîmbături și cu căzături, tot ce făcuse mai înainte cu mare băgare de seamă și cu seriozitate. August cel prost zburda în jurul lui, țopăia și striga cît îl ținea gura vopsită pînă la urechi:

— Vezi, așa, Tănase! Vezi, așa, Toto!... Bravo, Fram!...

Țopăia, se rostogolea jos, se ridica și nu mai isprăvea, pînă cînd Fram se întorcea la dînsul și îl privea supărat. Parcă spunea:

— Ia ascultă, mă urîtule! N-ai să mai termini odată?...

Atunci August cel prost se dădea înapoi, cu coada fracului între picioare, și nu mai spunea nici pis.

Acum nu mai aveau însă tustrei nici un haz. În zadar au ieșit cu blana ursului să-l imite în batjocură pe Fram. Mulțimea a început din nou să strige, să fluiera, să bată din picioare:

— Vrem Fram!

— Vrem Fram!

— Vrem Fram!

Perdelele vișinii din fundul arenei, pe unde intrau animalele și gimnaștii, se clătinau, se dădeau la o parte și cădeau iarăși la loc.

Se petrecea dincolo ceva, dar nimeni nu știa ce.

Directorul mai încercă de două ori să înainteze pînă în mijlocul arenei. Nu apucă însă să înceapă: „Doamnelor, domnilor, onorat public”.

Înainte de a deschide gura, mulțimea izbucni într-o larmă cumplită:

— Vrem Fram!

— Vrem Fram!

Atunci directorul cercului a strîns din umeri și s-a retras după perdeaua vișinie.

— Nu știi ce se întîmplă! vorbi domnul bătrîn cu baston de fildeș, către fetița cu bucle bălane. Poate că Fram e bolnav. Poate nu e în stare să joace...

Însă fetița nu mai auzea nimic și nici nu voia să audă. Ea striga într-un glas cu toți, tropăind din picioare și bătînd din palme:

— Vrem Fram! Vrem Fram!

O doamnă cu nas ascuțit și cu buzele subțiri rosti foarte pițigăiat:

— A început și Fram ăsta să facă nazuri! Prea l-a răsfățat lumea!... Desigur, se crede artist. Întocmai ca oamenii, draga mea!

— Așa spun și eu, dragă! vorbi doamna de alături, cu nasul tot așa de ascuțit și cu buzele încă mai subțiri.

Amîndouă erau bolnave de stomac. N-aveau voie să mănînce decît cartofi fierți în apă, fără sare. De aceea tot ce se afla pe lume li se părea urît, prost și nărăvit la nazuri. Toată seara strîmbaseră din nas. N-au aplaudat niciodată. Nu le-a plăcut nici miss Ellian cu tigrii săi de Bengal. Nici trupa de trapeziști cu tricoul negru și cap de mort brodat cu mătase albă, care își primejduiau viața în fiecare clipă. Nu li s-a clintit un mușchi de pe obraz, să zîmbească la comicările lui August cel prost, ale lui Toto și Tănase.

Erau niște cucoane foarte înțepate. Ar fi putut să rămînă acasă și să se culce.

Dar atunci n-ar fi avut cum să povestească a doua zi tot ce-au văzut ele și nu le-a plăcut.

— Hotărît! Ursul acesta face nazuri. Își bate joc de public.

Fetița cu bucle bălane sub cușmulița albă se opri din tropăit. Auzise cuvintele, fiindcă cele două cucoane cu nas ascuțit se aflau în loja de alături. Se înroși, își luă inima în dinți și își apără ursul ei favorit:

— Ba nu face nazuri! Fram nu face niciodată nazuri.

— Uită-te la dînsa! Știi că ești obraznică, fetițo?

Cucoanele s-au supărat și priviră înțepate prin ochelarii de sticlă cu mîner.

Fetița s-a învăpăiat ca para focului.

Lui Petruș, însă, care ajunsese lîngă fetiță, îi venea să aplaude și să strige: „Bravo, bine le-ai făcut!... Meritau, înțepatele!”

Bunicul de alături o dojeni, mai mult de formă, măcar că era de aceeași părere:

— Se poate, Lilico? Se poate să vorbești așa?...

— Dar, bunicule, a zis că Fram face nazuri și că-și bate joc de noi... Fram nu face niciodată nazuri!

Domnul cu baston de fildeș a vrut să mai spună ceva.

N-a mai avut însă timp. Deodată s-a făcut tăcere.

În locul tropăiturilor și strigătelor s-a întins o tăcere ca un covor pe nisipul arenei. O tăcere așa cum n-a fost nici atunci cînd în văzduh zbura din trapez în trapez trupa gimnaștilor cu tricou negru; nici atunci cînd miss Ellian se afla cu capul între colții tigrului de Bengal.

De după perdeaua de catifea vișinie se ivise Fram.

Cu laba mai ținea încă o parte din perdeaua ridicată.

Se opri să privească sala, miile de capete, miile de ochi din loji, din staluri și din galerii.

Dădu drumul perdelei jos.

Înaintă pînă în mijlocul arenei. Salută ca întotdeauna.

— Fram!

— Bravo, Fram!

— Trăiască Fram!

— Ura! Bravo, Fram! Ura!

Fram stătea în mijlocul arenei, alb ca zăpada, uriaș și neclintit. Tot așa stau frații lui din țara zăpezilor veșnice, pe insulele de gheață plutitoare, cînd se înalță să privească la alți urși albi, care se depărtează pe alte insule plutitoare.

Stătea și se uita în gol.

Mai făcu un pas.

Își trecu laba peste ochi, peste frunte, cum ar fi șters o urmă care-i păienjenea privirea.

Aplauzele s-au potolit.

Acum toți așteptau.

Înțelegeau că Fram pregătește ceva nou. Fără îndoială, un număr mai greu decît toate. Altădată începea mai repede. Cerea el să se facă tăcere. Acum părea mirat de această tăcere.

— Mofturi! Privește la el cîte nazuri mai face! glăsui pițigăiat una din cele două cucoane.

Petruș abia se stăpîni, frămîntîndu-se pe loc și mușcîndu-și buzele.

Fetița cu ochi albaștri le fulgeră și ea cu privirea, dar nu rosti nimic. Simțea pe umăr mîna bunicului...

Alături de Fram se afla o platformă învelită cu postav alb. Acolo se urca el să se joace cu greutățile, să facă echilibristică într-o prăjină, să prindă în gură portocale aruncate de public.

Acum se așeză pe marginea platformei, așa cum se așază un om pe gînduri. Își prinse capul în labelle de dinainte. Era într-adevăr ca un om care nu-și amintește ceva, a pierdut ceva, e deznădăjduit de ceva.

— Își bate joc de noi, dragă! se supără cucoana cea mai ascuțită. Uite pentru ce plătim bani! Ca să-și bată joc un dobitoc de noi...

Mîna bunicului apăsă ușor umărul fetei cu părul încîrlionțat sub cușmulița albă. Simțise, prin haină, cum se frămîntă și cum e gata să-și apere pe Fram al ei.

Dar Fram era într-adevăr de neînțeleș în această seară. Părea că a uitat unde se află. Părea că a uitat ce așteaptă lumea de la dînsul.

A uitat că îl privesc două mii de oameni, două mii de perechi de ochi!

— Fram! îl încurajă un glas.

Ursul alb ridică ochii...

— „A, da! parcă spunea privirea lui. Aveți dreptate! Sînt Fram și trebuie să vă înveselesc!...”

Cu labelle facu semn de neputință în lături. Duse dreapta la frunte; apoi la inimă; din nou la frunte și din nou la inimă. Acolo era ceva stricat, care nu mai mergea...

Adineauri, cînd a ridicat perdeaua de catifea vișinie, încă tot mai credea că totul are să fie ca înainte. Mulțimea, copiii, aplauzele i-au dat această amăgire.

Acum din nou a uitat tot.

Nu știe ce caută aci. Ce vrea lumea aceasta de la el?

— E bolnav, bunicule! roști fetița cu milă. E bolnav... De ce nu-l lasă în pace dacă e bolnav.

Uitase că și ea tropăise, că și ea bătuse din palme și că strigase într-un glas cu ceilalți: „Vrem Fram! Vrem Fram!”

Cît de rău îi părea acum! Simțea în ochi lacrimi de muștrare.

Iar bunicul, care fusese profesor, care văzuse multe întîmplări în viață și citise multe cărți, vorbi și el, cu o altfel de milă:

— Nu e bolnav, Lilico! E ceva mai rău... L-a ajuns ceasul cînd nu mai e bun de nimic. Așa se întîmplă cu toți urșii albi. Sînt neîntrecuți vreme de patru, cinci, șase ani. Pe urmă se întîmplă ceva rău cu dînșii. Nimeni nu știe ce. Poate uită, poate îi apucă dorul de pustietățile lor de gheață, unde s-au născut... Nu sînt în stare să mai facă nimic din tot ce stîrnea minunarea lumii. Devin niște urși ca toți ceilalți. Mai trăiesc așa mulți ani... Poate prea mulți... Își amintesc din cînd în cînd tot ce știau. Atunci încep să joace și să repete ce-au învățat cîndva. Dar fără nici un rost, fără nici o legătură. Din seara asta s-a sfîrșit cu Fram!...

— Nu se poate, bunicule! Nu vreau să vorbești așa, bunicule!

Domnul cel bătrîn a simțit din glasul și din tremurul umărului sub mîna sa că fetița e gata să izbucnească în plîns. Dar nu spuse nimic.

Petruș ascultase și el aceste cuvinte. Nu-i venea nici lui să creadă. Și grozav ar fi vrut să poată face ceva, ca să aline mîhnirea lui Fram.

Fram, ursul polar, și-a astupat ochii cu labelle.

E acum și el ca un om care plînge.

S-a ridicat de pe marginea platformei.

A făcut un semn de despărțire tuturor, un semn cu brațele întinse, așa cum își lua bună seara când sfârșea numărul lui din program și îl întovărășeau aplauzele până la ieșire.

Apoi și-a dat drumul în patru labe.

A devenit un animal ca oricare altul.

Așa, în patru labe, cu botul în pământ, s-a îndreptat spre perdelele roșii.

Nimeni nu pricepea nimic. Nedumerită, mulțimea nu striga, nu fluiera, nu-l mai chema îndărăt.

Băiețelul cu ochii sclipitori și cu nasul cam cârn, Petruș, aproape fără să-și dea seama, își înăbuși un suspin.

Perdelele roșii au căzut după Fram.

Pe sălile înguste din dosul cercului care duc la grajduri și la menajerie toți se dădeau la o parte. Nu cutezau să se apropie. Dar ursul alb a intrat singur în cușca lui, s-a culcat cu botul pe labe, în colțul cel mai întunecos, cu fața ascunsă spre perete.

— Ce-a fost aceasta? Își bat joc de noi!... glăsui supărată una din cucoanele cu nas ascuțit. Am plătit bani. Aci în program scrie — „Fram, ursul alb. Spectacol senzațional de adio!” Ce prostie senzațională, n-am ce spune!... A fost o bătaie de joc senzațională!...

Fetița avea lacrimi în ochi. Petruș s-a uitat la amîndouă cucoanele și de ciudă, tot răsucindu-și un bumb de la haină, l-a rupt din ață.

— Fire-ar al naibei! pufni el.

Cucoanele cele înțepate au privit urît la băiețaș. Poate credeau că e vorba de ele, nu de nasture.

August cel prost apăru rostogolindu-se în tumb, turtindu-și nasul de gogoșar în nisip, fugărind să-și prindă umbra.

Dar nu mai avea nici un haz. Nu mai rîdea nimeni.

În dosul perdelei roșii, directorul cercului cerceta lista animalelor și artiștilor. Era o listă bătută în ținte, pe o placă de lemn negru.

Privea posomorît, cu un creion albastru în mînă.

Se hotărî și șterse cu o linie groasă numele lui Fram, ursul polar.

III. DUPĂ CE A PLECAT CIRCUL

Cercul Struțki a plecat.

A încărcat în trenul alb cuștile cu animale, pînza cortului împachetată, pereții grajdurilor, care se desfac și se strîng, cum se desfac și se strîng căsuțele de carton ale jucăriilor.

În urmă a rămas un loc gol și urît.

Mai mirosea încă a grajd și animale. Cîțiva copii dau tîrcoale să vadă urmele însemnate pe pămînt. Printre dînșii se află și Petruș. Se uita și el cu părere de rău.

Aci e umbra bătătorită și rotundă a arenei. Dincoace era intrarea. Dincolo menajeria.

Ninge cu fulgi mari deasupra. Pînă mîine, zăpada are să acopere tot. Copiii, cuprinși acum de mîhnire la amintirea cercului plecat, au să se învesească din nou și au să se bată cu bulgării. Au să zidească cu mîinile înghețate cetății și oameni de zăpadă.

Ba chiar Petruș și-a pus de pe acum în gînd să-și cheme a doua zi tovarășii de joacă și să facă împreună un urs alb de zăpadă: Fram, ursul polar.

Așa cum era el și cum îl iubeau toți! Așa cum se ridica în două labe: uriaș, blînd și bun, cu botul în care prindea portocale din zbor și cu ochii lui mici, de cărbune.

În oraș toată lumea s-a întors la treburile și la necazurile sale. Se apropiau sărbătorile.

Unii aleargă după bani pentru haine groase de iarnă. Alții își ung schiurile și se pregătesc să plece la sporturile de iarnă. Copiii nu se mai satură privind cu jind la vitrinele pline de jucării și de cărți: jucării și cărți de care nu toți au parte.

Cînd cei de-acasă l-au iscodit pe Petruș cam la ce carte s-a uitat mai îndelung la vitrine, el a răspuns repede, mărturisind așa tot ce-i stătea pe inimă:

— Am văzut o carte despre urșii albi și despre viața lor în ghețurile polare!

Tatăl lui Petruș a zâmbit îngăduitor, pe sub mustață:

— Te pomenești că vrei și tu să te faci dresor de animale?

— Nu, tată! a răspuns Petruș, dar aș vrea să mă fac explorator polar... Grozav aș dori să știu ce scrie în cărțile acelea din vitrina librăriei.

— Vom vedea, Petruș! Dacă așa stă treaba, vom vedea! spuse tatăl băiatului, hotărât să facă rost de bani cu orice preț și să-i cumpere o carte.

Dar pînă atunci a prins să bîntuie prin oraș o epidemie de iarnă, cu răceală și tuse. Mulți copii zac în pat, în loc să se joace afară, bucurîndu-se de ghețuș, de patinaj, de cetățile de zăpadă.

Bolnavă e și fetița cu ochii albaștri și cu buclele bălane.

La început a vrut și ea să se facă miss Ellian. L-a botezat din nou pe Pufuleț, pisoiul cel cenușiu. I-a schimbat numele. I-a spus Rajah și a încercat să-l muștruluiască, așa cum miss Ellian îmblînzise tigrlul de Bengal, cu un bici și un șfichi de mătase. Dar Pufuleț n-avea poftă de joacă și nu voia să știe de frica unei fetițe. S-a zbîrlit, a zgîriat-o și a fugit să se ascundă sub canapea, scuișind ca un caraghios.

După masă, fetița a început să tușească.

Seara avea obrajii îmbujorați și simțea cum îi ardeau ochii în cap.

— Copila asta are febră, s-a speriat mama fetiței, netezindu-i fruntea asudată. Să chemăm doctorul!...

Doctorul a sosit. Era un bătrîn, prieten cu bunicul. A scos dintr-un tub termometrul, l-a pus copilei subsuoară, pe urmă i-a prins mîna, acolo unde se simt într-o vinișoară mică bătăile inimii. S-a uitat la ceasul cu lanț, numărînd bătăile.

Aștepta și bunicul, așezat pe un jilț, cu bărbia sprijinită în bastonul cu mîner de fildeș. Aștepta mai îngrijorată mama fetiței, care fusese și ea bolnavă, încît avea fața iar slăbită și galbenă, ochii peste seamă de obosiți.

— Nu este nimic grav! rosti doctorul, după ce se uită la termometru, îl scutură și îl închise în tubul de metal. Are o gripă ușoară... Tot orașul e plin de gripă. Căldura are să mai crească puțin. Să nu vă speriați! Într-o săptămînă are să se ridice din pat. În zece zile, o puteți lăsa să se joace afară...

Au răsuflat cu ușurare atît mama fetiței, cît și bunicul.

Doctorul avea dreptate. Căldura a crescut. Într-o seară, fetița nu mai știa dacă e trează sau doarme.

Visa cu ochii deschiși și vorbea singură. I se părea că o vede pe miss Ellian, îmblînzitoarea de tigri; intrase în camera ei, îmbrăcată în rochia foșnitoare de solzi aurii și pietre colorate, cu biciul în mână.

— Unde e Pufuleț? întrebă, vîrînd biciul sub canapea și scotocind unde știa că se ascunde pisoiiul.

Pufuleț a ieșit cu coada între picioare.

— Aha! se bucură fetița cea cu ochii albaștri, prin visul ei de boală. Aha! Acuma să te văd eu, domnule Pufuleț! Ți-ai găsit stăpînul!

Miss Ellian a pocnit din canaful de mătase, și pisoiiul s-a prefăcut în Rajah, tigru de Bengal.

— Aceasta e ceva foarte caraghios! vorbi fetița, rîzînd în aiureala frigurilor. Așa ceva încă n-am mai pomenit! Va să zică domnul Pufuleț era Rajah, tigru de Bengal, și nu spunea nimic? Făcea pe pisoiiul...

Miss Ellian îl apucă de ceafa pe Pufuleț și îl așeză în mijlocul camerei. După ce-l muștrului bine, îi porunci:

— Acum știi cu cine ai de-a face? Cu mine nu te joci... Ai să rămîi Pufuleț pînă ce am să te duc eu la Circul Struțki, ca să iei locul lui Rajah!— Pînă atunci să ascuți de Lilica. Să n-o mai zgîrii și să nu te mai prind că miauni cînd te trage de coadă. Nu e de demnitatea unui tigru de Bengal să miaune. Hep!

A pocnit din canaful biciului și a dispărut. A dispărut și Pufuleț...

Acum, în mijlocul camerei, zboară din trapez în trapez trupa de gimnaști cu tricouri negre. Și-au atîrnat trapezele în tavan, acolo unde e candelabru. Sar și bat din palme. Curios! Unul seamănă cu bunicul. E chiar bunicul. Asta n-ar fi crezut-o niciodată! Și-a lăsat bastonul cu mîner de fildeș. Nu se mai vaită de reumatisme și nu mai tușește. Acum saltă din trapez în trapez, are un tricou negru cu cap de mort pe piept.

— Bravo, bunicule! bate din palme fetița.

Iar cînd bate, se deșteaptă o clipă din friguri. Simte capul pe pernă greu ca plumbul și fruntea e scaldată de sudoare; plapuma o înăbușă.

E prea cald. Împinge plapuma la o parte, dar mîna mamei o aduce la loc.

Din nou toate se amestecă și fetița începe să plîngă.

— Unde e Fram ? întrebă.

— Vrem Fram!

— Vrem Fram!

— Vrem Fram!

Aude și pe alții strigînd. În jurul ei e acum toată lumea din circ, bătînd din palme și tropăind.

— Vrem Fram!

— Vrem Fram!

— Vrem Fram!

O cucoană cu nas ascuțit și cu glas pițigăiat se ridică de pe scaun și se uită urît la public. Se uită urît mai ales la ea, la Lilica. Fetița s-a făcut mai mică și nici nu îndrăznește să ridice ochii.

— Sînteți niște proști! spune cucoana cu nas ascuțit. V-a înșelat. Ați plătit și v-a înșelat. Nu-l mai cereți pe Fram. Toată povestea cu Fram e o păcăleală! V-a spus că e un urs alb, dresat. Cel mai mare, și mai deștept și mai dresat urs alb. Acestea sînt niște minciuni! Fram e un urs prost. Un dobitoc, mai dobitoc, mai dobitoc decît toate dobitoacele! Nu-l mai chemați. Nu l-ați văzut că mergea în patru labe, ca un cîine?

Fetița se zvîrcolește cu capul în pernă și plînge. Nu e adevărat ce spune cucoana cu nas ascuțit și cu glas răutăcios. Nu poate să fie adevărat. Dar de ce nu apare Fram?

Strigă și ea, în glas cu ceilalți:

— Vrem Fram!

— Vrem Fram!

Deschide ochii. A simțit mîna moale pe frunte. A crezut că e laba ușoară a lui Fram, așa cum facea el cînd dezmierda copiii din galerie și îi așeza pe un scaun, în lojă. A simțit atingerea ușoară și bună. A deschis ochii să spună:

— Mulțumesc, Fram! Ce bun ești tu, Fram!

Dar în fața ei, deasupra, aplecată să-i vadă ochii, e mama Lilicăi. Mîna a fost a ei. O dezmiardă s-o liniștească, fiindcă se zvîrcolea în aiureala frigurilor.

Și o strînge în brațe, o sărută și o leagănă.

— Ce bună ești tu, mămico!

Mămica a început să zîmbească șiret, întrebînd:

— Mai bună ca Fram?

— Fram e altceva! răspunse copila cu ochii albaștri. Bietul Fram! Unde o mai fi el acum?

Mama fetei se bucură. Lilica a început să vorbească mai cu legătură. Își dă seama ce spune. Înseamnă că a trecut partea cea grea a bolii.

— Unde o mai fi Fram acum?... întrebă încă o dată copila.

Mama face semn depărtat cu mîna:

— Departe, Lilico. În altă țară, în alt oraș...

După o săptămână copila s-a înzdrăvenit. Iar după alte câteva zile a căpătat învoire să iasă din casă.

Ce frumos ninge, cu fulgi care fluturau în văzduh, și ce plăcut era aerul rece, care înțeapă nările ca sifonul!

Într-o zi, pe stradă, se oprise să se uite la un afiș vechi de pe zid. Era un afiș al Circului Struțki, unde se zărea la mijloc chipul lui Fram, făcînd un salut voios ca în zilele lui cele bune.

— Bietul Fram!— auzi ea la spate un glas de copil.

S-a întors repede. Și s-a bucurat, recunoscînd pe băiețelul din seara reprezentației de adio la circ. Petruș a recunoscut și el pe fetița cu bucle bălane și cușmulița albă.

— Îți mai aduci aminte de mine ? întrebă băiatul.

— Da, de la circ, în seara cu Fram! răspunse fetița. Bietul Fram!

— Cum de nu te-am mai văzut de-atunci ?

— Am fost bolnavă! spuse Lilica. Tare-i urît să stai în pat!

— Da, e urît! o plînse Petruș, măcar că el nu stătuse niciodată în pat, ca să știe cît e de urît.

— Noroc că bunicul mi-a dat cărți cu poze să mă uit în ele. Știi? Mi-a dat și una cu urși albi...

Petruș se însufleți deodată:

— Are o carte despre urși albi? întrebă el cu neastîmpăr.

— Are mai multe... Dar de ce întrebi?

— Întreb, fiindcă aș dori așa de mult să citesc și eu o carte despre urși albi!... Am căpătat de la tata în dar de Anul nou o carte despre expedițiile polare. Dar despre urși albi nu se mai găsesc cărți în librăriile de la noi. Au fost și le-au luat alții. Și chiar dacă ar mai fi sînt prea scumpe pentru punga noastră.

Fetița a stat pe gînduri.

Se uită cu drag la băiețașul cu ochi sclipitori și cu nasul cam cîrn, căruia nici nu-i păsase de cele două cucoane înțepate, cu plisc ascuțit. Deși afară era ger, nu se sinchisea nici acum de înțepăturile frigului. Îi rîdeau ochii. Tropăia doar din picioare, ca atunci cînd strigau toți împreună la circ:

— Vrem Fram!

— Vrem Fram!

Aducîndu-și aminte de seara de-atunci, fetița rosti prietenoasă, într-un târziu:

— Știi ce? Am să vorbesc eu cu bunicul. Vino la noi, să-ți împrumute cărți câte poftești.

— Crezi că se poate?

— Cum să nu se poată? Vorbesc eu... Bunicului îi plac copiii care citesc. Știi că a fost profesor?

— Da... Și zici că are multe cărți despre animale?

— Tot felul! Dacă-ți spun eu... Cărți despre animalele de la noi și din alte părți... Despre toate animalele pe care le-am văzut la Circul Struțki.

Petruș a micșorat ochii. Se frământa de neastîmpăr în ninsoare.

— Când să viu ?

— Când vrei...

— Mîine se poate?

— Bine! Mîine... Știi unde stăm?

— Nu știu...

— Hai să-ți arăt... Avem și un cîine! Îl vesti fetița. Nu te temi?...

— Nu mă tem de cîini. N-avea nici o grijă! Mă împac eu cu el...

Fetița se uită la Petruș cu admirație. Îi părea mai mare și mai voinic. Nu era un fricos ca Turel, băiatul de lîngă dînșii, care zbiera și cerea ajutor de cîte ori lătra Grivei. Ba mai scăpa și covrigul din mîină, de-l înhăța Grivei și o lua la goană, încît se stricau de rîs toți copiii de pe stradă.

Apoi Petruș se simți dator să destăinuiască numaidecît fetiței hotărîrea lui de a se face explorator polar.

— Chiar să pleci acolo unde sînt urși albi ? întrebă fetița cu entuziasm.

— Chiar să plec acolo unde sînt urși albi. Asta din pricina lui Fram... Din seara aceea mereu mă gîndesc. Bietul Fram! Unde-o mai fi acum?

— Departe! repetă copila cuvintele pe care le auzise de la mama ei. În altă țară, în alt oraș...

Într-adevăr, Fram e departe, în altă țară, în alt oraș.

Circul Struțki a ajuns într-un tîrg mare și străin, unde oamenii vorbesc altă limbă.

În altă limbă sînt scrise și afișele lipite pe ziduri. Afișe uriașe: galbene, roșii, verzi. Ele vestesc o mare reprezentație de deschidere, cu trupa de gimnaști și cu miss Ellian, îmblînzitoarea celor doisprezece tigri de Bengal.

Dar de pe afiș lipsește numele lui Fram, ursul alb.

Copiii se îngrămădesc și acolo, în jurul circului de-abia instalat. În menajerie se aude mugetul leilor și al tigrilor.

Vorbesc în altă limbă copiii aceștia. Dar bucuria lor și neastîmpărul sînt la fel cu ale copiilor din toată lumea. Nu-și mai găsește locul de nerăbdare, așteptînd să sosească seara și să înceapă reprezentația.

Pe stradă au defilat, de la gară, elefanții din India, cu picioarele lor groase ca stîlpii, cu trompele lor de gumă, care se întorceau spre trotuar și speriau trecătorii. A defilat în capul convoiului și girafa cu gîtul lung ca un stîlp de telegraf. Au urmat cuștile de tigri și lei. Caii cu părul lustruit ca pantofii de lac. Poneii cu hamuri galbene de curea nouă și cu zurgălăi. Maimuțele îmbrăcate în pantaloni roșii și verzi, ca niște paiate, strîmbîndu-se la lume și cerînd, cu palma întinsă, alune și fisticuri.

Cercul a crescut din pămînt.

Acolo unde era un cîmp urît și gol s-a înălțat cortul cenușiu cu un steag în vîrf. Împrejur sînt grajdurile și menajeria. Lucrătorii aleargă să mai încheie o ușă, să bată un stîlp, să înalțe un bec. Se aude mugetul fiarelor. Vîntul aduce un miros ciudat de animale. Muzicanții își încearcă instrumentele înăuntru.

— Am mai văzut și un urs alb într-o cușcă! spune un copil în limba lui străină. Un urs grozav de mare... Am auzit de la tata că la Cercul Struțki se află ursul polar cel mai bine dresat din lume... îl cheamă Fram, Pram, Riam, așa ceva...

— Eu am citit afișul! rosti alt copil. Am citit afișul cu de-amănuntul. Nu există nici un urs pe afiș. Nici alb, nici cafeniu, nici negru. Nici un fel de urs.

— Nu se poate... Pui rămășag?

— Pun.

— Pe ce? Pe două prăjituri sau pe briceagul tău?

— Nu așa!... Punem rămășag la parte dreaptă. Dacă pierd, îți dau briceagul. Dacă pierzi tu, îmi dai povestea lui Robinson, cea legată în pînză.

— Bun! Bate mîna... Și acum să mergem și să citim afișul.

S-au dus să citească afișul. Au cerut unui om îmbrăcat în tunică roșie un program.

Nu se pomenea nicăieri despre nici un fel de urs alb.

Nu era nici unul pe care să-l cheme Fram, Firam, Pram, Priam sau Piram.

— Să mai întrebăm o dată! spuse amărît băiatul cu briceagul.

Căpătase briceagul de ziua lui. Era nou-nouț. Toți îl pizmuiau la școală. L-a împrumutat o dată și profesorului în clasă să-și ascută creionul. Profe-

sorul s-a mirat, l-a răsucit pe o parte și pe alta, spunînd: „Bravo! Frumos briceag! Vezi acum să nu-l încerci iscălindu-ți numele pe bancă!”

Așa că oricine ar putea să înțeleagă cât de greu îi venea să se despartă de asemenea briceag.

— Hai, te rog, să întrebăm.

— Bine, haide, dacă vrei tu! consimți celălalt copil, care se și vedea în stăpînirea cuțitașului invidiat de toată clasa.

Au mers la omul cu tunica roșie și cu mustățile răsucite în sus, de puteai să-ți agăți pălăria în ele ca într-un cuier. L-au întrebat mai întîi pe departe. Pe urmă de-a dreptul.

— Nu joacă nici un urs alb! a răspuns omul de la circ, răsucindu-și mai grozav mustățile și uitîndu-se încrucișat la ele, să vadă dacă sînt egal de lungi. Nu joacă nici un urs alb, nici deseară, nici mîine, niciodată... S-a terminat cu Fram!... Acum nu mai e bun de nimic. Stă în cușcă și doarme. Îl puteși vedea numai la menajerie! Mănîncă de pomană...

Omul în tunică roșie le-a întors spatele și s-a dus răsucindu-și mustățile.

Cei doi prieteni s-au aprins în grozavă gîlceavă.

Unul susținea că el are dreptate, cel cu briceagul:

— Va să zică este un urs alb! îl cheamă Fram. Ai pierdut. Dă-mi Robinsonul!

Celălalt o ținea una și bună, că a cîștigat el:

— Ba de fel! Tu ai spus că are să joace ursul cel mai strașnic dresat din lume. Și ai auzit singur! N-are să joace nici mîine, nici poimîine, niciodată. E un urs prost. Nu face două parale. Mănîncă de pomană... Scoate briceagul!

— Asta s-o crezi tu!

— Atunci spune curat că n-ai de gînd să te ții de cuvînt!

— Ce, mă crezi prost?

— Adică tu ești cel deștept?

— Dă-mi Robinsonul!

— Pune-ți pofta în cui!

— Am să-ți scot eu ție pofta pe nas!

— Ba mai bine poftește să-mi dai briceagul!

— Pînă la briceag, na!

Spunînd, cel cu briceagul a izbit un pumn în nasul celui cu Robinson Crusoe.

Robinson nu s-a lăsat mai prejos.

A fost o încăierare în toată regula, din care s-au ales amîndoi cu două cucuie, de mărimea celor din fruntea lui August cel prost, cu un bec roșu în vîrf, cînd îi ies din păr flacăra și fum.

Pe urmă cei doi s-au împăcat.

Iar acasă a spus fiecare că a căpătat cucuiul, fiindcă s-a împiedicat și a căzut jos.

— Foarte urît! s-a supărat grozav tatăl celui cu briceagul. Acum ai să stai acasă și n-ai să mergi deseară la circ. Aștepți pînă ce-ți trece cucuiul din frunte.

— Foarte frumos! a spus mama celui cu Robinson Crusoe. Deseară nu mergi la circ, să te înveți minte altă dată și să deschizi ochii, ca să vezi unde calci.

— Dar, tătucule...

— Nici un dar...

— Dar, mămico, stai să vezi...

— Nu stau de fel. Mă mir că-ți mai vine să vorbești. Nu ți-e rușine să te vadă lumea cu un cucui în frunte, ca un copil zurbagiu și bătăuș?

Cei doi copii, fiecare la casele lor, au alergat să-și pună comprese cu apă rece. S-au frecat cu zăpadă. S-au oblojit pînă ce-au dispărut semnele de pe frunte. Seara, la masă, abia se mai cunoștea cîte o urmă mică vînată.

Părinții i-au iertat în cele din urmă.

Amîndoi s-au pregătit să meargă la circ îmbrăcați în hainele de duminică. Și-au lustruit ghetele. Și-au lins părul cu peria. Dar un șfichi tot se mai ridica în vîrfurile capului, ca părul lui August cel prost.

Pocăiți și cumiți, au ajuns astfel la circ. Unul venind de pe o stradă, celălalt de pe altă stradă. Fiecare, alături de părinți, ținîndu-se aproape, să nu se piardă în asemenea înghesuială.

Cînd s-au văzut, s-au salutat cu mare bucurie, parcă nu erau tot ei băieții care s-au bătut cu pumnii, de s-au făcut de rîsul și ocară celorlalți:

— Închipuiește-ți — începu a povesti tatăl copilului cu briceagul — al meu a venit acasă cu un cucui în cap, de era cît pe-acî să nu-l mai iau la circ...

— Și al meu tot așa! se miră mama copilului cu Robinson Crusoe. Mi-a sosit dumnealui cu un cucui cît nuca în frunte. Cică a căzut jos... Eu nu știu ce fel de copil e și unde are să ajungă. Nici nu se uită pe unde calcă!...

Cei doi copii, rușinați, priveau în pămînt.

Amîndoi își jurau, în cugetul lor, să nu mai mintă altă dată niște părinți atît de iertători și de buni.

Pe urmă, lumea a început să aplaude cu nerăbdare, să tropăie și să strige.

Fanfara de pe podiul de lemn a cântat marșul, iar reprezentația a început.

Erau tot așa, două mii de oameni, înghesuți în galerii, în staluri și în loji. Vorbeau altă limbă, fiindcă erau alt neam, în altă țară. Dar toți au tremurat, ca și ceilalți, când miss Ellian și-a pus capul în gura lui Rajah, tigrul de Bengal. Le-a tremurat inima tuturor când trupa de gimnaști zbura sus, din trapez în trapez; au râs pînă la lacrimi de neroziile lui August cel prost, care, fiindcă e prost, rămîne întotdeauna și cel păcălit.

Numai că de data aceasta nimeni n-a mai cerut să joace și Fram, ursul polar.

Nu știau nimic despre Fram. Nu auziseră.

Nu mai era nimeni să-l iubească și să-l cheme ca să-l mai vadă o dată, așa cum a fost el, mare, înțelegător și bun.

Fram zăcea acum într-o cușcă, tocmai în fundul menajeriei, printre animalele cele proaste și încăpățînate care nu sînt în stare să învețe nimic.

În pauză, tatăl copilului cu briceagul se întoarse către mama copilului cu Robinson Crusoe întrebînd:

— Nu ești de părere să vizităm menajeria?

— Tocmai aceasta gîndeam și eu. Nu pentru mine, ci pentru copii. Au și ei ocazia să vadă toate făpturile din Arca lui Noe.

Copiii s-au bucurat și au plecat înainte, ținîndu-se de mîna și trăgînd unul cu coada ochiului la celălalt, să se încredințeze cum stau cu cucuiele.

IV. ÎN ARCA LUI NOE

Nu greșise de fel mama copilului, care avea cartea lui Robinson Crusoe legată în scoarțe de pînză, cu ilustrații mari, colorate.

Nu greșise cînd a asemănat menajeria Circului Struțki cu Arca lui Noe, corabia în care spune povestea că au scăpat de potop toate semințiile vietăților de pe pămînt, pînă cînd porumbelul cu ramura de măslin în plisc a adus vestea că mînia cerului s-a potolit. Atunci s-a înălțat curcubeul și a întins o punte arcuită de minunate culori de la un capăt la celălalt al lumii. Apele s-au retras. Noe a tras Arca la țarm și a slobozit toate lighioanele, frumoase și urîte, blînde și sălbatice, să-și ia fiecare locul lor pe pămînt.

Așa spune povestea în care nimeni nu mai crede, dar pe care toți o pomenesc, ca multe născociri de pe vremea basmelor.

Iar directorul Circului Struțki, om de afaceri și lacom de cîștig, adunase și el din nou felurite fapte ale pămîntului în Arca lui. Le-a închis în cuști și le poartă din oraș în oraș și din țară în țară, ca să arate spectatorilor cîte minuni sînt pe lume. Și aceste minuni se pot vedea cu prețul unor bilete de intrare cît mai scumpe.

Vînătorii au colindat pădurile de departe, pustiurile de nisip, țările înghețate unde nu se topește zăpada niciodată; au urcat munți și s-au coborît în văi necălcate încă de picior omenesc. Au născocit capcane și au descoperit cele mai ascunse culcușuri de fiare, de unde au ridicat puii încă fără dinți.

Și de acolo, de peste mări și pustiuri, din nisipurile arzătoare și din mările înghețate, au trimis în cuști și în cutii, în vagoane și în vapoare: unul, un pui de leu, altul, un crocodil, al treilea, un elefant, al patrulea, o girafă cu gîtul subțire.

Toate și toți și-au găsit locul în cuștile etichetate ale faimosului Circ Struțki. Plătești biletul de intrare? Vezi! Nu plătești? Nu vezi!

Mulțimea trece de la o cușcă cu gratii la cealaltă. Se miră și citește tăblițele unde stă scris numele animalului, țara de unde a fost prins și adus, vîrsta și cîteodată obiceiurile lui, în cîteva cuvinte.

Sînt animale înfricoșătoare, încăpățînate și fără istețime, care nu pot să învețe nimic. Așa e rinocerul cel urît, cu un colț în rît și cu ochi mici ca doi nasturi. Așa e hipopotamul cu capul mare ca un geamantan și cu pielea lucioasă și roză. Stă aproape tot timpul în apă. Nu pricepe nimic. Chiar după cap și după privire se vede cît e de tîmp. Mai sînt și crocodilii neclințiți, pe care i-ai crede morți și împăiați, dacă n-ai prinde de veste cum te urmăresc cu ochii lor mărunți, cenușii și vii. Tot așa broaștele țestoase, care par bolovani mari culeși de pe marginea unui rîu. Deodată bolovanul scoate un cap subțire de șarpe și patru labe: începe să umble și ronțăie o frunză de salată verde. Șerpii dorm toropiți de căldură. Cîte unul cască, și limba neagră, despărțită în două, țîșnește ca două săgeți. Pentru girafă e o cușcă înaltă, fără acoperiș. De acolo privește de sus în pălăriile trecătorilor, cu un cap care pare înfîpt într-un par de mestecăn. Cămilele clipeșc somnoroase, cu buza de jos spînzurînd. Vin cînd le chemi și se lasă păcălite, chiar dacă le întinzi o bucată de carton în loc de covrig. Struțul, cel puțin, înghite nasturi și cuie cu toptanul. Poate a făcut în burtă un mic magazin de unde se pot cumpăra o sută și unu de felurite articole: chei, cătărămi, șuruburi și ace de păr. Pantera neagră se plimbă de dimineată pînă seara, făcînd înconjurul cuștii fără să se oprească. Nu privește la nimeni. Din cînd în cînd, din mers, împinge cu botul o gratie. Își închipuie că s-a întîmplat vreo minune și gratia s-a desprins singură să-i dea drumul. Dar minunea nu se întîmplă niciodată și pantera își urmează drumul ei rotund, mereu, mereu, mereu, pînă ce ametești și tu, cel care privești. Mai sînt și felurite alte dihăanii care de care mai caraghioase. Porcul cu țepi și cu botul lung numit furnicarul, sau ornitorincul cu bot de rață.

Cît despre papagali, să nu mai vorbim! Vorbesc ei!... Vorbesc în felurite limbi necunoscute, după țările de unde au fost prinși și trimiși.

Veselia cea mai mare e însă în jurul cuștilor cu maimuțe. Au obrazul zbîrcit, de babă, și mîini năpîrlite în palmă. Cu dînzele nu ți se urăște și n-ai cînd să caști de plictiseală. Dacă-i bîlci, bîlci să fie! Și o țin tot în năzbîtii, chiar ca la bîlci. Se agață de gratii și întind mîna să cerșească. Una știe să sfarme aluna în dinți și să curețe coaja; alta, dacă încerci s-o păcălești cu un nasture de la palton, ți-l aruncă în cap și te face de ocară lumii. Cealaltă se schimonosește la mulțime, și a patra a învățat să se uite în oglindă. Mai sînt și din cele care se scobesc în dinți și cer să le dai un pieptăne ca să-și facă frizura cum au văzut la dresorul de lei.

Unele sînt mici cît pumnul. Gorila e mai mare decît a fost omul păros din peșterile de odinioară.

Dar gorila e totdeauna tristă. Mănîncă bananele și portocalele încet, zvîrlind coaja, cu gîndul în altă parte. Poate gîndul ei e la pădurea unde s-a născut și pe care n-are s-o mai vadă niciodată.

În altă parte sînt cuștile cu animale dresate care joacă la circ: leii și tigrii, elefanții și cîinii, zebra și chiar șerpii care ridică gîtul și se leagănă după tactul muzicii, cînd le cîntă din fluier indianul cu turban.

Cuștile acestea sînt mai mari și mai largi. Animalele sînt mai îngrijite și mai bine hrănite. Cîteodată nici nu e voie să se apropie publicul, ca să nu le ostenească și să le întărite înainte de reprezentație.

Acolo, în cușca înaltă și largă, în cea mai înaltă și mai largă cușcă, se afla altădată Fram, ursul polar.

Nici nu era nevoie să-i închidă nimeni ușa, cum se află ferecată cu zăvoare și lacăt la celelalte fiare.

Fram și-o închidea singur. Iar cînd îi era sete și vedea că a fost uitat, deschidea ușa și pleca el după apă. Lumea țipa speriată, trăgîndu-se în lături. Dar Fram trecea în două labe, se ducea să-și ceară porția lui de apă și se întorcea cuminte la loc.

Acum locul lui e în altă parte.

Cușca a fost strămutată în fund, în partea menajeriei, unde se află dobitoacele cele încăpățînate și proaste, care nu pot învăța nimic.

Stă cu spatele întors la lume.

În zadar unii îl cheamă, în zadar încearcă să-l ademenească zvîrlindu-i portocale și pîine, covrigi și banane.

Fram nici nu-și întoarce ochii. Cu botul pe labe, cu fața în ungherul cel mai întunecos, cu ochii închiși, ai crede că doarme.

Dar nu doarme.

Încearcă să priceapă ce s-a întîmplat cu el și nu poate pricepe, fiindcă mintea celui mai deștept animal nu poate pricepe nici a mia parte din ce înțelege și își explică un om. Ceva însă tot își amintea tulbure și nu izbutea să-și lămurească deplin.

Știuse să facă gimnastică și echilibristică. Știuse să glumească și înțelegea gluma oamenilor. Iubea copiii și copiii îl iubeau. Îi plăceau aplauzele, și întotdeauna lumea îl aplauda.

Deodată s-a făcut un gol în capul lui. A uitat tot ce știuse. Acum l-au pus aici, în locul cel mai întunecat, printre animalele care mîrîie, rînjesc, mugesc sau nici nu vor să privească atunci cînd trec oamenii, fiindcă, după atîția ani, încă nu s-au deprins cu oamenii.

Cîteodată, dresorul lui de odinioară, care îl iubește mult, trece să-l vadă ce face.

Intră în cușcă, îl netezește duios pe blană.

— Ce s-a întîmplat cu tine, prietene Fram? întrebă.

Fram ridică ochii triști.

Parcă îi cere iertare. Parcă spune: „Nici eu nu pricep! M-am prostit... Se vede că asta e soarta noastră a urșilor albi.”

Dresorul clatină din cap. Îi întinde o bomboană, din acelea pe care le poartă în buzunar pentru animalele lui favorite. Fram culege bomboana din palmă și se preface că se bucură.

Dar, după ce dresorul pleacă, o leapădă jos. O primise numai dintr-un vechi obicei, iar acum nu-i mai trebuia. Îi amintea timpul cînd un copil îi oferea un pumn de bomboane, iar el chema, cu un semn, alți copii să le împartă cu dînșii. Acum toate s-au isprăvit. Nimeni nu mai strigă: „Vrem Fram! Vrem Fram!” Nimeni nu mai bate din palme: „Bravo, Fram!” Îngrijitorii circului îi aruncă mîncarea și găleata cu apă, ca unui dobitoc, care mănîncă de pomană.

Dresorul lui de odinioară îl netezește cu palma pe blană, ca pe un bolnav.

Așa rămîne cu botul înfipt pe labe, în ungherul cel mai întunecos, pînă ce se face tîrziu. Cînd reprezentăția s-a sfîrșit, luminile cele mari se sting, toți dorm.

Numai Fram veghează și nu-și găsește somnul.

Ascultă liniștea cea mai mare din orașul necunoscut.

Se aud departe trăsuri și tramvaie întîrziate, un claxon de automobil. Se aude răsufierea animalelor în cuști. Prin somn, unele gem și mormăie. Visează la țara lor. Se văd în pustiurile de nisip sau în codrii sălbatici, în libertate, stînd la pîndă, alungînd un vînat, fugărindu-se, zburdînd și jucîndu-se. Așa geme cîteodată, prin somn, Rajah, tigrlul de Bengal. Visează că și-a prins laba în fierul capcanei, se zvîrcolește și sare. Atunci se deșteaptă izbindu-se în gratii; își dă seama că adevărul cel adevărat e încă mai dureros decît colții de fier ai capcanei care i-au mușcat laba.

Căci în seara cînd își prinsese laba în capcană, după ce s-a zbătut șapte zile și șapte nopți, s-a întins, așteptînd moartea. Acum îl apasă ceva mai cumplit decît moartea. E captiv într-o cușcă și trebuie să asculte de o biciușcă de mătase. E osîndit să primească în cap cojile de portocale pe care le aruncă maimuțele printre gratii. Își amintește toate acestea și începe să mugească. Toate fiarele se deșteaptă în cuști din somnul și din visul lor. Își

dau seama și ele unde se află. Își dau seama că n-au să-și mai vadă niciodată pădurile și râurile, munții și pustiiurile, ghețurile și lacurile. Niciodată. Niciodată, decît prin vis. Și încep toate să mugească și să geamă, și să se vaiete...

Toată menajeria se umple de larmă și de glasuri.

Cîinii de departe, din oraș, își zbîrlesc părul de spaimă, încep și ei să latre și să urle.

E o întrecere care deșteaptă tîrgul din somn.

Pe urmă, tîrziu, mugetele și gemetele se potolesc. Fiarele adorm din nou. Din nou visul le duce pe toate în lumea lor de departe, pe care n-au s-o mai vadă niciodată îndeiaieva.

Tigrii de Bengal se cred în codrii unde lianele spînzură pînă în pămînt, unde fluturii sînt mari ca păsările și păsările sînt mici ca gîzele.

Le vine în nări un miros amăgitor și umed de la țărnul apei cu flori de lotus. Ridică nările și adu-mecă ușor, să prindă din adierea vîntului un miros de antilopă, de pradă, de-un frate din același neam. Dar mirosul e înăbușit de duhoarea grajdului și a gunoiului. Totul se risipește. Somnul e greu și visul urît.

Atunci, în tăcerea cea mare și în întuneric, Fram se ridică în două labe. Încearcă să repete tot ce știa el să facă, în vremea cînd intra liber în arenă, iar mulțimea îl primea cu aplauze.

Se ridică în labele de dinainte. Merge așa. Încearcă o voltă, două, trei. Înainte și îndărăt. Salută și mulțumește, în dreapta și în stînga, unei mulțimi nevăzute. Mai știa parcă și altceva, altfel. Nu-și amintește ce. Nu-și amintește cum. Iar cușca e prea strîmtă.

Cade iarăși în patru labe, ca un dobitoc oarecare, așa cum se simte acum.

Se ghemuie în colțul lui și încearcă să adoarmă.

Ar vrea și el măcar să viseze o țară albă, cu ghețuri veșnice și cu zăpadă, cu gerul care înțeapă nările și cu viscol.

Dar visurile lui sînt scurte și amintirile atît de depărtate!

V. FRAM S-A NĂSCUT DEPARTE, ÎN GHEȚURILE POLARE

Tîrziu de tot, cînd închidea ochii, visul lui Fram era întotdeauna același.

Era povestea întâmplărilor puține și tulburi dintr-o copilărie depărtată, pe care multă vreme o uitase.

Povestea unui pui de urs alb, prins din fragedă vîrstă de eschimoși, în ținuturile polare, adus de un marinar pînă într-un port din țările calde și vîndut pentru circ.

Puiul de urs s-a dovedit îndată mai isteț decît frații lui. Mai puțin sperios, mai voinic, mai îndemînic. Învăța repede. S-a împrietenit cu oamenii. A înțeles ce le face plăcere și ce nu, ce are voie să facă și ce nu.

Încetul cu încetul, seară de seară și reprezentație cu reprezentație, a ajuns vestitul Fram, ursul polar: ursul uriaș, care ieșea singur în arenă să-și execute programul lui fără împlînzitor, să născocească de fiecare dată ceva nou, să priceapă de glumă și să cunoască mila.

A uitat tot ce lăsase departe, în pustietățile de zăpadă și de ghețuri, unde noaptea era de șase luni și ziua de alte șase, unde o zi și o noapte însemnau un an. A uitat. Gîndul lui nu se mai întorcea niciodată într-acolo.

Trăia printre oameni. Era prietenul lor, favoritul lor: parcă știa să le citească dorința și bucuria în ochi. Parcă le înțelegea chiar și necazurile.

Acum, deodată, lumea aceea, foarte departe și de foarte de mult, se deșteaptă în el. Venea de-acolo, de foarte departe și de foarte de mult, să-i amintească prin vis tot ce uitase.

Iar visul lui era întotdeauna același!

Mai întîi un întuneric nepătruns. O noapte înghețată și umedă, într-o peșteră de gheață.

Acolo s-a născut Fram, în insula înconjurată de sloiuri. S-a născut noaptea, iar noaptea durează acolo o jumătate de an. O jumătate de an nu mai răsare soarele. Sclipesc numai stelele pe cerul înghețat și cîteodată luna. Dar de cele mai multe ori domnește o beznă adîncă, fiindcă luna și stelele sînt acoperite de nori; iar viscolul poartă zăpada în vîrtejuri,

hohotește, și chiuie, și geme; sloiurile trosnesc de ger; e o spaimă și o urgie de ți se zburlește părul. Ca toți puii de urs, Fram s-a născut cu ochii lipiți. A făcut ochi de-abia după cinci săptămîni.

În peșteră nu străbate viscolul. Se auzea numai vîjîitul de afară. Dar gheață era dedesubt, gheață deasupra, gheață lucioasă pe pereți.

Dormea ghemuit la un culcuș mai cald: blana ursoaicei, care-l acoperea ca să-l apere de pișcăturile frigului.

Căuta cu botul izvorul de lapte cald de la sînul mamei. Simțea cum îl spală cu limba și cum îl dezmiardă cu laba.

Cîteodată, la deșteptare, se pomenea singur-singurel. Ursoaica lipsea. Era plecată după mîncare.

El nu le putea pricepe toate acestea. Deodată se trezea în întuneric și în singurătate. Începea să geamă ușor, să cheme, să se vaiete. Atunci se speria de propriul său glas. Stătea înfricoșat și amărît, cu botul în peretele de gheață. Îi era frig. Afară detunau sloiurile, viscolul răsturna bolovani de gheață; i se părea că aude pași.

Adormea din nou pe jumătate degerat. Se trezea iarăși încălzit, cu un fel de bucurie și de fericire prin somn. Blana caldă era iarăși lîngă el; lîngă el izvorul de lapte; și o labă moale și mătăsoasă îl alinta și îl apropia de piept. Înțelegea că s-a întors făptura cea mare și bună care îl ocrotea. Încerca și el să-i lingă botul cu recunoștință.

Dar ce stîngaci și prostuț mai era!

Nici nu-și dădea seama cîtă grijă îi purta mama, cît de greu se despărțea de dînsul și cum pleca să caute vînat numai cînd o răzbea foamea.

Abia într-un tîrziu a făcut ochi. Dar ochii n-au avut de văzut decît întuneric și iar întuneric. Întuneric era în peșteră. Întuneric afară, cînd îndrăzne să scoată puțin botul pînă la gura vîgăunii de gheață.

O dată, numai o dată a văzut el ceva minunat: o flacăra mare pîlpînd pe cer. O flacăra mare, apoi un curcubeu. Toată lumina juca, scînteia pe crestele sclipitoare, pe ghețuri, departe, pe mare. Era aurora boreală. Dar de unde să știe el ce înseamnă? S-a spăimîntat și a început să urle. Apoi lumina jucăușă de pe cer s-a stins deodată. S-a întins iarăși întunericul negru. Îi părea rău acum...

Și, prostuț cum era, a crezut că lumina a fugit de frica lui cînd l-a auzit urlînd. Ar fi vrut să-i împărtășească mamei această ispravă, mormăind fudul, ca să știe și ea. Dar mama avea alte griji. Acum îl lua după ea prin apropierea peșterii, la vînat, să-l învețe legea urșilor albi.

Îl apăsa cu laba să stea cuminte, poponeț, pe un pisc de gheață. Cobora pînă la marginea apei. El nu îndrăznea să privească în jos. Auzea apa izbindu-se de gheață, sloiurile ciocnindu-se de alte sloiuri, dar tot nu pricepea nimic. Nu văzuse încă apa. Nu știa cum plutesc sloiurile purtate de vînturi, cum se lipesc cîteodată de ger, încît încheagă o întindere nesfîrșită, cît poți cuprinde cu ochii.

Ursoaica se întorcea cu botul plin de sînge. Pescuise pești sau prinsese o morsă, o focă sau altă vietate care trăiește și în apă și pe uscat. Venea sătulă. Se porneau apoi amîndoi spre peștera lor. Întotdeauna ursoaica îl împingea să meargă înainte. Ea rămînea înapoi, să-l apere de cine știe ce fiară flămîndă.

Învățat cu întunericul, puiul credea că așa e lumea, o noapte fără sfîrșit. Cum nu văzuse încă lumina zilei și soarele, nu știa ce înseamnă soare și zi. Îi părea bună și viața aceasta. Se afla cine să-l păzească. Lapte cald avea din belșug. Îi înghețau puțin tălpile cînd mergea prea mult pe sloi. Dar pielea urșilor e groasă, fiindcă ei trăiesc pe gheață și pe zăpadă la capătul cel mai friguros al pămîntului.

De la o vreme ursoaica a început să arate semne de neliniște. Se ridica și se ducea pînă la gura peșterii, să privească într-o singură parte. Venea îndărăt. Mai lăsa să treacă un timp și pleca iarăși.

Puiul se ținea după dînsa ca un cățel. Abia mai tîrziu a înțeles ce aștepta. La marginea cerului, întunericul a prins a se înălțăstri, în partea unde se uita mereu ursoaica. Întîi numai o noapte mai puțin neagră. Numai o geană albăstruie. Mai apoi, vreme de două somnuri și patru mîncări, albastrul a început a se înroși. Și iarăși după un timp, după alte două somnuri și patru mîncări, s-a ivit o dungă roșie. Dunga s-a lungit, s-a lățit, s-a înălțat... și după încă un somn, puiul a văzut, cu mirare și cu un fel de spaimă, o roată roșie de foc.

A început să urle într-acolo.

Dar lumina aceasta nu-i mai știa de frică. Nu s-a stins. Dimpotrivă, s-a înălțat pe cer și toate întinderile de gheață au început să scînteieze, încît pe pui îl dureau ochii și nu mai putu să privească. Numai după multă vreme s-a deprins și a cutezat să se uite într-acolo, fără a mai mormăi.

Așa a văzut el întîia oară soarele și ziua.

Soarele polar, care se arată mai mare decît oriunde pe lume și care nu apune timp de cîteva luni.

Și așa a început ziua cea lungă.

Frigul nu s-a împlînzit îndată. A trecut vreme și vreme, pînă ce zăpezile și gheața s-au topit ici-colo, la o suflare de vînt caldă, venită de departe, dinspre cine știe ce țări și alte lumi.

Toată întinderea era albă și sclipitoare. Vîrfurile munților de pe insulă luceau ca oglinzile. Departe, pe linia mării, pluteau alte ostroave uriașe de gheață, se depărtau și se apropiau, se lipeau; făceau un pod singur și nesfîrșit; iar altădată, cînd se uita într-acolo, vedea un gol mare și verde de apă. Acolo a zărit el trecînd, pe gheață plutitoare, alte ursoaice cu puii alături.

Toate aveau doi pui. Numai el fusese singur.

Ursoaica a făcut pregătiri de plecare. Puiul n-a înțeles de ce. Nu se dădea dus de lîngă peșteră. Avea un culcuș bun, adăpostit pe cît se putea de viscol; se temea să nu înceapă iarăși noaptea cumplită.

N-avea de unde să știe cît de lungă este o zi la pol și peste cîte luni are să apună din nou soarele. Nici nu știa că urșii albi călătoresc pe insulele de gheață, de colo-colo, spre locurile unde se află din belșug foce și morse, pești și iepuri albi.

Au pornit. El înainte. Ursoaica după dînsul.

Din cînd în cînd întorcea capul să vadă ce este de făcut, cînd ajungeau la o creastă de stîncă ieșind din gheață sau la o rîpă. Atunci ursoaica o lua înainte cîtiva pași. Îl înălța în brațe și urca ori cobora povîrnișul în două labe. Îl trecea dincolo de vîgăunile cu șuvițe subțiri de apă.

Și astfel au mers și au mers pînă ce au dat de o insulă mare, plutitoare, lipită de țarm.

Cu mare băgare de seamă au coborît pe insula plutitoare și au pornit mai departe.

Mergeau și ei, mergea și pluta de gheață cu dînșii, desprinsă de țarm și împinsă de șuvoaie. Pe alocuri se aflau spărturi largi. Acolo apăreau capete negre, lucioase și firoase. Se scufundau repede și iar se iveau: se agățau de marginea gheței cu dinții lungi și îndoiiți în chip de cange. Erau morsele, vînatul cel mai de preț pentru urșii albi.

Ursoaica l-a apăsat cu laba, să stea pitulat, iar el s-a făcut una cu zăpada. După un colț de gheață s-a întins și ea.

Așa au stat mult, așteptînd.

La marginea spărturii s-a ivit întîi un cap rotund și lucios. S-a agățat cu colții, iar ochii cercetau împrejur să vadă dacă nu se arată nici o primejdie. Pe urmă s-a săltat în sus animalul întreg, sprijinindu-se pe două picioare scurte, care nu erau nici aripi, nici picioare, numai niște cioturi neisprăvite.

S-a înălțat pe marginea sloiului și s-a întins la soare. Iar după un timp s-au ivit altul, și altul, și altul ...

Cum ajungeau sus, își căutau loc, se întindeau și se așterneau pe somn.

Ursoaica s-a furișat tiptil, făcând un ocol să le taie retragerea spre apă. Și când a socotit clipa potrivită s-a repezit. Cum mai zvîcnea inima puiului de frică!...

S-a repezit ursoaica, înșfăcînd dihania cea mai din margine și mușcînd-o de cap. Puiul a auzit oasele troznind. A văzut dihania zvîrcolindu-se. Celelalte au năvălit în apă cu mugete înfricoșate, dîndu-se afund.

Cînd prada n-a mai dat semne de viață, ursoaica l-a chemat cu un mormăit. Puiul s-a apropiat cu teamă. Mergea făcînd doi pași înainte și unul îndărăt. Nu știa ce înseamnă moartea; nu știa că o vietate moartă nu are nici o putere. Ursoaica spintecase pînțele morsei cu ghearele. Mușca din carnea fierbinte; se adăpa cu sîngele cald. Îl îndemna mormăind să încerce și el.

A încercat; dar la început nu i-a simțit gustul. Carnea i se părea prea grasă. Avea un miros urît. Numai tîrziu s-a învățat, cînd mirosul acela a început să-i facă poftă și să-i ațîțe foamea.

Din ceasul acela a început și lui să-i placă vînatul...

Călătoreau pe sloiul de gheață, treceau de pe un sloi pe altul; cînd zăreau undeva, la margine, o morsă întinsă la soare sau o ceată întregă, puiul apuca blana ursoiceii cu dinții. Îi făcea semn. Ursoaica îl împingea cu laba să stea liniștit. N-avea s-o învețe pe dînsa un pui pricăjit și prostuț cum trebuie să vîneze! Ea nu dădea greș niciodată. Ei nu-i scăpa nici o pradă.

Dar nu vîna decît atunci cînd îi răzbea foamea. Și cînd spinteca o morsă poposeau din drum acolo, vreme îndelungată, dormind, scotocind împrejur, întorcîndu-se mereu la rămășița vînatului, pînă ce isprăveau ultimul os. Atunci puteau să se tot urce alături zeci și zeci de morse. Ursoaica nici nu întorcea capul să se uite la ele.

Odată, sloiul lor plutitor s-a oprit într-o stîncă de insulă. Se întindea un țărîm lung, cît cuprind ochii. Un țărîm înalt și pietros, cu bulgări de gheață amestecați în bulgări de stîncă.

Ursoaica a arătat îndată mare bucurie. Nu bănuia că acolo o așteaptă sfîrșitul. S-a urcat voioasă pe peretele de stîncă și de sloiuri.

Sus se întindea un podiș cu vîlcele mici. Iar spre minunarea lui, puiul de urs a văzut acolo întîia oară mușchi catifelat, colț verde de iarbă și ceva neînțeles și ciudat: niște pete ca sîngele.

S-a repezit să le lingă. Și-a tras botul înapoi, speriat. Nu erau pete de sînge. Erau flori. Flori de mac polar.

Ursoaica a început să scormonească în mușchi cu botul, căutînd rădăcini. Mormăia de plăcere și își chema puiul să se înfrupte și el. Se vede că se săturase de atîta carne și slănină de morsă. Avea nevoie de altceva mai fraged și mai miresmat.

Drumul lor de acolo înainte a fost însă mai încet și cu o mare grijă.

Se vedeau urme ciudate în zăpadă. Urme de animale necunoscute, urme de păsări.

Apoi urmele se pierdeau în vîlcelele unde zăpada se topise și se întindea verdeața firavă a frunzelor și a florilor. Ursoaica îl păstra mereu lîngă dînsa, să-i fie aproape. Ridica adeseori botul să adulmece văzduhul. Simțea mirosuri străine, purtate de suflarea vîntului umed. Atunci își lua îndată tălpășița, ascunzîndu-se după stînci și după ghețuri, privind mereu îndărăt.

Acolo a auzit el întîia oară un lătrat de cîine.

Cînd i-a ajuns la ureche sunetul necunoscut, a rămas încremenit pe loc, cu laba ridicată, cu pasul întrerupt.

Ursoaica a pășit îndată lîngă el, să-i facă zid de apărare. S-a ridicat încet în două labe, ciulind urechile, rotind ochii, lărgind nările.

Dar lătratul s-a depărtat. Se auzea tot mai stins.

Pe urmă a fost o mare tăcere...

Au așteptat neclintiți.

Ursoaica se răsucea pe labele dindărăt ca pe-un scaun cu șurub, să soarbă cu nările adierea vîntului. Lătratul nu se mai auzea. Dar vîntul aducea un miros ciudat, acru, neobișnuit. Mirosul oamenilor și al cîinilor, pe care nu-l cunoștea puiul, dar nu-l cunoștea nici ea.

Cu un mormăit scurt l-a chemat să pornească de zor la drum. Locurile nu-i păreau sigure. Simțea acum o primejdie, o amenințare ascunsă în mirosul acela și în lătratul animalelor necunoscute.

Au zorit deci într-o suflare spre țarm. Insulele de gheață se desprinseseră însă de stîncă. Plecaseră tîrîte de curentul oceanului. Se întindea acum o nemărginire de apă verde și adîncă, în care lumina soarelui sclipea ca într-un milion de milioane de solzi. Numai departe de tot, unde se împreuna cerul cu apa, se vedeau trecînd ghețurile plutitoare.

Au înțeles că acum sînt prizonieri pe insulă.

Prizonieri pe insula unde se aude lătratul unor animale necunoscute și unde vîntul aduce un miros ciudat, acru, neplăcut; un miros străin în văzduhul limpede cum e cleștarul.

Ursoaica a început să lingă botul puiului cu o înduioșare blîndă. Parcă știa de atunci că are să-l piardă. Parcă a simțit că are să-și piardă și ea viața.

Dar puiul neștiutor a prins să zburde și să se joace fără nici o grijă.

Soarele era sus, în mijlocul cerului. Razele se frîngeau în ghețuri. Alături era o vîlcea îngustă, unde se întindea o șuviță verde de mușchi, de iarbă și de flori, împresurată de zăpadă și sloiuri.

Puiul s-a rostogolit pe mușchiul moale, a început să muște, în joacă, din florile roșii și firave, macul polar.

VI. OMUL, CÎNELE ȘI PUȘCA

În pustietățile înghețate și albe, unde făcuse ochi și unde-și trăise viața, ursoaica polară nu văzuse încă un om.

Nici nu bănuia că se află pe lume asemenea ciudată făptură.

Nu auzise un lătrat de cîine.

Nici bangătul armei de foc.

Nu simțise mirosul omului, al cîinelui și al prafului de pușcă. Nu știa ce strînsă tovărășie e între acești trei vrăjmași ai fiarelor sălbatice: omul, pușca și cîinele, care nu iartă niciodată vînatul, cînd se apropie în bătaia glonțului.

Și nici nu se temea ursoaica de o țevă subțire de fier, unde moartea e ascunsă într-un glonț de plumb.

Viața și-o trăise prea departe de oameni, de vînători și de arme, la capătul cel mai neumblat al pămîntului.

Singurătatea deșerturilor albe era apărută de ger și de viscole. De noaptea care dura o jumătate de an. De oceanul adînc și verde, veșnic pustiu.

Pe nemărginirea aceasta de apă, în lunile cînd soarele se află înălțat în mijlocul cerului, sloiurile plutitoare se plimbau luncînd spre miazăzi, ca tainice nave fără pînze, fără vîsle și fără vîslași.

Apoi nemărginirea oceanului se încleșta în lunile îndelungi de noapte, prefăcîndu-se într-un podiș închegat de ghețuri: mii și mii de kilometri acoperiți de ninsoare.

Total încremenea mut, neclintit, pustiu și alb.

Depart, oriunde, pretutindeni spre țările Sudului, era soare, lumină, zbor de rîndunici, sunau tălăngile turmelor pe pajiști și zburdau miei cu canaf în urechi. Deșertul plin de spaimă și apărut cu dinți de ger întindea însă, între restul lumii și țara urșilor albi, un hotar mai nestrăbătut decît zidurile de cetate.

Nu pătrundea încă pînă acolo nimic din semnele vieții de departe cu pajiștele fragede ale primăverii, cu ciocîrlii și flori de liliac.

Doar uneori dacă soseau din depărtări, o dată cu vânturile mai blânde, stoluri de păsări albe și gureșe.

Veneau filfîind din aripi cu foșnet de atlaz.

Ele poate văzuseră vapoare și sănii; poate orașe și porturi, biserici cu turle și gări, trenuri și sîrme de telefon, poduri arcuite și automobile gonind pe șosea, parcuri cu muzici militare și piețe cu înalte statui, grădini cu trandafiri și alte minunății făurite de mîna omului. Ele poate mai știi că aceeași mîna a meșteșugit și altfel de minuni fără îndurare pentru făpturile sălbaticе ale pămîntului, ale codrilor, ale apelor și ale cerului. Poate au auzit și focul de armă. Poate ele știau că în țeava subțire de oțel pîndește o moarte neînțeleasă, grabnică și uluitoare, cînd omul se apropie tiptil cu pușca la ochi.

Dar nu puteau să le povestească aceasta.

Țipătul lor spinteca tăcerea înmărmurită a pustietăților albe, glăsuind într-o limbă numai de ele înțeleasă.

Pe urmă, o dată cu vînturile aspre și reci vestind apropierea nopții de o jumătate de an, se adunau în stoluri și coborau îndărăt spre ținuturile cu primăveri și flori de liliac.

Rămîneau locului numai sălbăticiunile credincioase zăpezilor veșnice: vulpile albe, care se furișau pitulate în troiene, și iepurii albi, care zvîcneau în goană nebună la cea mai mică tresărire a sloiurilor. Iar pe țărmul ostroavelor de stîncă și pe muchia sloiurilor plutitoare de cleștar se cațără vînatul de totdeauna al urșilor albi: vițelul de mare — foca, calul de mare — morsa.

Numai ele făceau pete negre pe zăpada albă.

Încolo, totul era alb, alb, alb...

Albe, troienele, albă, gheața, albi, urșii, albe, vulpile, albi, iepurii, albe, păsările polare care se hrănesc cu pești și nu pot zbura mai departe cu aripile lor scurte.

Pentru ursoaica albă, numărul și înfățișarea vietăților scăpate de potop în Arca lui Noe sfîrșeau aci.

Toate erau cu prea firave puteri, ca s-o înfrunte. Unele scăpau de sub botul ei numai prin fugă. Iepurii, abia atingînd luciul ghețurilor, în salturi de acrobați. Vulpile, prelingîndu-se totuna cu albul zăpezii.

Iar vulpile și iepurii aceștia însemnau un vînat prea netrebnic, cu prea puțină și slabă carne pentru un stomac încăpător de urs.

Osteneală și pîndă meritau numai foclele și morsele, maldăre uriașe de carne.

Arătau ele înfricoșat la chip și la înfățișare. Așa, urâte și mari, cu pielea lor lucioasă, când se întindeau una lângă alta pe sloiul de gheață ar fi împrăștiat cutremurare și spaimă cu mugetul lor răgușit, cu boturile lor clăpăuge, cu mustățile lor fioroase și colții lor încovoiați. Dar nu știau să lupte nici cât un pui de lup cu dinți de lapte. Nu puteau să fugă nici zece pași. N-aveau nici o iscusință la apărare. Toată puterea și priceperea lor era în apă, la pescuitul din adânc.

Ursoaica se ivea după un perete de sloi. Își alegea prada. Cădea cu toată greutatea trupului deasupra movilei lucioase de carne. Își înfigea colții în țeasta rotundă pînă ce trosneau oasele capului. Celelalte dihănii se zvîrcoleau cu un țipăt de spaimă și se rostogoleau afund.

Aceasta era toată lupta. Cîteva clipe ursoaica domnea atotputernică într-un ținut unde nici o altă făptură a zăpezilor, și a ghețurilor, și a apelor nu cuteza s-o înfrunte.

Aiurea, alături, alt urs alb ori altă ursoaică își întindeau altă stăpînire a lor. Nu se încolțeau. Nu se dușmăneau. Nu-și încălcau împărăția.

Cînd vînatul se împutîna sau se strămuta din cine știe ce ascunse pricini, atunci pornea fiecare pe un sloi plutitor, spre altă insulă din zare.

Sloiul cutreiera depărtările ca o corabie fără pînză și fără vîsle, pînă ce poposea, fără ancoră, la alt țarm înghețat.

Se deschidea înaintea ochilor altă pustietate sclipitoare, necălcată de picior omenesc, dar îmbelșugată în foce și morse. Trecerea urșilor rămînea însemnată cu o movilă de oase aci, cu alta dincolo.

Ninsoarea acoperea osemintele.

Și totul se petrecea neștiut de nimeni, între gheață și cer, între ocean și cer.

Dar în acea insulă străină, unde a ajuns ursoaica polară cu puiul, pe zăpadă se citeau de astă dată urme necunoscute: vîntul aducea un miros neliniștitor. Plutea o amenințare ascunsă în văzduh.

Puiul se strîngea ghem lângă blana unde știa că află întotdeauna căldură și apărare. Își afunda botul și ochii în părul alb. Clănțănea ușor din dinți. Scîncea atît de slab, încît nu s-ar fi auzit glasul la trei pași.

Lătratul contenise. Mirosul sărat și iute se risipi în vînt.

Din nou s-a întins o tăcere și o singurătate amăgitoare. Străbătea clipotul lin al valurilor verzi în stîncile și în ghețurile de jos. Susura undeva un șuvoi subțire de apă printre sloiuri.

Puiul a început să se joace, înșelat de atîta liniște, zburdînd și rostogolindu-se șagalnic în nămeți. Dar ursoaica l-a adus îndărăt cu o labă. L-a culcat jos, alături, apărîndu-l cu botul.

Ea s-a înălțat în două picioare să cerceteze zarea.

Nu o cerceta cu privirea, fiindcă ochii urșilor sînt mici și în laturea capului; nu pot cuprinde deplin depărtarea.

Adulmea vîntul cu nările. Mirosul o slujea mai deplin decît văzul și auzul. Iar mirosul, acum, o înșelase. Adierea își schimbase suflarea de la miazăzi la miazănoapte. Nu mai aducea nimic din părelnica duhoare de vietate străină.

Așadar, fusese o amăgire?

Ursoaica mormăi mulțumită. Cu atît mai bine! Nu-i plăcea amenințarea aceasta necunoscută, cînd se afla cu puiul bicisnic alături.

Își dădu drumul la loc, pe patru labe.

Și atunci, tocmai atunci cînd își luase de-o grijă, i-au răsărit înainte, pe nevestite: omul, cîinele și pușca.

Era foarte aproape.

Ocoliseră după vînt, ca să nu-i trădeze mirosul cumva.

Ieșeau astfel neașteptat, de după un sloi, cînd socotiseră fără greș că pentru pradă nu mai există nici o nădejde de scăpare din bătaia puștii.

Ursoaica s-a îndreptat de șale, semeață, în două labe.

Nu se mai înfricoșa acum, o dată ce vedea de la ce făpturi slăbănoage vine amenințarea. Nici n-ar fi avut de ce se înfricoșa, după experiența ei de pînă atunci. Dacă firea ar fi înzestrat-o cu darul rîsului, ar fi început a hohoti, să se cutremure sloiurile. Aceasta a fost tot? De aceste jivine nepuțincioase și pipernicite a putut ea să se neliniștească?

Privi cu o mare curiozitate și fără nici o dușmănie. Ar fi voit să se apropie, ca să cerceteze mai amănunțit cum arată asemenea ciudate drăcovenii.

Omul? Puțin la trup, încotoșmat în blănuri și piei, îi părea pipernicit și firav, să-l culce la pămînt cu o singură atingere de labă!... Cîinele? Altă stîrpitură zbîrlită, făcînd o zarvă de mai mare mila. Lătra, mîrîia, se repezea, luneca pe gheață cu ghearele și sărea îndărăt. Tot cu o labă i-ar fi fărîmat șira spinării, să-i taie suflarea într-o clipă. Iar în mîinile omului o carabină... Aceasta întrecea tot ce a văzut ursoaica polară mai vrednic de rîs și de milă în pustietatea ghețurilor! Un bețigaș, un vreas, o jucărie. S-o rupă în țandări cu gheara, s-o îndoiaie cu dinții.

Ursoaica înaintă cu puiul alături.

Omul venea către ea. Ea venea către om.

Mormăia, clătînindu-se greoaie în două labe. Mormăia fără porniri amenințătoare. Era mai mult curioasă să cunoască, de la apropiere de-un pas, năzdrăvanele arătări pe care le născuse gheața. Voia să le miroasă, răsturnându-le cu botul, ca să le lase pe urmă jucărie, ameteite, puiului jucăuș.

Atunci se întâmplă minunea cea rea și înfricoșată.

Din țeava subțire și neagră, din vreascul de nimic, izbucni o flacără scurtă. Răsună un trosnet uscat.

În ochiul ursoaicei plesni lumina. Se căscă o durere crîncenă cum nu mai simțise încă.

Pe urmă întunericul...

Altă flacără la capul țevii, alt pocnet, altă durere scurtă în ureche, mai adînc, dincolo de os, înăuntru, desfăcîndu-se în țandări.

Apoi o mare tăcere, o mare nesimțire, un gol. Viața fugind, gîlgîind, o dată cu sîngele.

Ursoaica se rostogoli pe patul de gheață, se întinse fără zvîrcolire, cu labele moi.

Trecuse hotarul morții înainte de a pricepe ce s-a întâmplat.

Poate ducea cu ea întrebarea mirată, care mai stăruise în ochii mici și curioși, cu cîteva clipe înainte. Poate ducea cu ea groaza îndurerată de mamă că puiului i se întâmplă ceva la fel.

Omul venea cu pușca subsuoară.

Își stăpînea cîinele cu porunci scurte.

Puiul își ascunse botul și ochii în blana caldă, la pîntecul mamei.

Toate erau peste puterea priceperii lui.

Cînd omul a încercat să-l smulgă de urechi și să-l depărteze, a arătat instinctiv colții. Dar o mînă l-a răsucit fără milă; o curea subțire i-a strîns botul și altă curea i-a prins labele. Cîinele lătra împrejur, cu părul zbîrlit. De două ori omul îl lovi cu piciorul și cu patul carabinei, ca să nu muște și să nu schilodească puiul ursoaicei ucise. Avea alte planuri cu dînsul.

Într-adevăr, din clipa aceea înainte, sub ochii puiului alb s-au perindat multe și nemaîncchipuite întâmplări.

Au venit alte dihănii cu două picioare, înfășurate în blănuri și piei. Duhneau a tutun, un miros iute, respingător. Aveau oasele obrazului late, pielea galben-verzuie, ochii oblici, fire țepoase în barbă. Rîdeau și vorbeau tare.

Glasurile acestea îl înspăimîntau.

Toți dădeau tîrcoale leșului rostogolit în zăpadă. Au scos toți cuțitele și au spintecat cu agerime vînatul. Au jupuit apoi blana, împărțindu-și hălcile de carne; iar măruntaiele, care abureau încă de căldura vieții, le-au zvîrlit cîinilor.

Puiul alb scîncea neputincios în chingile de curea.

Din cînd în cînd, necunoscutele dihăanii îl loveau cu piciorul. Îl rostogoleau, încercau să-l ridice, ca să-i prețuiască greutatea.

Unul mai grăbit ca toți, cu o pipă în gură, de unde duhnea un fum iute și amețitor, scoase cuțitul de la cingătoare. Șterse tăișul de pielea pantaloanelor.

Puiul nu știa că în cuțitul tăios e moartea ascunsă. Dar mîrîi, rînjind colții. Omul începu să rîdă și îl lovi cu latul cuțitului peste bot.

Se apropie altul, vînătorul cel cu pușca și cîinele strigînd ceva și făcînd semne cu mîinile. Se iscă o neînțelegere cu larmă și burzuluieli.

Urmă apoi o tocmeală.

Cum era răsturnat cu fața în sus, cu botul și labele închingate, puiul de urs urmărea, cu ochii lui mărunți și negri ca mura, larma și frămîntarea oamenilor, fără să înțeleagă ce vor.

Uneori închidea pleoapele.

Parcă mai nădăjduia să treacă totul ca un vis urît și scurt, așa cum se iveau prin somn arătări de spaimă în peștera întunecoasă din cele dintîi luni ale vieții. Atunci din visurile acelea se deștepta scîncind. Se strîngea repede cu botul în blana caldă. Se cuibărea lîngă izvorul cu lapte fierbinte. O labă ușoară îl alinta. Limba ursoaicei îi spăla ochii și botul. Se simțea apărut, fără grijă, fără amenințări, la adăpost.

Acum visul cel rău și neînțeles dura.

Glaserile sunau răstite și arțăgoase în urechi. Mirosul nesuferit stăruia. Scîrșnetul pașilor pe zăpadă și gheață scîrșîia aproape de tot, după cum oamenii se depărtau și se întorceau alături.

Apoi s-a simțit ridicat și dus pe sus, cu un drug printre picioarele legate. Îl cărau doi oameni. Alții înfășuraseră pielea albă a ursoaicei polare. În sănii tîrau movilele de carne.

Așa înaintă convoiul peste zăpezi și piscuri de gheață.

Puiul scîncea. Îl dureau oasele. Îl chinuia mai ales întîmplarea aceasta neînțeleasă. Dar scîncetul nu înduioșa pe nimeni. Eschimoșii n-au de unde cunoaște așa ceva. Urșii albi sînt pentru dînșii vînatul cel mai rîvnit, așa cum focile și morsele erau vînatul mult așteptat pentru ursoaica polară. Și vînătorul, în îndeletnicirile sale, nu se cîrmuiește după asemenea înduioșări

fară rost: vînatul e vînat! Mai ales acolo, în pustietățile înghețate, unde vînatul nu înseamnă o desfătare, ci unde un urs alb e hrana pentru cîtăva vreme, viața unui trib e îndestulată pe o săptămîină.

Convoiul a ajuns la o adunare de sălașuri înghețate: colibe de sloiuri și de zăpadă, rotunde, cu intrările strîmte și negre, de hrubă.

Femeile și copiii au sărit întru întîmpinarea bărbaților. Se tîrau, sprijiniți pe umerii celor tineri, moșnegi neputincioși și pitici. Cu toții își arătau bucuria. În sfîrșit, se întorceau vînătorii cu plinul. De-o săptămîină îi urmărise nenorocul. De-o săptămîină lipsea carnea proaspătă. Se hrăniseră numai cu pește uscat. Iar fără carne proaspătă îi amenința pe toți scorbutul, boala cea mai cumplită a ghețurilor polare.

De aceea se întinse o veselie gălăgioasă și fără astîmpăr.

Puiul de urs fu trîntit în ungherul unei colibe.

Acolo a văzut el întîia oară focul.

Era numai o flacără slabă și fumegoasă, într-un opaiț cu untură de focă. Dar i s-a părut așa de nou, de neînțeles, ca o bucată din roșul soarelui, închisă într-o ulcică și ca flacăra din țeva carabinei care aducea moartea, încît a început să urle și să se zvîrcolească.

În jurul lui s-au adunat puii de oameni: ținții eschimoșilor. Ca și dînșii, erau îmbrăcați în piei și în blănuri. Ca și dînșii, cu obrajii înfășurați în cușme de vulpe albă și de iepure alb.

Unul i-a întins un os. Puiul de urs a întors capul. Puii de om au izbucnit în rîs.

Apoi un copil s-a îndurat să-i dezlege curelele.

S-a tîrît gemînd să se culce pe blana întinsă într-un colț. Căuta izvorul de lapte cald. Căuta botul care îl alinta. Dar botul era acum rece; rece era blana, secătuit era izvorul de lapte.

Puiul de urs nu pricepea această minune rea.

Și nici nu era de priceput.

Numai mirosul mai stăruia același; mirosul cunoscut al făpturii uriașe, puternice și bune, lîngă care aflate întotdeauna ocrotire, adăpost și alintare.

Acum era numai o blană jupuită de urs alb și alt nimic.

Una din cele mai frumoase blăni, din cîte au fost vreodată într-o colibă de eschimos.

Puiul se ghemui scîncind.

Aștepta să simtă deodată blana făcînd trup, laba dezmierdîndu-l lin, limba spălîndu-i ochii înfricoșați și triști, izvorul de lapte începînd iarăși să curgă.

Așa a ațipit.

Așa au adormit toți într-un târziu în jurul opaițului cu untură de focă: femei și bărbați, copii și bătrâni.

Fumul opaițului era acru și înecăcios.

Oamenii nu se răsuceau, răpuși de osteneală.

Afară s-au auzit cîinii lătrînd. Dar nu era nimeni să dea ascultare semnalului.

VII. «NUMELE TĂU VA FI FRAM»

Pe urmă, în priceperea puțină și tulbure a puiului de urs, iarăși s-au amestecat întâmplările.

S-a deșteptat târziu într-o barcă de piele. La vîsle se aflau altfel de oameni, cu altfel de chipuri: oameni cu fața mai lungă și cu pielea mai albă.

Erau pescuitorii de balene și vînătorii de foc. Sosiseră din țările de departe. Cutreieraseră insulă cu insulă, de cîteva luni, și acum se pregăteau de plecare, fiindcă se apropia noaptea cea lungă cu viscole. Iar înainte de a porni îndărăt, spre casă, cumpăraseră puiul de urs pe cîteva legături de tutun.

Astfel începea pentru puiul de urs alb altă viață.

Dar mintea lui nu-l ajuta să bănuiască, nici să priceapă.

Barca plutea pe apa verde spre corabia ancorată în larg, departe de ghețuri. Puiul încercă să se miște. În labe simți o durere. Se afla din nou închingat în curele. De chingile acelea l-a prins un cârlig și l-a ridicat legănat o funie pe corabia înaltă, izbindu-l cu botul și cu coastele de peretele ud. Zadarnic mormăia și se zvîrcolea. La mormăit și la zvîrcolire răspundeau rîsetele oamenilor de sus, de pe punte și de jos, din barcă.

Întîi a rămas zvîrlit pachet printre funii. Pe urmă, cînd marinarii au sfișit de încărcat tot, blăni de urși și piei de focă, o mîna l-a desfăcut din strînsoare. Puiul a vrut să fugă într-un ungher. Mîna l-a prins de ceafă. El și-a arătat colții și a încercat să muște. Mîna l-a dezmiardat blînd, în loc să-l lovească. L-a dezmiardat nespus de blînd și duios. Aceasta era ceva nou. Neașteptat. Ceva care îi amintea altă dezmiardare, cu o labă ușoară, din altă viață rămasă în urmă, departe, pe ghețuri...

Mîna i-a pus sub bot un talger adînc cu lapte răsturnat dintr-o cutie de tinichea. El n-a vrut să se atingă. Dar mirosul îi ațîța nările și pofta.

Cînd a simțit că nimeni nu se uită la dînsul, a prins a linchi cu sfială.

Întîi în silă. Mai apoi mormăind de mulțumire.

Laptele era cald și mai dulce decât cel din izvorul de unde se hrănise pînă atunci.

Așa a învățat puiul de urs că în puterea oamenilor se află și unele minuni bune.

A lins talerul pînă la fund. A ridicat recunoscător ochii spre omul care îl așteptase să sfîrșească, în picioare, cu pipa în colțul gurii.

Era un om înalt, slab, bărbos, cu ochii albaștri. Rîdea prietenos. Se plecă din nou să-i dezmierde blana, ceafa între urechi, cu degete ușoare și îndemînatice.

Puiul n-a mai arătat colții. Mormăitul lui nu mai era dușmănos. Era un mormăit, altul, ca torsul pisicilor, de mulțumire.

— V-am spus eu! rosti omul către ceilalți. Are să se îmblînzească în două zile ca un miel și are să se țină după mine ca un cățel!

— Și pe urmă, ai să-l dai pe cinci sticle de rom!... Ce zici, Lars? începu să rîdă altul, pîcîind din pipă și scuipînd printre dinți, dincolo de punte, în ocean.

Omul care se numea Lars nu răspunse.

Numai pe chipul lui slab, în ochii lui albaștri, trecu o umbră de tristețe.

Știa că așa se va întîmpla. Își cunoștea patima fără vindecare.

Odată, demult, cînd era tînăr, fusese altfel de om. Atunci obrazul lui era neted, ochii limpezi, glasul nerăgușit. Atunci a luat el parte la ceva minunat și rar, care lasă pentru totdeauna o lumină într-o viață de om.

În țara Norvegiei, un tînăr curajos și înverșunat în părerile lui pregătea în acea vreme un drum peste ape și ghețuri, spre pol. Își durase o corabie după un anumit plan; tocmise marinari tineri și neînfricați să-i țină tovărășie. Căci nu era un voiaj de plăcere. Cîți nu pieriseră altădată în asemenea călătorii, mînați numai de dorința de a cunoaște ghețurile polare cît mai departe?

Toată lumea, ca păsările cele rele de cobe, profetea că vor pieri și dînșii de ger și de foame.

Dar tînărul cu fața și cu părul bălan, Nansen, își rîdea de asemenea profeții.

Printre marinarii care mergeau împreună să înfrunte urgia ghețurilor și a iernilor polare se afla și el, Lars, flăcăul dintr-un sat ascuns în fiorduri. Lăsa în urmă o logodnică. Lăsa o mamă bătrînă și slabă. Dar mai tare decât dragostea fusese ispita să ia parte la o călătorie primejdioasă în ținuturi unde n-a mai pătruns suflare de om.

Își aduce aminte, dureros de limpede, dimineața plină de soare, când corabia se legăna în fiordul albastru, înconjurată de bărci.

O femeie subțire și înaltă, soția lui Nansen, venea să boteze corabia.

Sfârîmase, după datină, gîtul sticlei de șampanie de peretele vasului și revărsase băutura spumoasă asupra navei, spunînd:

— Numele tău va fi Fram!

Fram, ceea ce în limba norvegiană înseamnă «Înainte»!

Au izbucnit cîntece și urale. Toți se uitau cu însuflețire, cu încredere și cu admirație la cutezătorii marinari care porneau, poate la moarte, în necunoscut.

Undeva, ridicată în picioare, într-o luntre, logodnica lui Lars flutura o batistă.

Îi ura drum bun, îi ura întoarcere bună.

Fram! Trăiască Fram! Să biruiască Fram!

Trei ani împliniți, în drum spre oceanul verde și în încleștarea ghețarilor, Fram nu și-a dezmințit numele.

Întotdeauna a spintecat pustietățile apelor verzi, urgia sloiurilor plutitoare, înainte, mereu înainte.

Atunci a trăit Lars o viață cum nu se mai află alta, de răbdare, de curaj, de avîntare, de luptă cu toate dușmăniile firii; o viață de credință neclintită în steaua cea bună a faptelor bune și mari. Corabia a descoperit locuri necunoscute. A străbătut peripeții înfricoșătoare. A ținut piept sloiurilor și a ieșit întotdeauna biruitoare.

După trei ani, cînd s-a întors, pe toate casele din țara Norvegiei fluturau steaguri.

În toți ochii scînteia bucuria izbînzii. Știrea s-a răspîndit ca fulgerul în toată lumea.

Numele lui Nansen, numele lui Fram răsărea pe toate buzele.

Printre cei sărbătoriți se află și el, Lars, marinarul necunoscut dintr-un sat de pescari. Dar lui nimeni nu-i pomenea numele. Atîta pagubă! Aceasta nu scădea nimic nici din bucuria faptei, nici din iubirea pentru căpitanul care-i dusese la izbîndă.

Durerea și deznădejdea îl aștepta însă în altă parte.

Cînd s-a întors acasă, n-a fost nimeni să-i iasă în întîmpinare și să-l îmbrățișeze.

Logodnica și mama lui dormeau somnul de veci, sus, în cimitirul dintre stînci. Bîntuise o molimă în satul lor sărac de pescari. Nimeni nu le purtase

de grijă. Nimeni nu le adusese doctori și medicamente. Pieriseră oamenii cu zile, fiindcă de soarta și de viața lor puțin le păsa celor bogăți și sătui.

Pe Lars îl așteptau astfel două morminte alături. Două morminte, cu câteva flori firave.

Iar viața lui Lars de atunci a fost deșartă și fără nici o nădejde. El nu găsea puterea să lupte cu nedreptatea pe care o întâlnea la tot pasul.

A trecut an după an. A căzut în patima băuturii. A ajuns un marinar de rînd, tocmît pe corăbiile care pornesc spre Oceanul Înghețat să pescuiască balene și să vîneze foc.

Nu mai aștepta nimic.

Nu-l mai aștepta nimeni.

Cîteodată, noaptea tîrziu, printre tovarășii de băătură, bate cu pumnul în masă și cere tuturor să facă tăcere. Atunci începe să-și amintească întîmplări din viața lui de altă dată.

Unii rîd.

Alții ascultă cu tăcere, clătînd din cap, gîndindu-se și ei la alte nădejdi din tinerețe, amintindu-și alte întîmplări din vremea cînd și dînșii au fost altfel: tineri, voinici, îndrăzneți, cu trupul și cu cugetul curat.

În fiecare viață de om a mijit odată ceva frumos și plin de lumină. O faptă rară. Un act de curaj sau de bunătate. O dovadă de iubire. O jertfă.

Pe urmă totul a trecut. Numai cei fără simțire mai pot rîde de asemenea amintiri.

În ziua aceea, în cabina din pîntecul corăbiei, Lars, marinarul bătrîn și de mult căzut în patima băuturii, a început iarăși să-și povestească amintirile.

Un tovarăș cînta din armonică. Alții rîdeau și ciocneau paharele. Plutea un fum de tutun să-l tai cu cuțitul. Fum de tutun, duhoare de piei și de pește.

S-a oprit și cîntărețul din armonică să asculte povestirea. S-au oprit și ceilalți marinari din rîsul lor gros.

Puiul de urs ațipise încolăcit la picioarele lui Lars. Scîncea prin somn. Lars se pleca să-i dezmierde ceafa între urechi din cînd în cînd.

Afară se stîrnise viscolul. Corabia se clătina pe apa verde. Trosnea din încheieturi.

Așa trosnea din încheieturi și Fram, corabia lor de odinioară, mult mai departe, mult mai adînc în oceanul polar, cînd Lars era tînăr și aștepta cu nerăbdare să se întoarcă în satul unde lăsase o mamă și o logodnică. Așa

trosneau încheieturile vasului, așa vîjîia viscolul și așa se auzea urletul urșilor albi pe banchiză.

Lars se opri din povestit. Rămase cu bărbia în pumni, cu ochii înlăcrimați.

Deodată se scutură. Se ridică în picioare.

Spuse:

— Să lăsăm aceste amintiri. Tinerețea nu se mai întoarce! Turnați aici alt pahar!...

Ridică paharul plin și îl deșertă asupra puiului de urs, rostind în amintirea altui botez:

— Numele tău va fi Fram!

Puiul a sărit speriat din somn.

Ceilalți marinari au izbucnit în strigăte:

— Numele lui să fie Fram!

— Fram! Trăiască Fram!...

Și numele puiului de urs alb așa a rămas.

Cu numele acesta a fost el vîndut pe zece sticle de rom, cînd s-a întors corabia în cel dintîi port al Norvegiei. Cu numele acesta a fost el cumpărat mai tîrziu de Circul Struțki și cu numele acesta a apărut el înțîia oară pe afiș.

Puiul a învățat, în tovărășia oamenilor, să se poarte, să simtă, să se înveselească și să se întristeze ca oamenii. A învățat acrobații și gimnastică, a învățat să apese pe clapele armonicii și să iubească puii de om, să se joace cu mingea și să se bucure de aplauze.

Șapte ani numele lui a trecut din țară în țară, a fost veselia copiilor și minunea oamenilor în toată firea.

Fram, ursul polar... Fram, fala Circului Struțki!

Eschimoșii din insula cu sloiuri poate au uitat cu desăvîrșire puiul vîndut pe cîteva legături de tutun. Corabia care l-a adus din depărtările polare poate s-a scufundat sau poate a fost zvîrlită la reformă. Lars, marinarul bătrîn și căzut în patima băuturii, poate a murit de mult. Viața a trecut. Numai faima lui Fram a crescut din zi în zi, din oraș în oraș, din gură în gură.

Iar acum, deodată, pe neașteptate, după ani și ani, Fram lîncezește în cușca lui din fundul menajeriei, prostit și posomorît, neînțelegînd ce se petrece cu el. Tot așa cum, odinioară, puiul de urs nu se învrednicea să priceapă prin ce nemaipomenite întîmplări a căzut în mîna oamenilor.

Noaptea cînd toate fiarele de după gratii se potolesc și visează prin somn, cu un geamăt, la țările lor de libertate, atunci și în mintea lui Fram trec din nou aceste peripeții. Cîteodată prin vis. Cîteodată cu ochii deschiși. Visul se amestecă dureros cu viața de aievea.

Amintirile se deșteaptă mai vii ca întotdeauna. Le mai trăiește o dată.

Se scufundase undeva, în uitare, Lars, marinarul cu ochii albaștri, care i-a dezmiardat înțîia oară ceafa între urechi cu o mîină blîndă și prietenoasă. Se scufundase în aceeași uitare corabia unde înțîia oară a pierdut frica de oameni și a devenit amicul lor.

Peste toate se lăsase, de multă vreme, o ceață, o perdea grea.

El era ursul alb desprins pentru totdeauna de ghețuri polare, crescut printre oameni, deprins să joace, să cînte din armonică, să facă acrobații și să se bucure de aplauze.

Acum se dezmorțeau amintirile vechi, toate, toate, pînă și amintirea făpturii mari și blînde, unde se pitula la căldură, în peștera neagră, puiul becisnic de urs.

Vedea marea verzuie și nesfîrșită.

Vedea deasupra cerul cu aurora boreală.

Vedea sloiurile plutitoare.

Un urs alb, ridicat în două labe, îi făcea semn:

— Haide! Nu vii cu noi, Fram?...

Simțea pînă și gerul ghețurilor polare în nări, înțepînd cu vîrfuri de ac.

Și atunci Fram gemea prin somn, așa cum scîncea puiul de urs, pe blana moartă, smuls de la sînul mamei ucise.

Se deștepta cu o tresărire, cu o spaimă, cu o nedumerire buimacă.

În locul adierii reci și curate de zăpadă și de ghețuri îl înăbușea mirosul iute al fiarelor din cuști, mirosul maimuțelor, duhoarea gunoaielor.

Încerca să uite.

Se ridica în două labe și repeta numărul lui de la circ. Îl greșea. Începea din nou. Cădea pe patru labe, se întindea cu botul ascuns în ungherul cel mai întunecos. Iar îndată ce închidea ochii, mereu îi apărea oceanul cu sloiurile plutitoare, sclipirea soarelui în ghețuri, nemărginirea albă de ninsoare, albă, albă, cum nu mai este nimic pe lume atît de străveziu și de luminos.

Fram, ursul polar, tînjea după ghețurile copilăriei.

VIII. ÎNDĂRĂT SPRE OCEANUL POLAR

În orașul străin unde a poposit circul se afla un domn bătrîn, care a scris cîndva cărți despre urși. Era miop acum. Purta ochelari groși și bulbucăți. Mîinile îi tremurau cumplit. Mereu tușea și abia mergea sprijinit în baston.

Trăia singur, înconjurat de cîini și pisici. N-avea o nepoată cu o cușmă albă în cap, ca fostul profesor din celălalt oraș, unde Fram a stîrnit atîta frămîntare la reprezentarea de adio. N-avea familie. N-avea pe nimeni...

Dar în tinerețe fusese unul dintre cei mai vestiți vînători ai lumii. Căutase țările după vînat cît mai rar și mai primejdios. Se mîndrea că n-a dat niciodată greș. Nu stricase nici un glonț fără s-ajungă la țintă, nu-i scăpase niciodată victima din bătaia puștii. Și pe drept cuvînt trecea drept cel mai iscusit vînător de urși.

În casa lui se mai aflau și acum blănurile animalelor doborîte de carabină. Unele, întinse la picioarele patului. Altele, pe perete. Altele, pe divane.

Se aflau blăni de urși roșcați care se numesc grizzli, trăiesc în Munții Stîncoși ai Americii de Nord și nu cruță vînătorul cînd le cade în labe. Se aflau blăni de urși pitici cît motanii, care trăiesc în Sumatra și Iava; blăni de urși cafenii din Carpați, deprinși să se ascundă în peșteri și să fugă cu stupul de albine în brațe; blăni de urși albi din Alasca și Siberia, din Groenlanda și insulele unde a fost prins Fram; blăni de urși negri care trăiesc în Pirinei și se cațără în vîrfurile brazilor ca maimuțele.

Multă vreme, pentru el, ursul însemnase numai un vînat rar și fioros la mînie, bun să-și încerce pe blana lui agerimea ochiului și iscusința loviturii de glonț.

Pe urmă, într-o zi, în pădurile depărtate ale Canadei, împușcase o ursoaică roșcată.

O urmărise o dimineață întregă. Pusese rămășag cu tovarășul de vînătoare că are s-o culce la pămînt cu un singur foc. Cîștigase pariul. Fiara se rostogoli de la întîiul glonț.

Dar, înainte de a-și da sufletul, trăsesse lîngă ea cu laba puiul, să-l apere și, în spasmul morții, încercase să-l acopere cu pieptul.

Era un pui numai de cîteva săptămîni. De-abia făcuse ochi. Se clătina pe picioare. Scîncea și nu se lăsa smuls de lîngă leșul ursoaicei.

Vînătorul a început să-l hrănească. La început puiul nu s-a atins de lapte, de miere, de siropul de fructe. Căuta puțină căldură, tot așa cum Fram, puiul de urs polar, așteptase în coliba eschimoșilor o minune să învie blana și să-i dezmierde laba neînsuflețită.

Vînătorul l-a ținut cît l-a ținut lîngă el, apoi i-a dat drumul în desișul pădurii și el a pornit să colinde mai departe țările. A prins să cerceteze viața și obiceiurile urșilor, a zugrăvit în cărți traiul lor, a arătat deosebirile dintre apucăturile unora și ale altora.

Toate pînă cînd bătrînețea i-a slăbit vederea, i-a împușinat puterile și l-a prefăcut în domnul acela miop și sprijinit în baston, care a intrat într-o dimineață la menajeria Circului Struțki și s-a oprit la cușca lui Fram.

Directorul îl întovărășea, povestind întîmplarea:

— Este a treia oară, domnule, de cînd pătesc același lucru cu urșii albi! Cîțiva ani în șir se poartă ca animalele cele mai inteligente... Nici n-au nevoie de dresor, după ce-au învățat odată programul. Pe urmă, fără nici o pricină, se prostesc. Uită! Nu mai înțeleg nimic. Stau în cușcă și gogesc... Nimeni nu-i poate scoate din încăpățînarea aceasta. Spun că mi s-a întîmplat aceasta de trei ori. Cu ceilalți doi m-am împăcat mai ușor. Nu pierdeam mare lucru. Erau niște urși ca toți urșii. Nici mai deștepți, nici mai proști... Dar cu Fram e altceva! Fram a fost un artist fără pereche. Pot jura că înțelegea gustul publicului, că se schimba de la oraș și de la țară la țară, după cum simțea el că nu același lucru place la toată lumea. Cînd venea numărul lui, lăsam toate la o parte ca să privesc și eu de după perdea. Priveam tot așa de curios ca și mulțimea din staluri. Niciodată nu știam ce are să mai născocoască. Spuneam chiar clovnilor: „Uitați-vă la el și învățați de la el! Parcă ar cunoaște publicul mai bine decît voi”... Iar acum, cum îl vedeți, stă cu botul într-un colț și a devenit un urs ca toți ceilalți. N-am să mai găsesc eu altul cît voi trăi, să-l înlocuiescă...

Fostul vînător privea la animalul de după zăbrele, cu ochii lui, miopi, sprijinit în baston.

Întinse mîna slabă și tremurătoare printre gratii, chemîndu-l încet:

— Fram! Ia spune tu, ce se întîmplă cu tine, mă amărîtule? Mă urîtule, mă! Mă urîtule, mă!...

Ursul nici nu întoarse ochii. Se cuibări mai adînc, cu nasul în peretele de lemn.

Domnul bătrîn care împușcase în tinerețea lui zeci și zeci de urși, iar mai apoi scrisese cu dragoste cărți despre urși, își șterse ochelarii și tuși.

Întrebă deodată:

— L-ai iubit mult?

Directorul răspunse:

— Eu sînt om de afaceri! Pentru un director de circ nu poate fi vorba de iubire, fiindcă iubirea înseamnă slăbiciune în afaceri. Plătesc bine artiștii buni, care aduc public la circ și bani în casă. Dar îi pun la muncă, pînă îi trec șapte sudori! Întrețin bine animalele din menajerie, fiindcă publicul vrea să vadă animale frumoase, nu niște piei împăiate...

— Atîta tot? întrebă fostul vînător.

— Atîta tot!... De rest nu-mi pasă!

— Înteleg! Atunci să întorc întrebarea altfel. Ai cîștigat mulți bani cu Fram?

— Ar fi păcat să spun că nu! mărturisi directorul. Vreme de șapte ani el a fost atracția circului! N-a lipsit niciodată din program. Era destul să apară afișele cu numele și cu chipul lui pe pereții unui oraș, ca să se îmbulzească lumea.

— Așadar, te simți dator față de el!... continuă domnul bătrîn.

— Fără îndoială! Aș da mult să-l văd din nou așa cum a fost.

Bătrînul începu să rîdă, răsucind vîrfurile bastonului în pămînt. Spuse:

— Nu m-ai înțeles bine! Nu e vorba să dai mult, ca să-l vezi cum a fost. Aceasta n-ar însemna să faci ceva pentru el. Ai face pentru dumneata. Pentru circ! Adică tot o afacere! Ai da bani ca să devină din nou Fram cel iubit de public, care să-ți aducă iarăși bani în casă... După cîte știu eu despre viața urșilor, așa ceva nu se mai poate întîmpla. Te întreb însă dacă ai fi în stare să sacrifici o sumă de bani, fără nici un folos pentru circ, numai de dragul lui Fram. Numai în amintirea celor ce-a făcut el pentru faima circului. Ești gata pentru așa ceva?

— Sînt! spuse directorul cu jumătate de glas. Fram merită! Bineînțeles, dacă îi pot răscumpăra o mulțumire cu bani... Ceea ce nu înțeleg și nu prea cred.

— Ai să mă înțelegi și ai să mă crezi îndată! rosti fostul vînător surîzînd. Fram suferă de dor. Aceasta e tot. Îi e dor de ghețurile și de zăpada unde s-a născut. S-a deșteptat în el o viață pe care o uitase. Și, fiindcă spui că ești gata să faci un sacrificiu pentru el, părerea mea e să-l trimiți îndărăt.

Directorul Circului Struțki privi cu neîncredere la domnul cel bătrîn. I se părea că-și bate joc de el cu asemenea idei năstrușnice.

— Nu văd cum să-l trimit îndărăt. Să-i cumpăr bilet de tren?

Fostul vînător strînse din umeri și vorbi supărat:

— Știi foarte bine că n-am vrut să spun asta! Nu glumesc. Este un mijloc foarte simplu ca să-l trimiți îndărăt. Costisitor într-adevăr. Dar foarte simplu. Vapoare pleacă acum spre Oceanul Înghețat cîteva sute pe an. Îl expediezi pe-un vapor. Îl încredințezi unor oameni de cuvînt. Au să-l ducă undeva într-o insulă. Au să-i dea drumul... Și toată povestea s-a sfîrșit!... Sau, mai exact, poate, toată povestea lui Fram abia începe. Dacă n-aș fi atît de bătrîn și bolnav, m-aș oferi eu să-l duc. Numai să-l văd ce are să facă acolo. Să văd cum are să se simtă el odată întors la ghețurile lui, de unde a venit... Ar fi un capitol din cărțile mele, care are să rămînă pentru totdeauna nescris... Ar fi una din cele mai interesante experiențe!

Directorul cercului rămase gînditor. Își făcea socoteala în cap. Știa cît costă un asemenea drum.

Dar știa, tot așa de bine, că o asemenea faptă ar fi și un fel de reclamă pentru circ. Ca un om de afaceri ce era, chibzui să dea cîteva reprezentații, cu prețul biletelor urcate, în folosul lui Fram și să deschidă o listă de subscripție. Nu rămînea el în pagubă!...

— Am s-o fac! spuse cu hotărîre. Oricît m-ar costa, am s-o fac.

— Lasă-mă atunci să-ți strîng mîna! se bucură fostul vînător de urși care devenise apărătorul urșilor, fără a bănui ce socoteli ascunse își chibzuiseră directorul de circ. Aceasta îmi face plăcere... Apoi se întoarse spre Fram și îi făcu semn cu mîna lui tremurătoare, spre gratii, glăsuind: Domnule Fram, mi se pare că trebuie să te pregătești de călătorie. Știi că n-ai geamantan și că n-ai perie de dinți. Dar nu face nimic! Îți urez să devii din nou un urs ca toți urșii: sălbatic și liber... Să te bucuri de ghețuri, de vînturi, de viscole, de soarele polar, de aurora boreală... Să-ți găsești o ursoaică pe măsura ta. Și să întemeiezi o familie de urși cinstiți, care să facă onoarea neamului vostru!...

Fram ridică încet botul de pe labe.

Întoarse ochii lui mici și triști spre bătrînul acesta necunoscut, bun și glumeț, deși poate prea guraliv.

Părea că înțelege.

— Ei, onorabile, întrebă fostul vînător de urși, nu-mi mulțumești? Atunci ești un ingrăt!...

Ursul polar se ridică în două labe și făcu un salut comic cu palma la tâmplă, așa cum răspundea el la aplauze în arenă.

— Așa da! se bucură domnul bătrîn. Numai bagă de seamă! Vezi să lepezi toate aceste mofturi aici; să ni le lași nouă, oamenilor. Cu saluturi după moda noastră n-ai să faci mare ispravă în pustiurile de gheață... Acum, la revedere! Drum bun!

Fram mai salută o dată.

Apoi căzu iarăși în patru labe. Din nou se ghemui trist, în ungherul lui, cu botul ascuns în perete, cu ochii închiși, să viseze la sloiurile plutitoare, care trec pe oceanul verde ca niște tainice nave, fără pînză, fără vîsle fără vîslași.

Rămase singur.

Dar directorul cercului se ținu de cuvînt. Tipări afișe. Dădu reprezentații în folosul lui Fram. Deschise lista de subscripție. Adună destui bani ca să-i mai rămînă și în pungă. Apoi scrise scrisori și bătu telegrame. După două săptămîni primi răspuns mulțumitor.

Se afla undeva, într-un port străin, o mare întreprindere care plătea vînători în toate ungherele pămîntului să prindă animale și păsări, reptile și tot soiul de vietăți pentru circuri, menajerii și grădini zoologice. Directorul întreprinderii se oferea să-l trimită pe Fram în patria urșilor albi.

Pleacă o corabie cu excursioniști în ținuturile polare. Pe corabie aveau să pornească și doi vînători încercați ca să aducă niște pui de urși tineri, pentru circurile, menajeriile și grădinile zoologice din Europa. Așa că Fram putea să se bucure de voiaj aproape gratuit.

Vestea se răspîndi și făcu vîlvă în circ.

În ziua plecării au trecut cu toții, clovni și gimnaști, acrobați și călăreți, să-și ia rămas bun de la ursul polar.

Unii îl dezmierdau. Alții i-au adus fructele care-i plac, bomboane și sirop.

Cel mai de la urmă a rămas lîngă el August cel prost.

De data asta nu mai avea nasul de gogoșar și părul cărămiziu din perucă, așa cum îl zbîrlea, ca să stîrnească rîsul galeriei.

Era dimineța. Încă nu sosise ceasul reprezentației. August cel prost, deci, nu-și îmbrăcase încă hainele de paiță și nu-și spoise mutra.

Se afla acum un om ca toți oamenii. Îmbrăcat în haine sărăcicioase. Cu obrazul ostenit și cu ochii triști.

Căci așa arăta August cel prost în viața lui cea adevărată, după ce-și lepăda fracul cu coadă care spînzura și ghetele mai lungi decît schiurile, peruca roșcată și nasul caraghios.

Era un clovn bătrîn, bolnav, care trăia singur și care știa că are să-și sfîrșească bătrînețele într-un spital sau într-un azil.

Ca și Fram, se simțea ostenit.

Ar fi voit și el să scape de viața aceasta de paiată, de salturi mortale și de strîmbături, care fac mulțimea să rîdă. Dar pentru el nu se afla nici o scăpare. Trebuia să rîdă, să se schimonosească la spectatori, să primească lovituri cu latul scîndurii în cap, palme și picioare în spate, fiindcă numai cu acest preț își cîștiga pîinea cea amară de toate zilele. Altfel s-ar fi pomenit aruncat fără îndurare pe drumuri de directorul cercului, mai crud decît fiarele de după gratii.

Acum clovnul bătrîn și bolnav venise să-și ia rămas bun de la Fram, ursul polar.

Șapte ani cutreieraseră împreună oraș după oraș, țară după țară, o dată cu cercul. Au fost răsplătiți cu aplauze, s-au bucurat de simpatia mulțimii.

Iar acum viața îi despărțea.

Fusese mai blîndă și mai miloasă cu ursul. Îl elibera. Era mai vitregă și neomenoasă cu omul. Îl ținea legat aici, pentru o bucată de pîine, pînă la moarte.

August cel prost intră în cușca lui Fram.

Ursul îl privi cu ochii blînzi și buni. Prietenia lor era veche. S-ar fi zis că ursul înțelege și el cu ce preț, în multe seri, paiata se silea să fie veselă ca să desfăteze mulțimea.

— Așadar, pleci ? întrebă August cel prost, trecîndu-și mîna prin părul lui Fram.

Ursul nu știa să răspundă.

De altfel nici nu știa că pleacă. Nu știa ce bucurie îi pregătise fostul vînător de urși.

Se mirase că toți au trecut pe la el, că l-au dezmiertat, că i-au împărțit daruri. Dar nu înțelegea rostul acestor dovezi de dragoste. Simțea că se pune la cale ceva nou și neobișnuit. Mișcarea oamenilor îi trecuse și lui un neastîmpăr în vine. Pricererea lui se oprise însă aici.

— Așadar, pleci? își repetă întrebarea August cel prost. Te invidiez, prietene Fram!... Are să-mi fie urît. Cercul are să rămînă gol fără tine. Erai un urs de ispravă. Mai de ispravă decît o fiară lacomă cu chip de om, ca directorul nostru!...

Paița își îngropă obrazul bătrîn și zbîrcit în blana ursului alb.

Fram îl atinse ușor, prietenos, cu laba. Parcă înțelegea că îl muncește o durere.

Omul se smuci deodată de lîngă animal. Simțea că îl podidesc lacrimile. Nu voia să-l vadă alți oameni. Să vadă acest spectacol caraghios: August cel prost plîngînd!

Se smuci, deschise ușa cu zăbrele și fugi făcînd un semn în urmă cu mîna, peste umăr:

— Drum bun, Fram! Drum bun, Fram!

În aceeași zi, Fram a fost urcat într-un vagon din coada trenului, întovărășit de un păzitor.

Așa a străbătut țări după țări, o noapte și două zile, pînă ce a ajuns în portul de unde pleca vaporul spre oceanul polar.

Nu l-a buimăcit de fel perindarea de priveliști, de orașe, de oameni, și iar de alte priveliști, de alte orașe și alți oameni.

Era învățat cu asemenea călătorii.

Era învățat cu țările străine, cu limbile străine ale oamenilor, cu portul lor schimbător de la hotar la hotar. Și acum trecea prin unele orașe unde, pe ziduri vechi și uitate, se mai aflau afișe, decolorate de soare și de ploii, cu chipul său: FRAM, URSUL POLAR.

Abia după ce a pornit vaporul începu să presimtă că se întîmplă cu el ceva ce n-a mai fost.

A zgîriat cu ghearele în ușa cabinei. Nu s-a atins de mîncare și de băutură. Dădea semne de neastîmpăr.

Simțea apa fișîind în peretele vaporului, iar clipotul acesta îi amintea ceva foarte vechi, ceva foarte îndepărtat, ceva foarte de demult.

Da, toate îi aminteau drumul celălalt; îi aminteau corabia în care Lars, marinarul cu ochi albaștri și cu patima băuturii, îl adusese spre țările calde, să-l vîndă pe zece sticle de rom.

Printre excursioniști se răspîndi zvonul că pe vapor se află un urs polar dresat. Faimosul Fram de la Circul Struțki, pe care directorul îl trimite îndărăt, în ghețurile polare, fiindcă a început să tînjească și nu mai vrea să joace.

Au venit călătorii să-l vadă. I-au adus franzele și bomboane, fructe și băutură. Unii îl aplaudaseră cîndva la reprezentațiile circuitului. Știa prea bine cum deșerta sticle de bere, cum cînta din armonică și cum împărțea bomboane copiilor.

Și se mirau că acum nu se atinge de bomboane, de fructe și de sticla cu băutură.

— Poate se plictisește aici! spuse o femeie tânără. Nu-l vedeți ce trist e? Când l-am cunoscut eu, era ursul cel mai vesel de pe lume. Un adevărat bufon. M-a făcut să rîd pînă la lacrimi... Să vorbim cu căpitanul. E un om de înțelegere. Să-i dea drumul pe punte... Eu aș putea să jur că are să privească la mare ca un om și că are să se bucure ca un om...

Femeia cea tânără era inimoasă și nu s-a mulțumit numai cu vorba.

S-a dus la căpitan. L-a convins.

Ușa lui Fram s-a deschis și el a căpătat libertate să se plimbe pe punte, alături cu pasagerii.

Într-adevăr, Fram se purta ca un om.

S-a ridicat în două labe rezemat de grilajul punții. A rămas așa multă vreme, privind depărtările mării, spre nord, acolo unde se aflau, dincolo de ape, ghețurile și zăpezile veșnice.

Pe urmă, întocmai ca și călătorii ceilalți, se plimba pe punte, căutînd să-și petreacă vremea cu altfel de desfătări. Îl înconjurau excursioniști curioși. Veneau copii să-i întindă o minge, un coșuleț cu bomboane. Se juca zvîrlind mingea, desfăcea coșulețul și împărțea bomboane. Pînă seara s-a împrietenit cu toată lumea.

Dar, din cînd în cînd, se ducea la marginea punții să privească depărtările și să adulmece vîntul sărat cu nările.

Noaptea a intrat singur în cabină.

— V-am spus eu? se bucură femeia cea tânără și inimoasă. E un animal extraordinar! Dacă aș fi în locul căpitanului, aș cumpăra un urs, să-l am întotdeauna pe vapor. Ar fi cea mai nimerită distracție pentru călători!

După trei zile și trei nopți, marea a început să prindă altă culoare. Verzuie și rece. Vîntul aducea o suflare aspră. Noaptea erau mai limpezi și mai luminoase.

Fram nu se mai juca prinzînd și aruncînd mingea. Nu se mai despărțea de rezemătoarea de fier a punții. Neclintit, în două labe, cu nările lărgite, aspira adierea rece și aspră. O recunoștea.

Privind așa, într-o dimineață a zărit cum se iveau cele dintîi sloiuri.

Vaporul și-a încetinit mersul, ocolind cu prevedere munții plutitori de gheață.

Fram sorbea lacom, pînă în adîncul plămînilor, aerul umed.

Nu mai intra în cabina lui din fundul vasului. Rămase toată noaptea neclintit, cu ochii străpungînd depărtările albastre.

Tresări.

Simțise o mână atingându-i blana pe spate. Nici nu auzise pașii.

Era femeia cea tânără și inimoasă. Venise îmbrăcată în haine groase. Nici ea nu putea dormi. Călătorea întâia oară spre ghețurile polare.

Aflase că a doua zi vânătorii de urși au să-l elibereze pe Fram pe o insulă de sloiuri. Se îmbrăcase și ieșise pe punte să vadă ce face ursul alb.

— Așadar, prietene Fram, ne părăsești? șopti ușor. N-are să-ți pară rău de nimic? N-ai să regreti lumea noastră? N-are să-ți fie urât singur, în pustietățile de acolo, reci?...

Mîna îi alinta blana albă și umedă de vîntul sărat al mării.

Fram întoarse ochii lui mici, buni spre această făptură omenească pe care de mîine n-avea s-o mai vadă. Parcă înțelegea întrebarea. Părea că știe ce-ar fi trebuit să răspundă, dacă ar fi avut glas. Rotunji laba și o apăsă pe umărul femeii, cum facea cu prietenii lui de la circ.

Femeia scoase un țipăt ușor.

Se înspăimîntase. Își spuse, într-o fulgerare de gînd, că, oricum, o fiară rămîne fiară și se muștră că atît de necugetat a ieșit singură, în pustietatea nopții, pe punte, să se apropie de o sălbăticiune.

Dar apăsarea lui Fram se destinsese.

În ochii lui luci parcă o sclipire, o dojană.

Parcă ar fi voit să rostească:

— De ce te-ai speriat ? Tot nu crezi că eu sînt un urs îmblînzit, care n-am să pot face nici un rău, niciodată, unei ființe omenești?

Femeia tremură, scuturată de-un fior. Frigul pătrundea prin hainele groase.

Flutură mîna înmănușată:

— Noapte bună, Fram!... Ai putea să te culci. Pentru tine începe de mîine altă viață. N-are să fie prea ușoară, fiindcă te-ai dezvățat de dînsa.

Fram rămase singur. Noaptea era albastră și nu era noapte deplină.

Lumina soarelui mai stăruia, învăluită de ceața depărtării. Se apropia de ținutul unde ziua se îngîna cu noaptea timp îndelung, unde o zi și o noapte înseamnă un an.

IX. ÎN OSTROVUL PUSTIU DE LA CAPĂTUL PĂMÎNTULUI

Insula era înaltă, stîncoasă, înfiorător de pustie, acoperită de nămeți și de ghețuri.

Prin pojghița sticloasă a sloiurilor străbăteau pe alocuri piscurile rare de piatră.

Se înălțau ascuțite ca meterezele unei cetăți ruinate.

O cetate pustiită parcă de urgență. Împresurată de apele verzi, oglindindu-se singuratică în oceanul polar, aștepta parcă o vrajă din basme, ca s-o deștepte la viață ...

Dar orice suflare pierise. Nu se zărea nici o vietate cățărată pe povârnișul de cremene. Nu se înălța nici o ață albastră de fum. Nu foșnea pe cer nici un flîfuit de pasăre. Nu se clintea nimic; nici vîntul.

Vaporul ancorase în larg.

Toți călătorii se aflau pe punte în dimineața boreală, rece și albă, toți îmbrăcați în blănuri groase, cu nările înțepate de ger.

Se minunaseră mai întîi de asemenea dimineața ciudată.

O dimineață fără soare, cu albastrul nopții topindu-se nesimțit într-o lumină alburie, tulbure, de altă lume.

O dimineață fără soare. Căci soarele încă nu se iveaua. Îl lăsaseră călătorii undeva, departe, în urmă, deasupra mărilor calde de unde au venit, unde mai era despărțire între nopți și zi. Aici, soarele polar n-avea să se ivească multă vreme. Numai se presimțea, numai îl știau cu toții, ascuns după geana roșiatică a răsăritului.

Geana aceasta roșiatică din zare vestea și aici un soi de primăvară. Nu însă primăvara pe care o lăsaseră ei acasă, în toată revărsarea de lumină și de culori, cu flori de liliac și pajiști presărate cu bănuței galbeni de păpădie, unde zburdă miei cu canaf roșu în urechi.

Ci o altfel de primăvară: aspră și fără parfum de zambile, fără rîndunele și fără ciocîrliei, fără glasul plătînd al mieilor și fără săgeata stolului de cocori scrisă cu linie neagră pe cer.

Peste o săptămână, soarele avea să urce încet drumul boltit, ca să nu mai apună cîteva luni.

Se pregătea ziua cea lungă de aproape jumătate de an.

Ziua care ținea cît vara polară.

Luminoasă, cu soarele sclipind orbitor în nămeți.

Dar un soare rece și fără viață, cum e soarele cu dinți din iernile de aiurea.

Sloiurile nu se topeau niciodată deplin. Abia șuroia o vînă subțire de apă pe patul de gheață. Abia apărea, de sub nămeți, mușchiul verde captușind stîncile; și pe alocuri, cîte o floare firavă, mărunță, chircită, fără parfum.

Despre acestea au vorbit călătorii adunați pe punte, minunîndu-se.

Acum se minunau de insula singuratică, înălțată ca o arătare de vis rău în mijlocul pustietăților din oceanul polar.

Priveau în tăcere.

Era atît de posomorîtă arătarea împresurată de ape, atît de posomorîtă și atît de despărțită de restul lumii și de viață!

Din stîncile sure și sterpe, din ghețurile sleite, din piscurile oglindite în adîncul neclintit se împrăștia o tristețe care pătrundea inimile.

Aici era un pustiu desăvîrșit.

Părea cu neputință amăgirea, că undeva, departe, în țările de unde au venit călătorii, se mai află orașe cu bulevarde și larmă de glasuri, cu vitrine și teatre, cu flori și grădini. Părea cu neputință amăgirea, că toate aceste minuni blînde, ale omului și ale firii, mai durează acolo pentru totdeauna: iarnă și vară, toamnă și primăvară, noapte și zi. Că îl mai așteaptă. Că le vor regăsi tot așa cum le-au lăsat.

I-a împietrit pe toți, cu suflarea tăiată, gîndul că o întîmplare rea, un naufragiu sau o furtună, sfărîmînd vaporul ar putea să-i arunce pe un asemenea țarm. Aici, să rămînă aici, în pustietatea înghețată, în tăcerea de moarte, în stîncile cu piscuri de sloiuri oglindite în oceanul verzui?

Era plină de înfricoșare închipuirea.

— Eu aș muri de frică în cea dintîi zi! spuse, scuturată de un fior, femeia cea tînără, care arătase atîta bunătate pentru Fram.

Se dovedise inimoasă cu o zi înainte. Acum își pierduse curajul. Se îngălbenise la chip, numai la gîndul unei asemenea întîmplări.

Se vedea singură, zvîrlită cu sfărîmăturile vasului pe insula blestemată; tîrîndu-se pe ghețuri; durîndu-și coliba de zăpadă; neștiind cum să aprindă focul și îndurînd foamea. Poate ar prinde-o noaptea cea lungă și gerul care

sleiește oceanul ca o tipsie de gheață. Atunci n-ar mai fi nici o nădejde. Vaporul trimis într-ajutor n-ar mai putea să străbată pînă aici, decît peste un an.

— Aș muri de frică! repetă femeia, înapăimîntată de propriile sale închipuiri.

Pe urmă, se întoarse către cei doi vînători, care faceau pregătiri să-l coboare pe Fram.

— Eu cred că e nedrept ceea ce faceți cu această făptură blîndă și de ispravă!... Cum are să trăiască oare Fram în pustiul de aci? E nedrept... Nu-i vinovat cu nimic.

Unul din vînători începu să rîdă:

— Dumneata te înșeli amar! Judeci și simți cu priceperea și cu simțirea noastră, omenească: Uîți că Fram e un simplu animal. Un urs alb, născut aici, aproape de pol. Ba încă nu pe asemenea insulă, pe unde mai trec vapoare și oameni. Mai sus, mai spre miazănoapte, mai aproape de pol, în insulele și mai necălcate de picior omenesc.

— Dar n-o să aibă ce mînca. Are să sufere de ger! Îl plînse femeia cea tînără.

Vînătorul rîse mai înveselit:

— Are să se descurce singur! Așa cum se descurcă și cum s-au descurcat de mii de ani milioane de urși albi. Viața lui aceasta e. Viața lui cea adevărată și liberă... Noi, oamenii, am încercat să-l schimbăm pe Fram. Dar se vede că n-am izbutit. L-am făcut un gimnast, un acrobat. Și Fram părea că s-a deprins cu asta. Poate chiar i-a făcut plăcere!... Dar într-o bună zi a început să tînjească după pustietățile unde a făcut ochi și unde a copilărit...

— Și cum are să se hrănească? E o insulă prea pustie pentru el! continuă să-i poarte de grijă femeia cea tînără.

— Nici despre aceasta nu-i purta dumneata de grijă! rosti vînătorul. Astăzi marea e liberă. Dar peste două-trei zile, o săptămînă, se poate întîmpla să dea un ger cumplit. Atunci se prind sloiuri. Are să călătorească de pe un sloi pe altul, mai departe, spre miazănoapte, acolo unde e patria lor... Îl mîna instinctul. Are să-și găsească tovarăși... Are să învețe ceea ce a uitat sau încă nici n-a știut... Aș fi chiar curios să-l văd cum se poartă. Pe lîngă priceperea lui de urs a învățat năzdrăvăniile de la oameni... Unele au să-i strice...

— Poate era mai bine atunci să-l fi lăsat pe o insulă cu eschimoși! Își dădu părerea femeia cea tânără, care îl aplaudase de multe ori la circ pe Fram, ursul polar. S-ar fi deprins să stea în apropierea oamenilor...

Vânătorul clătină din cap:

— Tocmai aceasta n-am voit. Spre binele lui! Înadins am hotărât să-l lăsăm aici, pe o insulă goală, nu într-o insulă cu eschimoși. Fram s-a învățat să nu se teamă de oameni. S-ar putea întâmplă să dea peste un vânător, care să-l ia la ochi. El, în loc să se apere și să fugă, s-ar ridica în două labe să ofere pieptul deschis glonțului. Și ar fi păcat! Așa, îi dăm răgaz să se sălbăticească puțin.

— Totuși, nu m-ai convins de fel! se înverșună protectoarea lui Fram. Nu mă pot obișnui cu gândul că are să se simtă bine și fericit în pustietățile acestea.

— Dragă doamnă, nici nu văd nevoia să mai dovedesc că fac bine ori nu. Privește, te rog, la Fram! O dovedește el, în locul meu. Uite cu ce neastîmpăr nu-și găsește locul! Uite cum înțelege că pentru el s-a oprit vaporul, cum înțelege că vrem să-l coborîm pe insulă și uite cum ne cere din ochi să dăm zor!...

Într-adevăr, Fram nu-și mai găsea locul.

Se înălța să adulmece cu nările văzduhul înghețat. Privea o clipă neclintit spre insulă. Cădea în patru labe și dădea tîrcoale marinarilor care pregăteau lanțurile și funiile, să coboare barca.

Îi împingea cu botul. Mormăia. Privea iarăși îndărăt, spre insulă, și iar își dădea drumul pe labe.

Era ca un călător într-o gară, cînd a pierdut răbdarea așteptînd trenul întîrziat. Mereu se duce pe peron să privească la capătul liniei. Mereu se uită la ceas și întrebă șeful stației de ce nu mai sosește expresul.

Marinarii au sfîrșit de coborît barca.

Fram s-a dat singur jos, pe scara de funie, ca un acrobat îndemînatic ce era.

— E cam nepoliticos domnul Fram! rosti dezamăgită femeia cea tânără și inimoasă. Nu mă așteptam la așa ceva! Nici nu și-a luat rămas bun.

— Ce voiți, doamnă! îl scuză căpitanul vaporului. A sosit pentru el vremea să se lepede de politețea învățată de la oameni. Nu știu ce i-ar folosi în asemenea pustietăți...

Fram uitase într-adevăr cu desăvîrșire orînduiețile bune-cuviințe.

Nu numai că nu și-a luat ziua bună și că nu răspunsese la chemările pasagerilor care îl răsfățaseră și-l iubeau. Acum, cocoțat în două labe,

întorsese spatele vaporului și mulțimii de pe punte, depărtându-se în barca împinsă de vîsle.

Cîțiva călători pregătiseră aparatele de fotografiat. Era și un operator de cinematograf, care învîrtea rîșnița lui, ca să prindă în film despărțirea lui Fram de oameni și de civilizație.

Toți îl chemau, strigau, fluturau batistele.

Dar lui Fram puțin îi păsa acum de toate acestea. Poate nici nu auzea strigătele. Poate nici nu mai înțelegea glasurile.

El privea lacom insula de ghețuri și de zăpezi, unde a văzut înțfia orăă lumina soarelui polar puiul cel alb și sălbatic.

Mormăia încet de mulțumire. Un mormăit ca torsul unei pisici uriașe, cînd e sătulă și se răsfață.

Barca se opri sub peretele de stîncă și de gheață.

— Cam drept peretele! își dădu părerea unul din vîslași. Nu-l prea văd eu urcîndu-se pînă sus.

— Lasă grijile acestea! îl sfătui vînătorul, care toată vremea ținuse mîna pe spinarea lui Fram. Faci și dumneata ca doamna cea tînără de pe vapor... Nu uita că, pe lîngă priceperea lui înnăscută de urs, a mai învățat multe năzdrăvănii de la oameni!...

Îl apucă pe Fram de grumaz și îl întoarse cu ochii în ochii lui.

Spuse:

— Ei, dragă Fram! Te-am adus la destinație. Ai putea să-mi mulțumești... Și ai putea să-mi trimiți din cînd în cînd o carte poștală cu vederi. Acum, voiiaj bun! Călătorie sprîncenată! Dă laba!

Fram dădu laba.

Apoi zvîcni, cu un salt, din barcă pe stîncă lucioasă, se clătină, își îndreptă echilibrul. Cu o îndemînare de pisică, uimitoare la asemenea făptură uriașă, începu să se cațare pe peretele de cremene, din vîrf în vîrf, pînă ajunse sus.

— Ce-ți spuneam eu? întrebă încîntat vînătorul. Acum se simte la el acasă!

Pe vapor răsunau strigătele de adio și uralele.

Fram se înălța în două labe pe vîrfurile de stîncă.

Privi îndărăt, spre vapor, spre oameni, spre fluturările de batistă.

Poate abia acum înțelegea deplin că se desparte de oameni pentru totdeauna.

Jos, vînătorul și marinarii din barcă zvîrleau, într-o scobitură din țarm, cîteva brațe de provizii. Cutii cu lapte condensat, carne și pîine.

— E idiot ceea ce facem noi! mărturisi cu o mucalită stinghereală vîntorului. Ne-ar rîde lumea să afle. Așa cum a rîs tovarășul meu, care a rămas pe vapor și spune că m-am prostiț de cînd m-a apucat dragostea pentru ursul acesta. Spună însă ce vor și creadă ce poftesc! Dar m-am gîndit că, în primele lui zile de libertate, bietul Fram are să se deprindă cam greu să trăiască numai pe socoteala lui. Da, da! Nu rîdeți!

Cînd sfîrși de zvîrlit proviziile în adăpostul stîncilor, aprinse pipa și ridică ochii la muchia înaltă a țărnelui.

Fram mai privea în două labe la vaporul și la mulțimea fluturînd din mîini.

Stătea drept, nemișcat, profilat alb pe cerul vînat, una cu stîncă: alb ca un sloi crescut din sloiuri.

Strigătele mulțimii ajungeau pînă la el. Ocheanele îl urmăreau curioase. Rîșnița operatorului de cinematograf se învîrtea repede, repede, să nu scape nici un amănunt.

Era un număr senzațional. Ultimul număr senzațional pe care Fram, ursul polar, îl oferea oamenilor și civilizației.

— Haide! Măcar acum fii politicos. Salută și ia-ți rămas bun! vorbi prietena lui de pe puntea vaporului.

Vorbise încet. Atît de încet, încît abia străbătuse murmurul dojanei pînă la urechea călătorului de lîngă dînsa.

Dar Fram parcă ar fi auzit. Parcă ar fi înțeles cuvintele din depărtare.

Duse laba la tîmplă, în salutul lui comic, care stîrnea veselia copiilor la Circul Struțki.

Pe urmă, își dădu drumul în patru labe și se făcu nevăzut după un meterez de stîncă.

X. CEA DINTÎI ÎNTÎLNIRE

Un viscol năprasnic s-a iscat din senin.

Depărtările din miazănoapte au slobozit norii vineți, vîntul cu chiote, troienele rostogolite în albe talazuri. În cîteva ceasuri nu s-a mai cunoscut cer de pămînt, ghețuri de ape.

A fost numai un vălmășag de zăpadă mărunță ca sticla pisată, într-o lumină verzuie scăzută, care nu era nici noapte, nici zi.

Trosneau sloiurile de frigul cumplit. Se despicau stîncile sub năpustirea vîntului. Huruia văzduhul și se năruia bolta cerului.

Fram, ursul polar, se ghemuise într-un adăpost de ghețuri.

Credea că l-a ales bine. Și se înșelase. Îl sufla viscolul din toate părțile. Îl îngropa troianul. O bucată de sloi, smulsă de urgia vijeliei, îi căzu în cap. Alta îi lovi dureros o labă.

Pe urmă se întîmplă o nemaipomenită ciudățenie: ursul polar începu să clănțane de frig.

Se dezvățase de ger în adăposturile calde din cerc.

Sufla în labele aduse încovoiate la bot. Se scutura de pulberea ghețoasă a ninsorii și de sloiurile sleite între labe. Începu să se încovrige cu botul cuibărit în blana burții. Viscolul îi îngheța spinarea, se răsuca și atunci îl mușca gerul de nări.

Au fost cîteva ceasuri de nemaipomenit chin pentru el.

Cînd viscolul se potoli, Fram scoase nasul la lumină, destul de amărît, într-un hal care ar fi stîrnit mila lui August cel prost și schimonosirile înveselite ale tuturor maimuțelor de la Circul Struțki. Ha-ha! Un urs polar dîrdîind de ger.

Pînă una-alta începu să joace, ca să-și dezmoștească picioarele. Iar fiindcă știa să joace altfel decît urșii sălbatici, se dezmoști cu gimnastica învățată de la oameni. Sări peste cap înainte și îndărăt, în salt mortal. Se facu ghem și se rostogoli de-a dura. Își trecu picioarele de dindărăt după ceafă și merse numai pe picioarele de dinainte.

Dădea o reprezentație gratuită pustiului polar.

Altădată l-ar fi aplaudat două mii de oameni, începînd cu cei de sus, de la galerie, pînă la cei înmănuşați din loji.

Și nici nu l-ar fi încîntat toate aplauzele de pe lume.

Prea îl doborîse amarul că ajunsese un urs polar, caraghios, care a înghețat de frig.

Rușinea și ocară urșilor albi!

După ce se încălzi, se așază poponeț pe un bulgăre de gheață, amărît ca vai de el.

Vedea și el prea bine că a pornit cu pas greșit în viața lui de libertate.

Umblase fără nici un rost, la întîmplare, ca și cum s-ar mai afla și aici cineva să-i poarte de grijă, de adăpost și de hrană.

În loc să stea la chibzuială, luase insula la colindat de colo-colo, urcîndu-se pe stînci și coborînd în topogan povîrnișurile, hoinărind fără țintă. Nu-și ochise un adăpost. Nu purtase de grijă dacă are ori nu ce să mănînce a doua zi. L-a prins viscolul pe nevestite. A clănțanit din dinți ca o potaie netrebnică, așa cum schiaună pe lîngă garduri, iarna, în orașele oamenilor, cîinii nimănuși.

Insula părea pustie. Nu întîlnise nici urmă de pași. Nici o suflare. Îl încerca foamea. Și nu prea vedea el cum are s-o potolească.

Deocamdată, cuminte era să părăsească locurile acestea deșerte. În amintirile lui tulburi și vechi păstrate din viața puiului becisnic de urs, se deșteptară învățămintele făpturii uriașe care-i purta atuncea de grijă. Cînd un ținut umblat se arăta neprielnic și sărac în vînat, atunci cobora la țarm. Aștepta un sloi plutitor și pornea, pe puntea aceasta călătoare, aiurea. Sau găsea întinderea apei acoperită de gheață și se depărta, pe podul acela către alte ostroave mai puțin vitrege.

Înțelept era să facă și el la fel.

Fram se îndreptă spre țarm. La stîncă pe unde urcase.

Se opri să privească de sus. Înainte ochilor se desfășură oceanul deșert.

Vaporul plecase.

Îi cunoștea locul unde ancorase. Acum nu mai era acolo nici o urmă. Întinderea pustie și tristă de apă.

Numai departe de tot pluteau sloiuri străvezii, aduse de vînturile de miazănoapte și mînate spre miazăzi, ca tainice nave fără pînze, fără vîsle și fără vîslași.

Dar toate erau prea departe.

Chiar ocheanul abia le-ar fi deslușit, apărînd și topindu-se pe linia zării.

Aproape, alături, sub malul înalt, clipotea lin numai apa adâncă, sfârîmînd în oglinzi tremurătoare priveliştea răsturnată a stîncilor.

Pentru astăzi nu se arăta nici o nădejde să părăsească insula goală.

Fram se pregăti să plece de la ţarm ca să-şi caute un culcuş. Măcar cu somnul să-şi amăgească foamea.

Deodată tresări!

Ceva se mişcase pe luciul verde. Se ivi o pată neagră şi lucioasă. Un trup de focă.

Vînatul!... Prada!... Hrana!...

Se pitulă după stînci şi aşteptă.

Nu mai era acum Fram, ursul savant de la Circul Struţki, care ştia să facă acrobaţii şi gimnastică, saluta şi stîrnea aplauze. O clipă fu numai ursul polar cel adevărat. Un urs flămînd, pîndind hrana vie.

Foca se scufundă, bătu apa cu înotătoarele ciunge. Se ivi din nou. Încercă să se caţare pe o lespede. Lunecă. Alese alt loc. În pieptul lui Fram, sub coaste, inima zvîcnea ascuţit. Îi era teamă să nu plece prada cumva, să nu-i adulmece mirosul, să nu dispară.

În sfîrşit, foca află un loc potrivit, se tîrî cu monturile scurte şi se întinse cît era de mare.

Fram aşteptă.

Alte capete se zăreau în apă, frămîntîndu-se şi apropiindu-se de suprafaţă. Pe urmă, încă o focă se căţără pe piatră, şi alta, şi alta. El învăţase de la oameni să numere.

Erau acum cinci la număr. Două cu pui.

Se lăsase să lunece uşor din sloi în sloi, ferindu-se să nu fie zărit.

Acum le vedea aproape de tot.

Foamea îi înfipsese gheara în burtă. Îi simţea unghiile.

Şi vînatul era la doi paşi.

Numai să sară: numai să se năpustească şi să sfarme oasele cu dinţii.

Dar ochii focelor priveau atît de mari, de blînzi şi de nevinovaţi, încît, deodată, Fram îşi aduse aminte de alte focă.

Trupa de focă de la Circul Struţki.

Acelea ieşeau singure din bazin, prindeau mingea în bot, se jucau răsfăţate. Erau cele mai blînde animale de la Circul Struţki şi, după fiecare număr din program, aşteptau de la dresor, alintate, un dar. Un peşte zvîrlit, un fruct, o prăjitură. Erau prietenele lui. O vreme au jucat chiar o parte din program împreună. Putea el oare să se năpustească asupra uneia, să-i sfarme ţeasta cu colţii, să simtă osul trosnind în falci?

Ochii celei mai de aproape s-au întâlnit cu ochii lui Fram.

Aceiași ochi buni, nevinovați, fără frică. Ochi rotunzi și neștiutori.

S-au privit.

Iar Fram a întors spatele.

Ca să alunge ispita foamei încercă să gonească focile.

Dar focile nu se dădeau duse. Crescuseră lângă o insulă unde pînă atunci n-a călcat picior de urs. Nu cunoșteau frica. Stăteau întinse pe lespezile de stîncă și se uitau minunate la această matahală necunoscută, care se răstrea la dînsese, se ridica în două labe, mormăia și părea foarte supărată.

Fram le împinse cu botul, le răsturnă cu laba, le îmbrînci și le rostogoli în adînc. Ridică un pui și îl zvîrli ca pe-o minge, peste cap, în apă.

Pe urmă, cînd locul rămase gol, se așază pe marginea pietrelor, ca un om cu bărbia în labe, și, ca un om, părea că acum cercetează îngrijorat înțelesul acestei întâmplări.

Așadar, focile nu s-a îndurat să ucidă?

Nici focile și poate nici alte făpturi.

Cu toate a trăit alături în cuștile cercului.

Le știe. Le-a auzit geamătul prin somn cînd tînjeau după libertatea pierdută și după locurile de unde au fost prinse.

Foarte bune și frumoase erau toate!

Numai că acestea nu țineau de foame.

Fram se simți ursul cel mai necăjit de pe lume.

Era un urs care se întorsese prea tîrziu și prea puțin înarmat, acasă, dincolo de cercul polar.

Amărit, cu sfîrcul de coadă între picioare, se pregătea să urce povîrnișurile de stîncă.

Înălță nările.

Simți un miros cunoscut.

Merse pe dîra mirosului și descoperi în găvanul de piatră proviziile lăsate de vînător. Cutiile de lapte condensat, carnea și pîinea prefăcută în bulgări de gheață.

Tacticos, precum învățase în viața lui îndelungată din tovărășia oamenilor, desfăcu o cutie lovind-o de stîncă. Laptele era sloi. Mușcă din el. A doua cutie se mai încălzise, fiindcă a ținut-o subsuară. Linse laptele și se linse pe bot. O pîine îi ajungea deocamdată și o bucată de carne. Îi mai lipsea doar o sticlă de bere și o felie de tort să pună capac ospățului! Dar

treacă-meargă și fără acestea... Pentru o zi scăpase de grijă. Mai avea provizii și pentru foamea de mâine.

Le ascunsese grijuliu în găvanul de piatră și le acoperi cu zăpadă, după chipul și asemănarea cîinilor care ascund osul.

Dar poimîine, dar mai tîrziu?

Fram se scărpină cu unghiile labei în creștet, cum făcea August cel prost, cînd nu nimerea răspunsul la întrebările fără răspuns.

Se cățără să-și caute adăpost.

Îl găsi. O gură de peșteră, apărată de vînt.

Rămînea acum să mai capete și abonament la un restaurant.

Ceea ce n-a găsit din nefericire nici a doua zi, nici după o săptămînă.

După o săptămînă însă gerul uscat sleise oceanul pînă departe. Soarele începuse să se înalțe pe cer. Stătea încă roșu și uriaș, la marginea zării, deasupra răsăritului. Se întinsese un senin sticlos; dură o nesfîrșită dimineață cu frigul aspru, prefăcînd aburii răsufării în țurțuri pe botul lui Fram.

Puntea de gheață se lățise cît cuprindeau ochii.

Fram o încercă prevăzător cu piciorul. Era grosă și tare. Socoti potrivit ceasul să pornească la drum, pe banchiză spre nord, acolo unde instinctul îi spunea că se află alți urși, frații lui de departe.

Purcese în bejenie, fără grabă. Se simțea și sleit de puteri. Foamea îi rodea crunt măruntaiele. În gurile podiștei de gheață, în ochiurile verzi de apă se iveau uneori capete rotunde de focă. Mamele își împingeau puii cu botul, ajutîndu-i să se salte în sus, la lumina rece a soarelui. Fram întorcea ochii. Își biruia ispita.

Singura hrană i-a fost în timpul acesta o halcă enormă de morsă, înghețată și prinsă de sloi.

Poate rămășița unui praznic, din care s-a îndestulat alt urs alb. Poate un leș tîrît de curentul apei, înțepenit o dată cu înghețul și păstrat așa în frigoriferul banchizei.

Fram dezgropă carnea cu ghearele din învelișul sticlos. Înfulcă hămesit pînă ce simți că nu se mai poate mișca din loc. Se tolăni să adoarmă alături. După un somn zdravăn, înghiți și rămășițele prînzului. Pe urmă, porni mai departe, cu puterile înzdrăvenite.

Nu mai avea ca la circ o măsură a timpului.

Nu se știa cînd a trecut o noapte și o zi, fiindcă aici nu era noapte și zi. Uneori mergea în șir, de trei ori cîte douăsprezece ceasuri. Alteori dormea toropit, cît ar fi fost vreme de o zi și o noapte. I-a trebuit mult să se

deprindă cu asemenea dimineată fără sfârșit, după cum greu s-a învățat să îndure și gerul.

Apoi, după o săptămână, poate după două, când soarele era încă mai săltat spre mijlocul cerului, s-a ivit deasupra banchizei o dungă fumurie de pământ.

Era o insulă lungă, atît cît cuprindeau ochii, mai puțin stîncoasă decît cealaltă și poate mai puțin pustie.

Se deslușeau pe gheață și pe zăpadă urme de pași.

Urme felurite.

Fram a recunoscut, îndată, pași lați și grei, ca urmele lui. Dar se mai încrucișau și alte urme, fără număr, mărunte, amestecate, unele de mers, altele de săritură; unele perechi, altele împletite. Poate urme de vulpi. Poate de lupi. Poate de iepuri. Poate de cîini.

El nu învățase să le citească acestea și să le cunoască într-o viață unde asemenea învățătură nici nu i-ar fi folosit.

Grăbi mersul. Înainta cu nările lărgite pe urma pașilor de urs.

Urmele îl duceau, fără ocol, pe un drum de bună seamă prea cunoscut de celălalt urs și străbătut de nenumărate ori de dînsul. Se ghicea, îndată, că acela se simțea aici, la el acasă, stăpîn. Nu-și tipărise în zăpadă pași șovăiți fără țintă, tîndăindu-se înapoi și încolo.

Erau pași care duceau de-a dreptul spre un loc hotărît. Poate un adăpost. Poate un ascunziș de pîndă. Poate o ascunzătoare de hrană.

Sub blană, sub coaste, în cușca pieptului, inima lui Fram zvîcnea cu neliniște și cu o bucurie cum nu mai simțise pînă atunci.

În sfârșit, se apropia o întîlnire de mult așteptată.

Un frate necunoscut, liber, născut și trăit în ghețuri; un tovarăș gata să-l învețe tot ce el n-a știut sau uitase.

Urmele se citeau proaspete. Din ce în ce mai proaspete. Acum, în aerul rece, mai stăruia mirosul apropiat.

Așa a fost întîlnirea.

Față în față, ridicați în două labe.

Ursul sălbatic al deșerturilor polare și ursul întors din orașele oamenilor.

Ursul străin a început să mormăie, arătînd colții.

Fram a scos glas prietenos.

A înaintat apropiind botul.

Ursul străin a rînjit și a vrut să muște. Pe urmă, s-a repezit să-l cuprindă în brațe, în lupta fără cruțare a urșilor, care trosnesc oasele și se rostogolesc la pămînt, pînă ce unul din doi rămîne răpus din încăierare.

Cînd celălalt urs se repezi, Fram făcu un salt sprinten în lături.

În privirea lui străbătea un amestec de mirare și dojană.

Îi părea rău că a dat peste un prost, rău crescut și neghiob. Și-i era milă, fiindcă lupta se vestea de la început inegală. El învățase în tovărășia oamenilor vicleșuguri de luptă pe care un nărod ca ursul acesta căpăținos n-avea de unde să le știe. Se hotărî deci să-i dea o lecție blîndă, atît numai cît să-l învețe minte.

Săltase sprinten în lături.

Ursul sălbatic se lăsă în patru labe. Îi dădea tîrcoale legănîndu-și capul mare, ceea ce la toți urșii de pe fața pămîntului e semn de mare mînie. Se năpusti pieziș să-l lovească într-o coastă. Fram făcu un salt mortal deasupra lui și căzu dincolo în două labe.

Celălalt urs rămase cu gura căscată.

Așa ceva nu mai văzuse. Intra anevoie în priceperea lui greoaie.

Se mai năpusti o dată îndărăt.

Fram repetă saltul. Ursul sălbatic lunecă în bot. Fram nu lăsă să-i scape prilejul. Își făcu vînt lunecuș după el, îl înșfăcă de ceafă și de spinare cu amîndouă labele și îl scutură cum făcea el cu pielea de urs în arena Circului Struțki, cînd ieșeau paiățele să-i parodieze programul.

Apoi îi dădu drumul.

Îl așteptă cu o labă în șold.

Ochii lui sclipeau înveseliți, fără răutate.

Parcă spuneau:

— Îți ajunge, onorabile? Precum vezi, eu știu de glumă. Constat cu părere de rău că tu știi mai puțin. Ți-am dat numai o probă. Mai cunosc și altele. Cu mine n-o scoți ușor la capăt!... De aceea te sfătuiesc să ne împăcăm! Ce mormăi așa? Ce înseamnă aceasta: mor-mor!? Ești caraghios cînd te înfurii de pomană. Mai bine bate palma aci și hai să fim amici!... Nici nu-ți imaginezi cîtă nevoie am eu de un amic în pustietatea aceasta!...

Fram aștepta cu ochii sclipitori de veselie prietenoasă, cu o labă în șold, cu cealaltă întinsă.

Dar ursul sălbatic nu știa într-adevăr de glumă. Nu putea să ierte cutezanța veneticului. Se înălță din nou în două labe și se repezi iarăși cu un muget.

Fram îi întinse o piedică. Așa cum îl învățase August cel prost. O piedică din acelea care nu dau greș niciodată și stîrnesc hohotul galeriei.

Ursul sălbatic se rostogoli în bot.

Fram îl salută cu laba la tîmplă, comic și batjocoritor.

Din nou sălbaticul se ridică în picioare. Din nou se repezi gîfîind. Din nou Fram sări peste cap, în cel mai izbutit dublu salt mortal pe care l-a executat el vreodată în viață.

Ursul sălbatic se lupta cu o umbră, cu un urs de glumă și de resorturi ca o sfîrlează.

Fram îi luneca, sărea, îl atîngea în derîdere cu dosul labei pe bot. Apoi, scîrbit de atîta nătîngie și încăpățînire, Fram se agăță în cîrca sălbaticului și nu se mai lăsă desprins.

Era altă figură comică învățată de la August cel prost.

Celălalt urs se scutura, urla, mormăia, fugea, se înălța în două labe și cădea iarăși în patru, încerca să muște, să zgîrie, se răsucea și se tăvălea în nămeți.

Intrase groaza în el.

După mintea lui își închipuia că a dat peste un urs nebun, peste o drăcovenie cum nu s-a mai văzut, un fel de demon al urșilor albi.

Nu mai dorea altceva decît să scape de această pacoste cățărată în ceafa lui și să-și ia tălpășița.

Cînd Fram ostenit își slăbi strînsoarea și cînd se lăsă să-i lunece din cîrcă, ursul sălbatic o zbughi la goană...

Fugea cît îl țineau cele patru labe; trăgea cu coada ochiului îndărăt, i se părea că drăcovenia se pregătește să sară după ei și o întindea în galop și mai cumplit. Chiar că s-ar fi potrivit vorba că-i scăpărau călcîile, dacă urșii polari ar avea potcoave de fier la călcîie și dacă sub ghețurile de la pol s-ar afla stînci de cremene.

Fram îl privea din urmă cu părere de rău și cu înciudare.

Cea dintîi întîlnire cu cei dintîi frate al său de departe jalnică mai fusese și prost mai sfîrșise!

În loc de un tovarăș care să-l întîmpine cu semne de bucurie, Fram nimerise peste un nătîng căpățînos și pus pe harțag.

Dacă așa vor fi arătînd la apucături și la fire toți urșii albi de la pol, atunci degeaba a mai bătut el drumul pînă aici, să-i caute și să-i cunoască!

Copleșit de obidă, rătăci fără țintă printre ghețurile care îi erau atît de străine și de dușmănoase.

Acum ar fi vrut să simtă o mână omenească și blîndă netezindu-i blana și ceafa între urechi, potolindu-i amarul. Așa cum veneau oamenii de atîtea ori să-l întrebe în vremea din urmă:

— Ce este cu tine, mă Fram, mă?... De ce ești tu așa de necăjit și botos?... Haide, răspunde! Ți s-au înecat corăbiile? N-ai cîștigat la loterie?...

Dar nu se mai afla nimeni să-i aline aleanul.

Din fața lui fugeau vulpi albe, zvîcneau din arcul picioarelor iepuri albi, deasupra filfîiau stoluri de păsări albe.

Era o insulă mișunînd de vietăți, cu toate că se afla mai spre miază-noapte și într-o depărtare încă mai friguroasă decît ostrovul pustiu unde-l lăsase vaporul. Dar lui Fram nu-i mai făceau bucurie aceste sălbăticiuni libere, sprintene, fugărindu-se, pîndindu-se, jucîndu-se, vînîndu-se. Prea fugeau de el. Prea îl socoteau dușman. Dușman îl socotise chiar și ursul alb, fratele lui bun, cu același chip și cu aceeași asemănare. În loc să ajungă prieteni, nici una, nici două, el, hai la harță și la bătaie! Ce naiba? Nu-i loc destul la pol pentru toți urșii polari?

De cîteva ori îl zări din nou.

Ursul căpăfînos, de baștină, pîndea de după zidul stîncilor. Fram îi zărea numai botul și ochii nedumeriți, prostiți, fricoși. Îndată ce se apropia, sălbaticul o rupea la goană.

O fugă caraghioasă, care pe Fram îl scotea din sărite. Poftim! El căuta un tovarăș să-i țină de urît, și cînd colo celălalt nu știe decît să mormăie! mor-mor! mor-mor! mor-mor! și la fugă, băiete!

Tîrziu de tot mai dădu o dată peste sălbaticul căpăfînos.

Se afla într-o vîlcea de lîngă țarm: un adăpost cu totul ascuns. Era întors cu spatele. Înfuleca lacom dintr-o coșcoagea morsă. Tîrîse vînatul acolo și se îndopa, mormăind de unul singur.

Cînd auzi pași scîrțîind pe zăpadă, răsuci capul și înălță ochii.

Fram știa acum cu cine are de-a face.

În loc să mormăie și să arate dușmănos colții, se burzului în glumă, se prefăcu, rotind labele, că se repede la el, sări de două ori peste cap în salt mortal și se răsuci sfîrlează pe călcîie.

Sălbaticul o luă la fugă.

Se lipsea de mîncare, lăsa prada de-a gata, numai să scape de „nebun”.

Fram îl salută ca la circ cu o reverență pînă la pămînt.

Apoi se așeză fără grabă la masă.

Găsisse restaurant fără abonament și fără plată; n-avea nevoie să dea nici bacșiș.

Își câștigase hrana de toate zilele cu lecțiile de la Circul Struțki.

XI. BUFONUL OCEANULUI POLAR

Nevoia învață pe om. Cu atît mai mult pe urs.

Fram folosi experiențele amare de pînă atunci în noua lui viață sălbatică. Mai folosi și învățămintele vechi, culese odinioară de la oameni.

Acum știa să-și dureze un adăpost. Temeinic și arătos, așa cum nu s-ar fi priceput să-l clădească nici un alt urs alb, de cînd se află pe lume urși albi. Nu mai degera, zgribulit ca vai de el, într-o văgăună suflată de vînt, în zilele de viscol și de urgie.

Cînd nu găsea o peșteră, își întocmea singur vizuina.

Clădea sloi peste sloi, cărînd lepezile străvezii în brațe; acoperea vizuina cu alt sloi mai lat. Bătea zăpada proaspătă la spărturi. Mai înjgheba și ușă, cînd pornea urgia de-afară: o lepede astupînd intrarea, așa cum trăgea ușa după el în cușca de la Circul Struțki.

Astfel deveni un mare meșter zidar.

N-a fost nevoie de prea multă bătaie de cap. De cîte ori nu văzuse el, în cealaltă viață a lui, pe meșterii cercului înălțînd din pămînt, într-o singură zi, grajduri, magazii și corturi? Aci nu-l grăbea nimeni. Ziua era lungă, de cîteva luni. Timp liber, berechet!

Nu-l zorea nici o reprezentație de gală, cu afișele lipite pe ziduri.

— Zor! Zor! zbiera atunci directorul.

— Zor! Zor! se îndemneau meșterii.

— Zor! Zor! se interesau gimnaștii și echilibriștii cum merge lucrul.

— Zor! Zor! încurcau treaba din vechiul lor obicei și clownii.

Pe el nu-l gonia nimeni din urmă cu nici un: zor! zor! Lucra pe îndelete, tacticos, chibzuindu-se și socotindu-se.

E drept că n-avea la îndemîină, ca meșterii Cercului Struțki, material adus în vagoane și unelte închise în cutii. Nici lemn, nici tencuială, nici nisip, nici mistrie, nici ciocan, nici cuie...

O sărăcie lucie.

Dar la pol, ca la pol!

El nu cunoștea povestea lui Robinson Crusoe, naufragiat în insula deșartă de la celalalt capăt al pământului, în mările calde. Habar n-avea de iscusința cu care Robinson își durase și el adăpost, fabrica ace și ață, își croia straie de pieie, domesticea capre și cultiva grâu. Era și el un fel de Robinson Crusoe al urșilor albi, fără să știe, descurcându-se din nevoie cu priceperea și chibzuința lui de animal.

Mai greu de dezlegat era însă problema hranei de fiecare zi.

Robinson Crusoe avea pușcă și undiță; vîna și pescuia. De cîte ori îl răzbea foamea, de îndată îi găsea leac.

Dar Fram?

Fram era numai un urs care nu învățase să vîneze.

Și așa, urs flămînd și nefericit cum se afla în ținuturile polare, încă nu se învrednicea să sugrume vînatul cu ghearele și cu colții.

Îl priveau din cealaltă viață a lui, de la circ, ochii mari, blînzi, rotunzi și nevinovați ai focelor.

Păreau că-l privesc cu o dojană.

De cîteva ori trăsese cîte o labă vulpilor neastîmpărate. Nu mai pomenise încă asemenea obrăznicături!... Se găsea cotrobăind în vizuina lui. Se hîrjoneau și-i dădeau buzna între picioare cînd dormea. Se chemau una pe alta cu un schelălăit ușor. Se încăierau de la o pasăre albă, cu care veneau în gură să umple coliba lui Fram de pene și fulgi. Ce ușor i-ar fi fost să le rupă șira spinării! Numai să lovească nițel mai apăsător. Dar Fram nu se îndura niciodată.

Întindea o labă moale, în glumă, așa cum îl atingea pe August cel prost, spre bucuria galeriei, în vîrfurile scufiei sau turtindu-i nasul de gogoșar.

Vulpea se ridica pocăită de jos, după ce încasa palma, și o tulea la fugă. Nu mai privea îndărăt, bucuroasă că a scăpat ieftin.

Un timp, Fram a petrecut și s-a ospătat pe socoteala sălbaticului căpățînos.

De la oameni învățase în schimb că toate făpturile au un nume. La Circul Struțki pe leoparzi îi chema Rajah sau Kim; pe papagali, Coco sau Jack, pe elefanți, Colos sau Strîmbă-lemne-n trompă; pe maimuțoi, Nichi și Pichi.

Toți aveau un nume, o poreclă, o poveste.

Fiindcă ursul sălbatic legăna o căpățîna cît toate zilele și fiindcă în căpățîna lui nu mijeau nici o scînteie de deșteptăciune, Fram îl numi «Căpățînosul». Își dăduse el prea bine seama de la întîlnire că n-are cu cine se înțelege.

Lăsa căpăținosul să plece la vînat. El își căuta de lucru în altă parte. Se ducea la țarm să privească oceanul unde se topise banchiza și unde pluteau sloiurile spre depărtările necunoscute, ca tainice nave fără pînze, fără vîsle și fără vîslași.

Apoi o lua domol, tîrziu, pe urmele pașilor și pe dîra de sînge. Nu era prea greu să priceapă, după aceste urme, că sălbaticul și-a terminat vînătoria; că s-a ascuns să-și înfulece prada la adăpost, într-un loc dosit. Așa că se ivea în plin ospăț.

Ridicat în două labe, saluta șăgalnic, cu palma la tîmplă, ca și cum ar fi spus:

— Poftă bună, Căpăținosule! Bucuros de oaspeți...?

Sălbaticul nici nu mai avea vreme să se șteargă la bot. Fugea de rupea pămîntul. Fram se instala și sfîrșea prînzul celuiilalt. Sătul, se bătea cu laba pe burtă și pleca să-și facă somnul de după-masă, fără nici o muștrare de cuget că se ticăloșise și că trăia pe socoteala altuia.

Dar de la o vreme, Căpăținosul disperase să tot vîneze pentru altul.

Își luă lumea în cap. Porni pe un sloi plutitor, către alte ținuturi, unde nu sînt urși nebuni, care fac tumbе, se prefac în mingi de gumă cînd vrei să-i atingi și își bat joc de furia altuia.

Fram rămase singur.

Rămase singur și postea.

Restaurantul lui se închisese. Birtașul își lăsase mușteriuл flămînd.

Botul lui Fram se lungise. Burta se subțiasе.

Iar cînd se trîntea în culcuș, își simțea oasele slabe sub blană.

— Greu de trăit! mormăia el de unul singur. Al naibii de greu... Ce te faci, Fram, băiatule?

Ce putem face?

Se afundă mai adînc, în insulă, departe de țarm. Înăuntru însă ținuturile arătau și mai pustii. Toate vietățile se îmbulzeau pe malul oceanului, unde apele aduc pești, unde păsările ostenite poposesc la soare, cu puii alături.

Fram se întoarse din expediție cu botul mai lungit de foame și cu burta mai lipită de coaste. Schimbă planul cercetărilor și o luă cu socoteală de jur împrejurul ostrovului.

Soarele se înălțase în mijlocul cerului. Zăpada sclipea orbitoare. Orbitoare sclipeau sloiurile.

Oceanul se desfășură în zare, cît cuprindeau ochii, verde și nemărginit, cu tremurul mărunт al valurilor.

Cîteodată pluteau sloiuri, poposeau fără ancoră lîngă stînci, se desprindeau și lunecau mai departe, în convoi fără capăt.

Pe pluta de gheață străvezie călătoreau uneori morse și foci cu pui. Călătoreau fără bilet, răsfățîndu-se în sclipetul luminii, purtate de la o margine a oceanului la cealaltă margine.

O dată, o singură dată, Fram a zărit o corabie.

I-a zvîcnit inima. Un val de sînge fierbinte i-a oprit răsufierea. O corabie!... Oameni!... Poate vînătorul care l-a adus la țarmul ostrovului pustiu și care, în grija lui ocrotitoare, i-a lăsat provizii în frigiderul din stîncă. Poate femeia care i-a netezit blana, cu dezmiertarea blîndă a mîinii. O corabie!... Altă lume... Lumea lui depărtată, unde afla înțelegere, unde nu se găsea niciodată singur, unde nu cunoscuse foamea și unde nu s-a simțit niciodată atît de străin ca în aceste pustietăți, unde urși căpățînoși arată colții ori o rup la goană cînd te apropii.

Fram se înălță în două labe și făcu semne de bucurie, de bun venit.

Dar corabia s-a depărtat, topindu-se în negura zării.

Poate se ducea spre alte insule înscrise pe hartă, unde sînt cabane de vînători ori de pescari.

Poate a fost numai o nălucire a închipuirii.

Din nou oceanul a rămas mai deșert și mai dușmănos, cutreierat de sloiuri.

Fram își urmă drumul pe țarmul presărat cu stînci.

Acolo întîlni el pe neașteptate pe al doilea urs. De astă dată o ursoaică întovărășită de doi pui.

După întîmplarea cu ursul căpățînos, Fram își făcu socoteala că e mai cuminte să înlătore de la început orice bănuială. Se bucura de asemenea întîlnire. Căuta un prieten. Poate puii erau orfani de tată. El se simțea gata să-i ia sub ocrotire și să-i învețe o sumă de ghidușii.

De aceea, le făcu de departe semne de prietenie. Bineînțeles, după priceperea și puterile sale.

Se înălță în două labe, salută cu palma la tîmplă, sări peste cap, se dădu roata, merse în labele de dinainte, zvîrli în sus și prinse în labe doi, trei, patru, cinci bulgări de zăpadă și se apropie în pași de vals.

Ursoaica îl privi — ca să spunem așa — crucindu-se. Se trăgea îndărăt, pas cu pas, pe măsură ce Fram înainta în valsul lui grațios.

Nu pricepea ce voia acest urs-paiată. Poate îl credea și ea nebun, un zănatic primejdios, o nălucă, așa cum îl socotise celălalt urs, Căpățînosul.

Dar puii cei doi arătară îndată mare minunare și bucurie. Asemenea năzdrăvănie le plăcea și lor. Nu se înspăimîntau. Nu se trăgeau îndărăt. Nu căscau ochii prostiți. Dimpotrivă, lungeau pasul să se apropie.

Ursoaica îi culese mînioasă cu laba lîngă ea. Mormăia. Le făgăduia pentru mai tîrziu o strașnică răfuială cînd vor rămîne singuri. Deocamdată avea de terminat răfuiala cu ursul acesta paiată.

Fram ajunsese la cinci pași.

Se pregătea să alinte puii albi și pufoși, așa cum dezmierda el pe frunte puii de om, cînd îi chema să împartă bomboanele cu dînșii și cînd îi așeza pe fotoliile de pluș roșu, în loji.

În mintea ursoaicei nu intrau însă asemenea gînduri pașnice. Se vede că era soră cu ursul căpățînos. Ea știa una și bună!... Mîrîia și rînjea colții. Își mătura puii cu laba, la spate, să curețe locul bătăliei pe care o pregătea; se zbîrli și, legănînd capul, se năpusti cu un răget.

Fram se răsuci sprinten pe călcîi. Cum răbdase de foame, mișcarea i-a fost mai ușoară decît se așteptase chiar el. Reveni la loc și privi cu milă la sora căpățînosului, rostogolindu-se pe gheață și poticnindu-se în bot.

Apoi, ca un urs binevoitor ce era, încercă să-i întindă laba și s-o ajute, fiindcă învățase de la oameni să fie politicos. Sora căpățînosului se opinti însă mînioasă, își înfipse colții în laba întinsă și poate că ar fi tras mult și bine să rupă bucata de blană, cu carne și oase cu tot, dacă Fram n-ar fi cunoscut leac învățat de la oameni pentru asemenea nărav. Îi prinse nările în gheare, pînă ce-i tăie răsufierea. Ursoaica dădu drumul. Fram o tîrî cu botul încleștat în unghii pînă lîngă pui, o lepădă acolo ametiță și-i întoarse spatele.

Se urcă apoi pe o stîncă, lingîndu-și rana. În urma lui, ursoaica, dezmeticită, tot mai amenința mormăind.

De sus, Fram se prefăcu nepăsător, că n-aude și că nu pricepe. N-avea poftă nici de luptă, nici de năzdrăvănie.

S-au măsurat amîndoi din ochi: Fram sus, ursoaica jos.

O clipă, năravul cercului s-a deșteptat în Fram mai tare ca el.

După ce termină de lins laba însîngerată, se strîmbă întocmai ca August cel prost, cînd dădea cu tifla, și făcu un salt mortal în vîrfurile stîncii. Sora căpățînosului, indignată foc trase puii după ea și sări pe un sloi plutitor.

Părăsea cîmpul de bătaie. Nu voia să aibă de-a face cu un bufon.

Dar Fram găsi, de cealaltă parte a stîncii, un leș de morsă aproape întreg. Alt restaurant cu masa gata întinsă. Se îndestulă din belșug din

ospățul ursoaicei și simți o părere de rău că a plecat și birtășița, ca birtășul cel căpăținos.

Pe urmă întâlni alt urs și încă unul. Încerca să lege prietenie în toate chipurile. Se apropia încet, tiptil, ca orice alt urs, fără salutările învățate la circ. Celălalt arăta colții. Se repezea asupra lui Fram. Și atunci, vrînd-nevrînd, ursul de circ, ca să înlătore o bătălie în toată regula, se slujea de vicleșugurile deprinse de la August cel prost, de la Nichi și Pichi. Se mulțumea să-i uluiască și să-i înspăimînte. Îndată ce începea figurile de circ, salturile mortale, pașii de vals, mersul în labele de dinainte și echilibrul în cap, ursul sălbatic zgîia ochii, încremenit locului.

Nu mai cuteza să se repeadă și să înceapă lupta cu asemenea năzdrăvană arătare, îi lăsa masa întinsă și alerga, cu pantalonii albi de blană, prea largi, curgîndu-i în vine, să se cocoațe cît mai departe, pe-o stîncă.

De acolo privea cu mare mirare și cu o teamă necunoscută la ursul care era urs după chip și înfățișare, dar nu era urs după apucături.

Fram se înălța în două labe.

Cu celelalte două și cu capul îi făcea semne prietenoase de împăcare.

În mormăitul lui spunea:

Haide! Vino! E vînatul tău. Dreptul tău. Te poftesc la masa ta!... Ce naiba? Se vede că toți sînteți frați cu nărodul și căpăținosul care și-a luat lumea în cap! Poftește la masă! Îmi pare rău că n-am o sticlă de bere, pusă aci la gheață, să te cinstesc cum cinsteam pe August cel prost, la Cîrcul Struțki...

Semnele de prieteșug se pierdeau însă în vînt.

Ursul celălalt se ascundea după stîncă ori o lua la goană, împiedicîndu-se în șalvarii albi.

Fram își dădu seama că e osîndit să rămînă pentru multă vreme singur.

Ceva tainic și rău, neînțeles, îl despărțea de urșii sălbatici ai polului.

Simțeau și ei că e străin în mijlocul lor, că vine din altă lume.

Era un musafir nepoftit.

Ce căuta aici?!

El lua viața în glumă. Sau cel puțin părea că o ia în glumă. Nu era un urs serios.

Răsărea de după o stîncă, în plin praznic. Ursul celălalt ridica botul mormăind, clătina capul, dezvelea colții, gata să se năpustească. Pe urmă, cînd vedea tumbele, salturile mortale, salutul și pașii de vals, se trăgeau în patru labe de-a-ndărătelea, o croia la goană și Fram se punea pe ospăț.

Mereu nădăjduind că va da peste astfel de tovarăși, călătorea într-una de pe o insulă pe alta, pe puntea de gheață ori pe sloiurile plutitoare. Pretutindeni aceleași întâmplări, aceleași primiri cu mormăit dușmănos și cu rînjete de colți.

Lumina începu să se împruțineze. Soarele cobora, uriaș și roșu spre asfințit.

Se apropia noaptea polară.

Noaptea cea lungă de cîteva luni.

Fram își dură un adăpost de iarnă la marginea oceanului.

În amurgul turbure și vînat, apa se slei și prinse o coajă groasă. Nu se mai zăreau ochiuri limpezi de mare. Se întindea numai podișul nemărginit al banchizei, alb și sticlos. Păsările albe își luaseră zborul spre ținuturi mai blînde. Rîndunelele polare, pescărușii argintii, pescărușii verzui, cufundarii și presurile de zăpadă treceau în stoluri grăbite spre sud.

Cerul rămăsese gol.

Apoi soarele scăpătă dincolo de zare.

Un timp mai stăruia o geană trandafirică la marginea asfințitului. Din ce în ce mai mică, din ce în ce mai slabă. Pe urmă, totul se scufundă într-un întuneric de nepătruns. Viscolul de miazănoapte prinse să chiuie, rostogolind valuri de nămeți. Ghețurile banchizelor trosneau cu detunături de spaimă.

Iarna polară și noaptea polară au pus stăpînire pe pămînturile pustii și pe apele înghețate.

Cine-ar mai fi spus că undeva, departe, sînt orașe luminoase și calde, unde vuiesc tramvaiele și forfotește mulțimea trecătorilor pe bulevarde? Cine-ar mai fi spus că acolo vîntul mai flutură foaia unui afiș vechi, desprins de pe un zid, unde se zărește chipul lui Fram, ursul polar? Și cine-ar mai fi spus că, într-un asemenea oraș de departe, un băiețaș, cu nasul cam cîrn și cu coatele amorțite pe masă, citește în ceasul acela, pe nerăsuflete, o carte despre expedițiile polare?

XII. PRIETENII LUI FRAM DIN ORAȘELE DE DEPARTE NU L-AU UITAT

Da, undeva, departe, în orașul său, Petruș, băiețașul cu ochi sclipitori și cu nasul cam cârn, nu-l uitase pe Fram.

A auzit și el că directorul Circului Struțki l-a trimis îndărăt, în ghețurile unde se născuse. Iar de-acolo, din orașul unde vîntul și ploile n-au smuls încă toate așișele vechi de pe ziduri, Petruș îl urmărește în vremea aceasta cu gîndul și cu închipuirea.

Poate că nu l-au uitat nici alți copii, din alte nenumărate tîrguri prin care a cutreierat Circul Struțki cu Arca lui Noe, plină de elefanți, de tigri, de lei, de șerpi, de maimuțe! Poate că mai istorisesc și acum hîtrele lui năzdrăvănii! Poate că un puștan mai mucalit încearcă și acum să-l imite cum saluta, cum știa să cînte din armonică și cum poftea luptătorii în arenă, să-și măsoare puterile cu dînsul, la trîntă voinicască.

Dar Petruș nu se mărginise numai la asemenea șăgalnice amintiri. Pentru el amintirile nu erau numai prilej de ghidușii și de hazuri.

De dragul lui Fram se așternuse în toată legea la citit felurite cărți despre urși albi și despre expedițiile polare.

Sfîrșea una și începea alta. Pe urmă, se întorcea din nou la cele pe care le-a mai citit.

Iar a doua zi povestea cu mare aprindere prietenilor aceste peripeții.

Fetița cu părul bălai și cu ochii albaștri, nepoata fostului profesor, se ținuse de cuvînt. Vorbise cu bunicul, luînd povestea pe departe, cu mici și nevinovate șiretlicuri.

— Bunicule, mai ții minte pe băiatul de lîngă noi, de la circ, din seara reprezentației de adio?

— Ei? Ce-i cu dînsul?

— Grozav l-a mai amărît pe el tot ce s-a întîmplat atunci cu Fram!...

— Mi-a părut rău și mie... Asta-i tot?

— Mai este ceva cu dînsul.

— Ce anume?

— Grozav îi mai place lui să citească istorii despre urși albi și despre călătoriile la poli...

— Foarte frumos pentru el. Am văzut eu că are o privire de băiat deștept.

— Da, dar nu are cărți, bunicule!

Bunicul se prefăcuse a se mira, zîmbind pe sub mustățile albe, fiindcă bănuia că nepoțica n-a adus ea vorba fără un anume rost.

— Cum asta, n-are cărți? Și mă întreb, de unde știi mătăluță că n-are cărți?

— Mi-a spus el. Ne uitam amîndoi la un afiș vechi al circului, cu desenul lui Fram... „Bietul Fram — zicea el — oare pe unde o mai fi acum?”... Pe urmă, mi-a povestit cum n-are cărți și eu i-am făgăduit să-i capăt de la mata. Am făcut rău?

— Ai făcut bine. Foarte bine... Dar știi cum îl cheamă?

— Petruș!

— Petruș și mai cum?

— Petruș și atîta! Mai mult nu mi-a spus.

— Măcar știi unde stă?

— Nici asta nu știu... Ce nevoie e să știu?

— Ca să-i trimitem un răspuns, să vină și să-și ia cărțile.

— Vine el singur. I-am spus să vină mîine după-amiază. Am făcut rău?

— Ai făcut bine, foarte bine, șireato! Mă mir de ce mă mai întrebii?

— M-am temut să nu te superi, bunicule!

— Cînd m-am mai supărat eu, fiindcă vine cineva să-mi ceară cărți?

Cu adevărat, multă lume din oraș se perinda prin casa lor să capete cărți de citit. De data asta, fostului profesor îi făcuse mai mare plăcere, aflînd că se găsește un băiat dornic să cunoască viața urșilor albi și toate peripețiile expedițiilor polare.

Petruș s-a înfățișat la ușă a doua zi. Și fostul profesor, bătrînul pensionar, după ce a stat puțin de vorbă, îl îndemnă:

— Haidem sus, în bibliotecă, să alegem împreună ce-ți dorește inima...

Astfel a căpătat Petruș cele dintîi cărți despre urșii albi și despre expedițiile polare. Și astfel, citind mereu, a ajuns un „adevărat specialist”, cum îl necăjește mai în glumă, mai în serios, Mihai Stoican, tatăl său, cînd îl zărește cu cartea în mîină și cu nasul în carte.

— Ei, Petruș, ai ajuns la pol sau încă nu?

— Mai am, tată, pînă s-ajung! Acum de-abia citesc însemnările lui Nansen...

— Bine, bine! Povestește-mi și mie cîte ceva, domnule specialist! Îl îndemna adeseori Mihai Stoican.

Petruș n-aștepta să fie rugat de două ori. Era gata cu povestirile.

Într-adevăr, cîte cărți n-a citit și cîte peripeții nu poate istorisi el acum? De cîte ori nu vestește plin de îndrîjită hotărîre că n-are să se lase pînă ce nu va ajunge și el în ghețurile polare!

— Petruș, nu te culci? Îl întreabă uneori mama.

— Încă puțin, mamă! Mai am de isprăvit un capitol.

— Vezi, ai grijă să stingi lampa!

— Nici o grijă, mamă...

După ce și-a terminat lecțiile pe a doua zi, Petruș rămîne cîteodată, pînă tîrziu, cu coatele amorțite pe masă, citind la lumina lămpii istoria expedițiilor polare din cele mai vechi timpuri. Uită atunci de joacă, de alte cărți, uită chiar și de paharul cu ceai care-l așteaptă pe sobă. Tot ce e în jurul său parcă se depărtează și se cufundă în zare, ca sloiurile care lunecă acolo, în mările reci, pe apele verzi.

Nu mai aude nici ploaia, nici vîntul bătînd în fereastră. Nu mai aude lătratul somnoros al lui Lăbuș, cîinele din curte. Nici hurelul roților nu-l mai aude, cînd trece o birjă tîrzie în noapte, pe stradă.

El e cu gîndul și cu închipuirea dincolo de zidurile casei, dincolo de casele orașului, dincolo de hotarele țării, dincolo de munți și de mări.

Călătorește împreună cu expedițiile polare în ținuturile ghețurilor veșnice. Tremură de ger cu eroii acelor fapte mărețe. Rabdă de foame cu dînșii, se tîrnie cu dînșii prin troiene și prin vifore, orbit de talazurile ninsorii. Lăcrimează cu dînșii cînd au îngropat sub o lespede de sloiuri un tovarăș răpus de istoveală, de frig, de scorbut. Și, o dată cu dînșii, scoate un chiot de bucurie cînd, biruind toate vrăjmășiile, au ajuns la un liman, la un țarm necunoscut, ca să înfigă steagul pe creasta unei stînci ori în mijlocul unei banchize, unde nu mai călcase picior omenesc.

Deasupra mesei de lucru se află bătute în perete două hărți alăturate.

Le-a mărit cu mîna lui, după hărțile din cărți și din atlasuri.

Una înfățișează Oceanul Înghețat de Nord, cu toate mările, țărmurile și ostroavele de-acolo. Cealaltă, Oceanul Înghețat de la Polul Sud.

Se pot desluși pe acele hărți numiri ciudate de fluvii, de insule, de mări, de golfuri, de strîmtori, de canale: Obi, Ienisei, Lena, Noua Zemlie, Marea lui Cara, Spitzberg, Groenlanda, Marea lui Nordenschiold, Marea lui Baffin, Strîmtoarea lui Behring, Baia lui Hudson— Și dincolo, pe cealaltă hartă a Oceanului Înghețat de Sud: Marea lui Ross, Marea Barieră de

Gheață, Strîmtoarea lui Drake, Țărmlul lui Charcot, Capul Horn... Pe-o hartă stă scris, la mijloc: *Polul Nord* (6 aprilie 1909). Pe cealaltă hartă: *Polul Sud* (14 decembrie 1911).

Altora ce-ar putea să le spună aceste hărți, cu semnele și cu numirile lor? S-ar uita înălțînd din sprîncene și strîngînd din umeri. Sînt locuri atît de departe și numiri atît de străine!

Dar lui Petruș toate îi povestesc întîmplări pline de suferință, de avîntare și de măreție. Toate îi povestesc despre o biruință a voinței omenești în luptă cu vrăjmășiile naturii, cu pustiurile de gheață, cu necunoscutul, cu frigul, cu foamea, cu furtunile, cu năprasnica dezlănțuire a viscolelor.

Acum cunoaște și el adevărata istorie a lui Fram, celălalt Fram, vestitul vas cu care a străbătut Nansen oceanul și mările de la Polul Nord și cu care Roald Amundsen a plecat să descopere Polul Sud.

Nici un loc de pe cele două hărți, nici un nume nu mai înseamnă acum o taină pentru dînsul.

A citit mai întîi peripețiile povestite pe scurt de alții. Pe urmă, după un an, fostul profesor i-a dat să citească în niște cărți groase chiar însemnările scrise zi de zi, acolo, la fața locului, de Nansen și mai apoi de Amundsen, în cabina vasului Fram, sau în colibele de gheață, pe banchiză, la un ger de 40° sub zero.

E o mare tăcere. Nu mai suflă nici vîntul afară. În casă, toți dorm. Se aude doar un greier, țîrînd mărunț în liniștea nopții: țîric-țîric! țîric-țîric!...

Petruș, cu fruntea sprijinită în palmă, citește însemnările lui Nansen, iar gîndul și închipuirea îl duc la mii și mii de kilometri departe de orașul lor, în ghețurile pustiurilor polare.

5 decembrie 1893. Temperatura cea mai scăzută de azi e —35°7'. Sîntem la 78° 50', cu 6 mile mai spre nord decît în ziua de 2 a lunii. După-amiază, mareața auroră boreală; cerul e luminat de o arcadă de flăcări de la răsărit la apus. Ceva mai tîrziu, timpul se face urît: se vede numai o singură stea, steaua patriei. Cît de mult iubesc acest punctișor luminos! Ori de cîte ori mă urc pe punte caut această stea și o văd întotdeauna acolo în nepăsarea-i radioasă. Ea mi se pare ocrotitoarea noastră.

8 decembrie— De la 7 la 8 dimineața o nouă apăsare a ghețurilor în pereții vasului nostru, Fram. După-amiază desenam în cabină, cînd, deodată, aud tocmai deasupra capului o ciocnire furioasă, urmată de un pîrîit groaznic, ca și cum sloiuri mari de gheață ar cădea de pe catarge pe

punte. Cît ai clipi din ochi sîntem toți în picioare... Nu se aude nici o trosnătură a corăbiei. Fram n-a suferit prin urmare stricăciuni. Afară e un frig afurisit, așa că cel mai bun lucru e să ne întoarcem la cabine.

La 6 seara o nouă apăsare de douăzeci de minute. Banchiza pîrîie și trosnește în partea de dinapoi a vasului: zgomotul e așa de mare, încît orice convorbire e cu neputință, afară numai dacă nu urlăm, să ne spargem urechile. În timpul acestui tărăboi îndrăcit, orga cîntă melodia lui Kjerulf: „Cîntecul privighetorilor nu mă lasă să dorm”.

13 decembrie... De aseară cîinii latră furioși, fără o clipă de încetare. De mai multe ori străjile au cercetat și au explorat împrejurimile. În ciuda tuturor cercetărilor e cu neputință de aflat pricina acestei furii a cîinilor. Azi-dimineată descoperim că lipsesc trei cîini. După-masă, Mogsrad și Petre se duc să cerceteze zăpada împrejurul corăbiei, nădăjduind să descopere urmele fugurilor.

— Ați face bine să vă luați o pușcă! le spune Iacobsen.

— O! N-avem nevoie! răspunde Peter.

În josul scării sînt urme de urs și dîre de sînge. Cu toate acestea, veselii noștri tovarăși o iau pe sloiuri, prin bezna nepătrunsă, urmați de toată droaia de cîini și purtînd numai un felinar, să-i lumineze.

Cam la cîteva sute de pași de corabie răsare deodată din întuneric o namilă de urs. La ivirea lui, oamenii noștri o pornesc în galop spre bord.

Mogsrad, încălțat cu pantofi ușori, scapă repede; dar Peter în cizmele lui greoaie cu tălpi de lemn nu înaintează decît foarte anevoie.

Zadarnic aleargă omul nostru. Cu neputință să mai zărească înaintea ochilor, prin beznă, unde se află corabia. În zăpăceala goanei, nenorocitul rătăcise drumul! Din fericire, ursul nu-l mai urmărește. Iată-l deci scăpat de o grijă, cînd la doi pași Peter alunecă și se rostogolește în mijlocul zgrunțurilor de gheață.

Ajunge, în sfîrșit, pe gheața netedă care înconjoară nava. Cîteva pași și a scăpat...

Dar deodată ceva se mișcă foarte aproape de dînsul. Peter crede că e un cîine. Înainte însă de a-și da bine seama ce se întîmplă, ursul se repede la dînsul și-l mușcă. Atunci omul nostru pune mîna pe felinar și lovește cu atîta furie în botul fiarei, încît sticla se sparge cu zgomot în mii de bucăți.

Fiara, înspăimîntată, se dă înapoi. Folosindu-se de asta, prietenul Peter are răgaz să se repeadă pe bord.

La știrea acestui atac, sărim și ne luăm puștile noastre. După câteva minute ursul zăcea mort.

Apoi plecăm în căutarea câinilor care ne lipseau la număr și descoperim în curînd cadavrele lor sfîșiate. Fără să deștepte atenția noastră, ursul izbutise să se cațere pe scară pînă la bord, să înhațe cîinii care i-au căzut la îndemîină și să scoboare, apoi, tot atît de liniștit precum venise.

Noroc că Kvik, cățeaua, a fătat doisprezece căței chiar astăzi. E o prețioasă rezervă pentru ceata noastră de cîini, micșorată acum numai la douăzeci și șase de animale.

Petruș a întors foaie după foaie. Din data însemnărilor lui Nansen se vede că a trecut de la întîmplarea de atunci un an și mai bine. Împreună cu un singur tovarăș, Iohansen, a părăsit nava Fram, înțepenită între sloiuri de gheață, și au pornit amîndoi cu săniile și cîini să caute drumul spre Polul Nord de-a curmezișul banchizei. Proviziile s-au împușinat. Bărcile de piele, construite după modelul eschimoșilor și numite *caiacuri*, sau stricat nu o dată, și mereu aveau nevoie de reparații.

Dar amîndoi merg înainte, tot înainte, și Nansen își înscrie în fiecare zi însemnările sale în carnet:

14 iunie 1895. Sînt trei luni de cînd am părăsit nava noastră, Fram; se împlinește tocmai un sfert de an. De atunci rătăcim pe banchiza polară.

Cînd se vor sfîrși oare pățaniile noastre? Nimeni nu știe...

15 iunie... Situația ajunge disperată. Cu neputință să înaintezi pe această zăpadă umedă și pe această gheață plină de piedici. Poate că va trebui să ucidem pe cei din urmă cîini, spre a ne hrăni cu carnea lor și să ne urmăm apoi calea, trăgînd săniile singuri.

19 iunie... După o cină foarte pe sponci ca și prînzul — 54 grame pîine de gluten și 27 grame de unt — ne culcăm. Cine doarme prînzește! Acum e vorba să ne prelungim viața cît se poate mai mult, fără să mîncăm. Situația ajunge din ce în ce mai grea: nici un vînat, nu mai avem merinde.

Toată noaptea îmi frămînt cugetul, pentru a găsi un mijloc ca să scăpăm din această situație. Fără îndoială însă că scăparea va veni!...

20 iunie... După mai multe ceasuri de mers, drumul ne este închis de o mare întindere de apă. Ca să trecem dincolo, trebuie să întrebuițăm bărcile, căci n-avem încotro.

Punem caiacele pe apă, le alipim unul de altul cu ajutorul schiurilor, așa ca să alcătuiască o punte, și urcăm deasupra săniile cu toată încărcătura lor.

Apoi lăsăm cîinii, cîți ne-au mai rămas, să urce și ei.

În timpul acestor pregătiri, o focă începu să plutească în jurul nostru. O aștept, ca să-mi cadă mai bine în bătaia puștii. Am pățit tocmai cum s-a întîmplat cu pasărea din fabulă. Cînd am fost gata, ia vînatul de unde nu-i!...

În sfîrșit, pornim pe apă.

7 iulie... Acum nu ne-au mai rămas decît doi cîini. De pe banchiza plutitoare unde am ajuns, îndată ce se luminează zarea spre sud, ne grăbim spre un sloi înalt ca spre un turn de pîndă, mereu cu nădejdea că vom zări uscatul. Pretutindenii însă aceeași zare albă!...

10 iulie... Am ajuns din ce în ce mai nepăsător la toate. N-așteptăm decît un singur lucru, spargerea ghețurilor — și ea nu mai vine. Ce voi mai scrie oare în carnetul meu? Mereu același lucru...

În timpul mesei, unul dintre cîini, Caifas, începe să latre. Abia scot capul din cort și zăresc un urs.

Pun mîna de zor pe pușcă, și cînd fiara mă privește tulburată, îi trimit un glonț în frunte. Ursul se clatină. Deși lovit de moarte, mai poate să fugă tîrîș-grăpiș.

Înainte de a apuca să găsesc alt cartuș în buzunarul meu plin de mărunțișuri, fiara a ajuns în mijlocul ridicăturilor crețe de sloiuri. Nu mai e vreme să șovăi. Nu pot lăsa să-mi scape un astfel de vînat, care înseamnă hrana și salvarea noastră. Încep s-o urmăresc în goană. La cîțiva pași, doi pui drăguți de urs, stînd pe labele de dindărăt, așteaptă îngrijorați întoarcerea mamei lor. Așadar, ursul rănit era o ursoaică!

La ivirea mea, toată ceata o ia la fugă. Atunci începe o goană nebună. Nici o piedică nu ne oprește, nici movilele de gheață, nici crăpăturile; ne suim pe crestele învălurate, sărim peste punțile de gheață... Deși ursoaica greu rănită abia își tîrîia picioarele, o urmăresc anevoie. Abia mă pot ține după dînsa.

În dragostea lor pentru mamă, puii se învîrtesc în preajma ursoaicei și aleargă înainte, parcă ar voi să-i arate calea și s-o îmbărbăteze...

2 august... Fără îndoială că niciodată nu vom scăpa de pățaniile noastre. Deabia biruim un necaz și dăm peste altul.

4 august... După un drum îngrozitor, dăm de-un canal pe care ne pregătim să-l trecem în caiac. Am curățit malul de zăpadă și îmi urc sania în caiac. Pe când o țin să nu lunece, aud deodată o suflare puternică la spatele meu, apoi strigătul lui Johansen, care se întorsese să-și ia și el sania.

— Apucă repede pușca! strigă el.

Mă răsucesc pe loc și ce văd?

Pe Johansen răsturnat, apărîndu-se cu mare greutate de o namilă de urs. Voind să apuc pușca din cutia care se afla în partea de dinainte a luntrei mele, caiacul îmi scapă din mînă și lunecă în apă. Întîi îmi trece prin gînd să sar în luntre și să împușc ursul de acolo. Dar îmi dau seama îndată cît de greu va fi să ochesc bine fiara. Scot în grabă caiacul la mal, ca să-mi iau arma; cu gîndul numai la treaba asta, n-am vreme să mă uit împrejurul meu.

— Grăbește-te, dacă vrei s-ajungi la timp! Și mai ales, ocheste bine!... îmi strigă din nou bietul Johansen.

În sfîrșit, am arma în mînă. Ursul e la doi metri de mine, gata să-l sfîșie pe Caifas. Ochesc cu luare-aminte, cum îmi spusese Johansen, și-i trimit un glonț după ureche.

Uriașa fiară cade îndată moartă între noi doi...

31 decembrie... S-a sfîrșit acest an ciudat. La urma urmelor, n-a fost atît de rău.

Colo, în țară, dangătul vesel al clopotelor vestește sfîrșitul anului vechi. Aici, nici un alt zgomot decît urletul vîntului pe gheață.

Nori groși de zăpadă se rostogolesc bezmetic pe munții de gheață și pe banchiza fiordului, iar prin pulberea albă alunecă luna plină, fără să-i pese că timpul trece mereu. Nepăsătoare își urmează drumul ei tăcut, nesinchi-sindu-se de suferințele oamenilor.

Sîntem izolați în mijlocul îngrozitorului pustiu de gheață, pierduți la mii de kilometri de ființele care ne sînt scumpe, și gîndul nostru zboară mereu spre țara iubită.

O foaie a veșniciei s-a împlinit, alta nouă se deschide. Ce va cuprinde ea oare?

1 ianuarie 1896. Termometrul la 41,5 sub zero. Un ger îngrozitor. Iarna asta n-a fost încă niciodată așa de frig. L-am simțit rău de tot, mai ales ieri, când mi-au înghețat vîrfurile tuturor degetelor.

8 ianuarie... Vifor înspăimîntător... Cum scoatem capul din colibă, avem senzația că vîntul turbat ne smulge, să ne arunce cine știe unde... La picioare ne e grozav de frig. Ceasuri întregi le lovim zadarnic unul de altul, fără să le putem încălzi.

Nu, nu voi uita niciodată aceste nopți cumplite! Și în mijlocul acestor suferinți, gîndurile zboară mereu către țară spre ai noștri!

Timpul trece mereu... Liv, fetița mea, împlinește astăzi trei ani. Trebuie să fie mare acum. Sărmană copilă! Nu-l vei pierde pe tatăl tău. Nădăjduiesc că la viitoarea aniversare ne vom afla împreună! Ah! Cît de buni prieteni vom fi! Îți voi povesti despre urși, despre morse și vulpi și despre toate fiarele ciudate care locuiesc prin aceste ținuturi neumblate de om.

1 februarie ... Curioasă viață ducem în această văgăună de gheață în noaptea polară! De-am avea cel puțin o carte!... Tabelele de navigație și calendarul le-am citit și le-am răsцитit de atîtea ori, încît le știu pe dinafară. Oricum, vederea acestor slove tipărite e pentru noi o mîngîiere: acesta e șubredul fir care ne mai leagă de civilizație.

16 mai... Iarășu urși. O mamă cu puiul ei. Avem însă acum destule merinde din alt vînat, încît e de prisos să ucidem aceste animale. Dar socotim că nu strică să ne apropiem de dînsele, să le observăm mișcările și în același timp să băgăm puțină spaimă în ele, ca să ne lase noaptea în pace.

La ivirea noastră, mama începe să mormăie și bate de îndată în retragere, împingîndu-și puiul înainte. Din cînd în cînd se oprește și se întoarce să vadă ce facem.

Odată ajunși pe țărmul fiordului, familia o pornește binișor printre sloiurile de gheață; mama înainte, croind calea odraslei. Între timp m-am apropiat la cîtiva pași de mica lor trupă, ajungîndu-i din urmă.

Ursoaica se îndreaptă îndată spre mine foarte amenințătoare. Se apropie mult. Mormăie cu strășnicie și nu se retrage decît după ce se încredințează că puiul a mai înaintat puțin. Pornesc repede spre el și ajung puiul de urs, făcînd cîtiva pași largi.

Atunci mama începe din nou aceeași manevră, ca să-și ocrotească puiul și să-i asigure retragerea. E vădit că ar avea o poftă grozavă să se năpustească asupra mea și să mă sfîșie. Dar înainte de toate se gîndește la siguranța puiului și se depărtează îndată ce odrasla a mai cîștigat puțin teren. Ajungînd pe ghețar, mama trece înainte, ca să-i arate drumul. Sărmanul pui nu poate umbla destul de repede pe zăpadă; ursoaica îl împinge înainte, supraveghind mereu pașii și mișcările mele.

Dragostea aceasta de mamă e într-adevăr înduioșătoare...

Înălțînd ochii de pe foile cărții, Petruș privește la harta Oceanului Înghețat de Nord, bătută în perete. Încearcă să găsească acolo locul unde se afla Nansen, cînd își scria acele însemnări în carnet.

E tîrziu. Dar nu simte nici o oboseală. Nu-l biruie somnul. Se apropie de sfîrșitul însemnărilor. Le cunoaște. Le-a mai citit o dată. Și totuși nu se îndură să se ducă la culcare, pînă ce n-a mai străbătut din nou cu ochii paginile cele din urmă.

Așa cum l-au însuflețit pe Nansen peripețiile pe care le trăia cînd își scria însemnările, tot așa îl însuflețesc acum și pe el. Le simte. Le trăiește. Toate îi dovedesc că răbdarea și voința omenească sînt mai tari decît cele mai înverșunate vrăjmășii ale naturii.

Nici frigul, nici viforele, nici foamea nu pot birui omul.

El e mai tare. Destul să voiască a lupta. Destul să chibzuiască. Destul să nu-și piardă niciodată nici cumpătul, nici încrederea în puterile sale.

Petruș a plecat ochii pe foile cărții și citește mai departe cele din urmă pagini din însemnările lui Nansen.

12 iunie... Plecăm la patru dimineața cu pînzele ridicate pe sănii. Gerul din noaptea trecută a întărit zăpada, așa că, mînați de vînt pe zăpadă, cu pînzele întinse, ca bărcile pe apă, nădăjduim să înaintăm repede și ușor...

Culoarea mohorîta a cerului dovedește existența unei ape libere la sud. Și, spre marea noastră bucurie, auzim vuietul valurilor furioase. Ne oprim la șase dimineața...

Iată-ne încă o dată în fața mării libere și însuflețite! Ce bucurie să auzi cunoscutul ei muget, după ce-ai văzut-o atîta timp încremenită sub o grea carapace sticloasă!

Caiacele sînt puse pe apă, lipite bord la bord, pînzele înălțate... Apoi, la drum!...

Spre seară, debarcăm pe marginea gheței de la coastă, pentru a ne dez-morți puțin picioarele, după această lungă călătorie în caiac.

Ne plimbăm în lung și în larg pe lângă caiace. Vântul de mare s-a potolit și pare că se îndreaptă din ce în ce mai mult către apus. Putea-vom oare să ne urmăm plutirea pe acest vânt? Ca să ne încredințăm mai bine, ne urcăm pe un munte de gheață din apropiere.

Pe când cercetez zarea, Johansen strigă deodată:

— Au lunecat caiacele în apă!...

Alergam într-un suflet spre țarm. Luntrele au și ajuns departe de mal și plutesc repede spre largul mării. Funia cu care erau legate se rupseseră.

— Ține ceasornicul!— îi spun lui Johansen.

Și într-o clipă îmi scot veșmintele care m-ar putea stingheri și m-ar împiedica să înot mai ușor. Nu îndrăznesc însă să-mi lepăd toate hainele de teama cîrceilor. Și dintr-o săritură sînt în apă.

Vîntul sufla dinspre uscat și mîna repede caiacele spre largul mării. Apa era înghețată, veșmintele îmi împiedicau mișcările, iar bărcile se depărtau mereu.

Depart de a cîștiga teren, mai pierdeam încă. Mi se părea aproape cu neputință să le pot prinde.

Dar cu ele se ducea orice nădejde de mîntuire, se ducea tot ce-aveam. Nu mai rămăsese asupra noastră nici măcar un cuțit. Rezultatul era același: fie că mă înecam, fie că mă întorceam pe țarm fără caiace, totuna. Moartea pentru amîndoi.

Încăpățînîndu-mă, deci, fac o sforțare cumplită. Numai cu acest preț mai puteam avea o mîntuire. Cînd ostenesc, înot pe spate. În această poziție îl zăresc pe Johansen zbuciumîndu-se nerăbdător pe gheață. Bietul prieten nu mai poate sta locului: starea lui e îngrozitoare, căci pe de o parte se vedea osîndit la neputință să-mi vină într-ajutor, și pe de altă parte nu se arăta nici o nădejde să mă vadă izbutind. A se arunca și el în apă era cu totul de prisos. Mai tîrziu îmi povesti că această cumplită așteptare fusese clipa cea mai chinuitoare din viața lui.

Cînd m-am întors de pe spate cu fața spre apă, văzui că eram aproape de caiace. Asta m-a îmbărbătat să înot cu mai aprigă îndîrjire. Simțeam însă că picioarele îmi amorțesc; în curînd va fi cu neputință să le mai mișc...

Acum distanța s-a micșorat. Dacă o mai duc cîteva clipe, sîntem scăpați. Înainte deci!... Mă apropii din ce în ce mai mult. Încă o sforțare și voi fi în una din bărci!

În sfârșit! Pun mâna pe schiul care era la partea dindărăt a bărcilor și ajung lângă ele. Sîntem scăpați! Încerc să mă cațăr pe bord, dar trupul meu rebegit de frig nu vrea să mă slujească. O clipă crezui că am ajuns prea tîrziu: atingeam țelul, fără să pot pune mâna pe el.

După această clipă de cumplită îndoială, izbutesc însă să pun un picior pe sania de pe punte și cu ajutorul acestui punct de reazem mă învrednicesc să mă cațăr deasupra. Iau îndată lopata. Însă tot trupul îmi înțepenise așa de tare, încît abia îl mai puteam mișca.

Nu era ușor să vîslesc singur aceste două bărci. Trebuia să mă succesc și să mă întorc mereu în cele două luntre, pentru a da lovituri de lopeți, cînd la dreapta, cînd la stînga. Fără îndoială că dacă aș fi putut despărți caiacele vîslind din unul și remorcîndu-l pe celălalt manevra ar fi fost mai ușoară. În starea mea însă asemenea încercare ar fi fost cu neputință: înainte de a sfîrși să despart și să leg apoi bărcile una de alta, aș fi căzut înțepenit de ger. Pe cînd așa, a vîsli mereu era cel mai bun mijloc să mă încălzesc.

Tot trupul îmi era amorțit. Cînd sufla vîntul de pe mare, aveam impresia că mă împunge cu suliți, clănțaneam din dinți, dîrdîiam din tot trupul, eram cu desăvîrșire înghețat. Și cu toate acestea mă înverșunam să mînuiesc lopata și izbuteam.

Deodată zăresc în partea de dinainte a caiacului doi pescăruși pitici. Un astfel de vînat era prea ispititor. Iau pușca, și dintr-o singură loviturăucid amîndouă păsările.

Johansen mi-a istorisit mai tîrziu ce spaimă a tras la auzul detunăturii. Crezuse că mi s-a întîmplat o nenorocire și nu putea pricepe ce fac. Iar cînd m-a văzut apoi vîslind și ridicînd în sus cele două păsări împușcate își închipui că poate am înnebunit.

Am ajuns în sfârșit la țarm, dar curentul mă tîrîse departe de locul unde plecasem. Mergînd pe marginea banchizei s-a apropiat și Johansen întru întîmpinarea mea.

Sînt istovit. Cu chiu cu vai, abia mă pot tîrî și abia pot sta în picioare.

În vreme ce clănțanesc din măsele, Johansen mă dezbracă, mă culcă și mă acoperă cu tot ce poate găsi în juru-i... Eu clănțanesc mereu. Pe cînd Johansen înalță cortul și frige cei doi pescăruși, adorm. Cînd m-am deșteptat, mîncarea era gata. O strașnică supă fierbinte și o minunată friptură au șters cele din urmă semne ale acestei cumplite aventuri, ca și cum nici n-ar fi fost...

15 iunie... Pornim la unu dimineața. Timpul e cît se poate de liniștit. Marea mișună de morse...

Înaintăm repede de-a lungul coastei. Din nefericire o ceață groasă ne ascunde orice vedere și ne împiedică să recunoaștem topografia locului... O morsa se ivește tocmai în fața noastră. Johansen, care vîslește înainte, pe caiacul său, caută adăpost după un sloi plutitor între două ape.

Vreau să-i urmez pilda, cînd monstrul marin se repede asupra caiacului meu, înverșunîndu-se să-l răstoarne cu colții. Îi dau o puternică lovitură în cap. Fiara se întoarce și iar vrea să mă răstoarne. Atunci pun mîna pe pușcă, dar morsa dispare.

Și tocmai cînd mă bucuram că am scăpat de primejdie, deodată îmi simt picioarele scăldate în apă. Morsa crăpase fundul caiacului cu colții și apa pătrundea în valuri. Abia am timpul să sar pe-o stîncă plutitoare de gheață și barca se răstoarnă. Izbutesc totuși s-o trag pe sloi cu ajutorul lui Johansen.

Toată averea mea plutește înăuntrul luntrei scăldată în apă. Poate că s-au pierdut și prețioasele noastre plăci fotografice.

Spărtura e lungă de șase metri, și nu-i glumă o asemenea reparație, mai ales cu sculele reduse pe care le avem noi.

17 iunie... Trecuse de mult ora 12, cînd m-am sculat să pregătesc dejunul. Mă duc să aduc apă, pentru supă, fac focul în mașina de gătit, tai carnea, pun popota în acțiune.

Apoi mă urc pe un pisc de gheață vecin, pentru a cerceta împrejurimile.

Un vînt slab aduce de pe pămîntul din apropiere ciripitul păsărilor care-și au cuiburile în munți. Ascult acest sunet. Urmăresc cu ochii stolurile de pescăruși zburînd deasupra capului meu, contemp lu această linie a țărmlui alb, pătat de stînci negre.

Deodată mi se pare că aud lătrături. Tresar! Trag cu urechea. Apoi nu mai aud nimic... nimic, decît păsările gureșe. Dar nu; iarăși aud lătrături. Nu mai încape nici o îndoială...

Atunci îmi aduc aminte că am auzit ieri două detunături care păreau să fie focuri de pușcă, dar le-am socotit apoi vuiete pricinuite de contractarea gheței.

Îi strig de îndată lui Johansen că am auzit cîinii în această parte a uscatului.

— Cîini?... repetă el mașinal, încă buimac de somn. Cîini?

Se scoală îndată ca să se ducă la pîndă.

Tovarășul meu nu vrea să mă creadă cu nici un preț. A auzit și el ceva semănînd a lătrat de cîini, dar totul era acoperit de larma păsărilor. După părerea lui era vădit că mă înșală auzul. Eu însă rămîn încredințat că nu mă înșel.

Luînd dejunul în grabă, ne pierdem în tot soiul de presupuneri. Se află vreo expediție prin aceste părți? Și dacă-i așa, să fie oare englezi sau compatrioți? Dacă e vorba cumva despre misiunea engleză care se pregătea la plecarea noastră să exploreze pămîntul Frantz-Iosef, atunci ce vom face?

— E foarte simplu! răspuse Johansen. Vom petrece cu dînșii o zi-do-ua, apoi ne vom îndrepta spre Spitzberg. Altfel, cine știe cînd vom mai ajunge acasă!...

În privința asta sîntem deplin înțeleși. După ce vom împrumuta de la englezi proviziile de care ducem atîta lipsă, ne vom urma calea.

Odată masa sfîrșită, plec în recunoaștere, lăsînd caiacele în paza lui Johansen.

Acum nu mai aud decît ciripitul păsărilor și țipetele ascuțite ale pescărușilor pitici. Poate că Johansen are dreptate. Poate că m-am înșelat.

Deodată descopăr urme pe zăpadă. Urmele sînt prea mari, ca să fie de vulpe. Așadar, au umblat cîini pe aici, la cîteva sute de metri de popasul nostru. Cum de n-au lătrat? Cum se face că nu i-am văzut? Poate că sînt tot numai urme de vulpi...

Capul mi-e plin de gînduri amestecate ciudat, și pe rînd trec de la îndoială la siguranță. Truda noastră peste puterile omenești, toate suferințele, toate lipsurile îndurate se vor sfîrși oare acum? Mi se pare aproape de necrezut. Și totuși s-ar putea să fie și așa.

Aud un lătrat mult mai lămurit și, pretutindeni, de jur împrejur, văd urme care nu pot fi decît de cîini. Apoi nimic altceva decît vuietul stolurilor înaripate, îndoiala mă cuprinde iarăși. Poate că visez?

Dar nu! Acestea sînt urme adevărate, pe zăpadă adevărată. Le văd. Le ating...

Dacă într-adevăr o expediție s-a așezat prin acest loc unde am ajuns noi de ieri, atunci nu sîntem în țara Gilielor sau pe un uscat nou, așa cum credeam eu. Atunci ne aflăm, așa cum bănuiam acum cîteva zile, pe coasta meridională a pămîntului Frantz-Iosef.

Sosisem în sfîrșit de pe banchiză pe uscat și deodată mi se pare că aud sunetul unui glas.

Cel dintîi glas străin după trei ani de zile! Inima îmi bate să se rupă.

Mă cațăr pe o stîncă, strigînd din toată puterea plămînilor. Acest glas necunoscut, în mijlocul pustiului înghețat, îmi aduce un mesaj de viață și o salutare a pămînturilor de departe, poate din patrie.

Nu după mult, aud un glas nou. În mijlocul piscurilor albe de gheață zăresc o formă neagră. Un cîine. Apoi altă formă neagră. Un om. Un om!

Să fie oare Jackson, sau unul dintre tovarășii lui, ori un compatriot? Mergem unul întru întîmpinarea celuilalt. Agiț cușma în aer. Face și el la fel. Îl aud vorbind cu un cîine. Nu e un norvegian. Înaintează și-mi pare că recunosc pe șeful unei expediții străine, pe care l-am mai întîlnit o dată înaintea plecării mele.

Salut și ne strîngem mîinile.

Deasupra noastră se întinde un tavan de ceață, dedesubt, banchiza noduroasă și grunzuroasă; de jur împrejur, o dungă îngustă de uscat, acoperită pe de-a-ntregul cu gheață și cu zăpadă. De o parte un explorator foarte elegant, care nu pare că s-a aventurat prea departe în pustietățile cele primejdioase, un domn cu cizme lungi de cauciuc, sclivisit, răspîndind un foarte plăcut miros de săpun la care se dovedesc foarte sensibile simțirile pătrunzătoare ale unui primitiv ca mine; de altă parte, un sălbatic în zdrențe, cu păr lung și cu barba deasă, neîngrijit cu totul, acoperit de murdărie și de funinginea lămpilor de seu. Sub această înfățișare nu m-ar fi cunoscut nici dracul.

— Sînt foarte fericit de întîlnire! îmi spune străinul.

— Mulțumesc. Și eu la fel—

— Ai o corabie pe-aici?

— Nu. Vaporul meu nu e aici.

— Cîți inși sînteți?

— Am un tovarăș, care a rămas pe marginea gheții.

Vorbind așa, ne îndreptăm spre coastă. Deodată, străinul se oprește, se uită la mine și exclamă:

— Dumneata nu ești Nansen cumva?

— Ba da!

— Pe dumnezeul meu! Ce bine-mi pare că te văd!

Și-mi strînge mîinile cu căldură, zîmbindu-mi prietenește.

— De unde vii? mă întrebă el.

— Am părăsit nava noastră, Fram, la 84° latitudine nordică, după o plutire de doi ani în voia vîntului și a curenților; apoi, împreună cu tovarășul meu, am atins 86° 13'! De acolo, am ajuns pe pămîntul Frantz-Iosef, unde am iernat. Acum mergem spre Spitzberg...

— Sînt fericit de izbînda dumatăle. Ați făcut o călătorie strălucită și sînt încîntat că am norocul să fiu cel dintîi care să te felicite!

Străinul îmi ia mîinile din nou și mi le strînge călduros. În căldura acestei strîngerii, simt ceva mai mult decît o simplă formă de politețe. Îmi oferă găzduire în tabăra lui și-mi aduce la cunoștință că așteaptă din zi în zi sosirea unei corăbii, trimise să-i aducă provizii pentru expediție. De îndată ce-mi vine rîndul să pot vorbi și eu, îi cer știri despre ai mei. Cînd a plecat dînsul, acum doi ani, soția și copila mea erau pe deplin sănătoase. Apoi îl întreb de Norvegia, de patria dragă...

Pentru a-l înștiința pe Johansen, tragem cîte două focuri de pușcă.

În curînd întîlnim mai mulți membri ai expediției. După ce sînt recomandat, încep felicitări. Mai departe întîlnim alți membri, savanți, botaniști... Botanistul Fischer îmi spune că îndată ce a zărit un străin pe banchiză, i-a trecut prin gînd că acela nu puteam fi decît eu. Apoi a crezut că se înșelase, cînd, în locul chipului pe care se aștepta să-l recunoască, s-a pomenit în fața unui bărbat cu părul și cu barba de culoarea tăciunelui. După ce s-au adunat, șeful expediției străine îi vesti că am ajuns la 86° 13'!

Trei urale puternice întîmpinară această știre...

Tot vorbind, am ajuns la așezarea misiunii, o clădire după modelul rusesc, numai din lemn.

Intrăm în acest cuib cald, pierdut în mijlocul acestei singurătăți friguroase. Tavanul și zidurile sînt acoperite cu postav verde. Pe pereți, fotografii și gravuri. Etajere încărcate de cărți și de instrumente. Haine și încălțăminte întinse la uscat. În mijloc e o sobă în care arde un foc prietenos. Mă cuprinde o nespusă pace și bucurie, cînd mă văd în mijlocul acestor lucruri ciudate pentru noi. Toată răspunderea și neliniștea care mă apăsau de trei ani înoace au pierit deodată. Acum sînt într-un adăpost sigur în mijlocul banchizei. Chinuitoarele așteptări ale acestor ani de luptă pier în fața soarelui care se înalță într-o auroră strălucitoare. Datoria mea e împlinită, însărcinarea sfîrșită.

Acum n-am altceva de făcut decît să mă odihnesc și să aștept sosirea corăbiei care să mă ducă în patrie.

Jackson îmi predă o cutioară pecetluită cu grijă. Cutia cuprinde scrisori din Norvegia. Le luase la noroc, cu gîndul să mi le înmîneze, dacă întîmplarea va face să ne întîlnim. Și iată că mă bucuram de acest noroc. Deschizînd cutia, îmi tremură mîinile și inima îmi bate să se rupă. Toate nu-mi aduc decît vești bune.

Pe masă mi se întind toate cele de trebuință ca să prînzim: pîine, unt, lapte, zahăr, cafea. Tot lucruri al căror gust nu-l mai știam de un an și mai bine.

Dar cel mai mare bun al vieții civilizate nu-l cunoșteam decît după ce am aruncat zdrențele și ne-am îmbăiat. Stratul de murdărie care ne acoperea e atît de gros, încît nu scăpăm de el decît după nenumărate spălaturi. Și după ce-am îmbrăcat haine curate și moi, după ce ne-am ras barba și ne-am tuns părul lung și încîlcit, transformarea noastră din sălbatici în oameni civilizați e deplină. Ea s-a făcut mai repede decît cealaltă prefacere și adaptare în sens invers, pe care am suferit-o cu începere de acum optsprezece luni, de cînd călătorim numai noi doi, Johansen și cu mine, singuri, în pustiurile de gheață.

Trăim în liniște și pace, așteptînd corabia care să ne repatrieze. Îmi verific toate observațiile științifice, culese în timpul îndelungat al călătoriei noastre, cu oamenii de știință ai expediției.

26 iulie... În sfîrșit, Windward, vasul care aduce provizii, a sosit!... Mă îmbarc și mă duc pe bord... Aflăm știri uimitoare despre tot ce s-a petrecut pe lume, de cînd lipsim noi. Se pot fotografia cu razele Röntgen oameni prin uși de lemn de cîtiva centimetri și gloanțele din trupul răniților! Spitzbergul a fost deschis turiștilor. O companie norvegiană întreține un serviciu regulat între țara noastră și acest ținut polar. A fost clădit un hotel și funcționează un birou poștal cu mărci speciale. Suedezul Andréa și-a pus în gînd să ajungă la Pol cu balonul și așteaptă numai un vînt prielnic. Dacă ne-am fi urmat calea spre Spitzberg, am fi găsit un hotel cu tot confortul și am fi întîlnit turiști, în loc de cine știe ce pescari sărmani, cum ne făceam noi socoteala. Ar fi fost o scenă amuzantă să sosim murdari și zdrențăroși, așa cum plecasem din vizuina noastră de iarnă, în mijlocul unei cete de turiști...

7 august... A venit clipa să ne luăm adio de la acest ultim popas al drumului nostru... Corabia ne duce spre casă. Calea e repede și plăcută...

În seara de **12 august** deslușesc o dungă neagră în fața noastră, foarte jos, la marginea orizontului. Ce să fie oare?... Privesc îndelung, ceasuri întregi. E pămîntul, pămîntul Norvegiei! Sînt ca hipnotizat. O mare parte a nopții stau și contemp lu această dungă întunecoasă. Un fior de friguri îmi zguduie trupul. Ce vești vom găsi oare la sosire?

La **21 august** ancorăm în portul Hammerfest, cel mai septentrional oraș al scumpei noastre patrii. Din toate părțile globului începe să curgă un adevărat potop de telegrame și de felicitări. Dar nici o știre despre Fram! Întârzierea începe să fie ciudată și neliniștitoare.

În dimineața zilei de **26 august** sînt deșteptat deodată din somn. Un om stăruie să-mi vorbească.

— Vin numaidecît. Mă îmbrac îndată.

— Nu-i nimic. Vino și așa!...

Îmi pun repede hainele. Găsesc pe șeful biroului de telegraf cu o depeșă în mîină.

— Iată o telegramă foarte importantă pentru dumneata! îmi spune el. De aceea am ținut s-o aduc chiar eu...

Acum mă gîndesc la un singur lucru pe lume. La Fram și la soarta celor de pe nava noastră.

Tremurînd deschid depeșa și citesc:

Fridjof Nansen

Fram sosit cît se poate de teafăr.

Pe bord totul merge bine. Plecăm peste cîteva ceasuri spre Tromsö.

Urăm bună venire.

Căpitan Otto Sverdrup.

Emoția mea e atît de mare, încît abia pot vorbi.

— Fram a sosit! izbutesc în sfîrșit să spun.

Citesc și recitesc telegrama. Nu-mi vine să-mi cred ochilor. Atunci izbucnește o bucurie generală în tot orașul, în toată patria.

A doua zi intrăm în Tromsö, unde îl găsim pe Fram ancorat. Cea din urmă dată, cînd l-au văzut ochii mei, vasul nostru era pe jumătate îngropat în gheață. Îl lăsasem să-l ducă sloiurile împreună cu tovarășii noștri, pentru a verifica mersul curenților din ocean, scopul principal al expediției. Iar eu, împreună cu Johansen, plecasem pe banchiză și pe căile libere cu apă neînghetată pentru a cerceta alte ținuturi pustii, unde am rătăcit singuri mai bine de un an și jumătate. Acum, Fram al nostru plutește mîndru în apele patriei. Uralele izbucnesc de pretutindeni. Ne urcăm pe scumpul nostru Fram și pornim mai departe.

La trecerea noastră, toată mulțimea se îmbulzește pe cheiuri. Norvegia, această mamă mândră de opera noastră, parcă ar voi să ne strângă într-o îmbrățișare și să ne mulțumească așa pentru toată truda. Noi nu ne-am făcut, cu toate acestea, decît datoria, împlinind sarcina pe care ne-am luat-o.

Iată-ne întorși la viață, și acum viața ni se deschide înaintea, plină de lumină și de nădejde. Înserează. Soarele scapătă pe marea albastră și melancolia pătrunzătoare a toamnei se răspîndește pe întinsul liniștit al apelor. E prea frumos, într-adevăr... Nu-i oare un vis? Nu! În lumina apusului, siluețele cunoscute și dragi îmi aduc simțămîntul păcii și al siguranței în viață.

Pustiurile de gheață și lumina de lună a nopților polare par acum visul îndepărtat al unei alte lumi, un vis care a rămas acolo. Dar ce-ar fi oare viața fără vise?...

Petruș, băiețașul cu ochii sclipitori și cu nasul cam cîrn, a întors cea din urmă foaie a cărții.

A înălțat ochii, și privirea lui stăruie îndelung asupra hărții Oceanului înghețat de Nord, bătută în perete. Nu mai simte somnul. Nu-și mai simte cotul amorțit.

Nici nu știe cînd au trecut ceasurile.

Îl frămîntă același și același neastîmpăr.

Gîndul și închipuirea l-au purtat mereu spre ghețurile polare, pe urmele ursului Fram, pe urmele năvii Fram.

Ca printr-un fir nevăzut, dincolo de orașe și țări, dincolo de mări și de munți, s-a desăvîrșit astfel o tainică legătură și chemare între oameni, între fapte și întîmplări depărtate. Între întîmplări, fapte și oameni pe care nimic nu i-ar fi putut aduna împreună niciodată în același loc și în aceeași vreme.

Și totuși legătura nevăzută s-a făcut, ca să lase urme în viața fiecăruia.

Lars, bătrînul marinar de pe nava Fram a lui Nansen, a botezat într-o zi, cu numele corăbiei din tinerețe, puiul de urs alb prins de vînători în ghețurile de departe. Puiul acela a ajuns Fram, vestitul urs polar de la Circul Struțki. Și după ani de zile, în seara unei reprezentații de adio, într-un oraș unde n-avea să se mai întoarcă niciodată, Fram, ursul alb, a deșteptat o pasiune nouă și nepotolită pentru expedițiile polare în cugetul băiețașului care strigase ca și toți: „Vrem Fram! Vrem Fram!”

Iar acum, Petruș, băiatul cu nasul cam cîrn și cu ochii sclipind de o arșiță mistuitoare, trăiește el, cu toată ființa, încă o dată peripețiile lui Nansen. Le trăiește pagină cu pagină din carnetul însemnărilor scrise cu ani de

zile înainte, acolo, departe, la fața locului, în albele pustietăți de sloiuri plutitoare.

A suferit împreună cu dînsul, a tremurat de ger și a îndurat foamea; era să se înece și a scăpat, ca să se bucure o dată cu el de biruința cea din urmă.

Cartea e închisă pe masă. Petruș privește la harta din perete. Apoi gîndul lui s-a întors iarăși la Fram, ursul polar.

Înainte de a pleca la culcare, băiatul se întreabă pe gînduri: „Oare unde-o mai fi ajuns Fram acum?... Și ce o fi facînd oare în pustietățile lui de gheață?”

Dar a doua zi gîndurile lui Petruș sînt mult mai voioase.

În mijlocul prietenilor, dînd vajnic din mîini, istorisește cu însuflețire despre alți urși albi și despre felurite întîmplări din ghețurile polare. Istori-sește cum s-a strecurat tiptil un urs alb pe nava lui Nansen, înțepenită printre sloiurile banchizei, și cum a dat iama prin cîini. Istori-sește cum era să se înece Nansen în apa atît de rece, încît îi tăia răsuflarea și cum a scăpat. Istori-sește cum s-a întors în patrie și cum l-au primit toți cu urale.

Pe urmă, în zilele de iarnă, întreaga ceată de copii s-a apucat a zidi cu mare gălăgie un urs alb de zăpadă: Fram, ursul polar.

— Stați! Stați să-i punem ochii de cărbune! strigă un tovarăș de joacă.

Se repede, se împiedică, se rostogolește de-a bușilea și răstoarnă ursul de zăpadă.

Toți izbucnesc în hohote. Îl dau pe vinovat de-a tăvalul prin omăt, îl înalță copăcel și pe urmă pornesc din nou să clădească alt urs.

Însă fără Petruș treaba merge cam anevoie. Ursul abia se ține în balamale, iar dacă te uiți bine, nici nu seamănă a urs. Picioarele sînt prea lungi, capul prea mare.

— Petruș! Petruș, vino să ne ajuți! Numai tu ești marele meșter!...

Gata la joacă, Petruș începe a rotunji cu palma capul și botul lui Fram. El știe cum trebuie potrivii ochii de cărbune, ca să-i dea înfățișarea de adevărat urs polar.

Face cîtiva pași îndărăt. Privește. Clatină din cap și iar mai are ceva de meșteruit.

În vremea aceasta, alt tovarăș de joacă se plînge, suflînd în pumni:

— Brr! Ce ger e! Am înghețat... Nici nu-mi mai simt degetele...

Petruș îl ia la rost.

— Poftim! Ce mai voinic!... Rebegești de frig la două grade sub zero! Atunci ce-ai mai spune la gerurile de patruzeci și de cincizeci de grade de la Pol?

— N-aș spune nimic, fiindcă n-am ce căuta acolo. Du-te tu, că tu ești cu expedițiile polare!...

— Să știi că am să mă duc!

— Și ai să rabzi un ger de patruzeci de grade?

— Am să îndur! Nansen și alții cum au îndurat! Nu vezi că eu nici nu simt frigul?

Într-adevăr, pînă să ajungă în ghețurile polare, Petruș s-a pregătit de pe acum să îndure gerul. Dimineața se freacă pe tot trupul cu zăpadă. Nu mai tușește. Nu mai strănută. Nu mai știe ce e răceala și boala.

E un băiat zdravăn și plin de viață. A mai crescut, și din zi în zi e mai prețuit de prieteni, de tovarășii de joacă și de școală; a crescut și în ochii profesoarei. Din cărțile expedițiilor polare a învățat ce înseamnă să chibzuiești. Să ia hotărîri rezezi. Să nu fugă de răspunderi și să nu lase nimic la voia întâmplării.

La excursiile din preajma orașului, în crînguri și la lac, toți îi încredințează lui conducerea și niciodată n-a dat greș.

Ba chiar și acasă, în gospodăria lor nevoiașă și cu multe greutateți, frații și surorile mai mari nu-l mai socotesc un băiețel cam uituc și cam încurcă-lume cum era înainte. Au nădejde în el. Ba adeseori chiar îl cheamă:

— Ia dă-ți părerea și tu, Petruș! Încearcă, poate ai să nimerești mai bine, că nu degeaba te îndeletnicești cu de-alde astea!

Petruș știe, într-adevăr, să facă noduri marinărești, care nu se mai dezleagă nici cu dinții. Pe vreme de viscol știe să astupe ușile și ferestrele, ca să nu se mai strecoare nici o ață de vînt în casă. Știe să repare săniuțele, patinele, schiurile cele mai hărăbuite ale băieților de pe toată strada. Și a născocit un soi de tălpițe de sfoară și de nuiete împletite, pentru a merge ușor pe zăpada moale și pe gheață subțire, fără să se afunde piciorul.

Dar acolo unde nu-i poate ține nimeni piept e tot în povestirile vieții din ghețurile polare.

Atunci ochii lui sclipitori se aprind și mai vii. Cu obrazii îmbujorați și cu glasul plin de avîntare face și pe alții să trăiască tot ce-a simțit el cînd citea întâmplările.

— Petruș, mi se pare că mai adaugi cîteva ceva și de la tine... îl încercă un prieten mai neîncrezător. Prea le înflorești!

— Adaug de la mine și înfloresc? se înflăcărează Petruș. Am să-ți aduc cartea să citești cu ochii tăi... Și încă n-am spus tot!... Ai să vezi...

O singură dată nu i-a venit nici lui să-și creadă ochilor la început. S-a lămurit numai după ce-a isprăvit de citit cartea din scoarță în scoarță.

Într-o zi, fostul profesor, bătrînul pensionar, l-a oprit în stradă. El salutase și dădea să treacă înainte.

— Stai, Petruș! rosti bunicul fetei cu părul bălai. De ce n-ai mai venit pe la noi?

— N-am vrut să vă mai supăr. Am citit doar toate cărțile cu urși albi și cu expediții polare din bibliotecă...

Bunicul fetei îl amenință glumeț cu degetul, zîmbind:

— Frumos! Va să zică numai pentru cărți veneai ? Cînd ai isprăvit cu ele, ai uitat de noi!

Petruș se fîstîci. Îngăimă foarte încurcat:

— Mi-a fost teamă să nu vă plictisesc...

— Din ce în ce mai bine, Petruș! îl dojeni mai departe, cu aceeași blîndețe zîmbitoare, bătrînul pensionar. Cînd ai văzut că mă plictisești vreodată? N-am stat întotdeauna de vorbă cu plăcere despre cărțile pe care le citeai?

Băiatul a plecat ochii în pămînt. Nu mai găsea ce să spună.

Se simțea într-adevăr vinovat.

Nici el nu știa bine cum s-a făcut de n-a mai dat de-o lună pe la fostul profesor și pe la nepoțica lui cu părul bălai.

Bătrînul îl liniști:

— Haide, Petruș! Nu mai fi necăjit, că nu m-am supărat. Mai supărată e Lilica, nepoata mea. Dar o vom împăca și pe dînsa. Mi-a părut rău numai că ai pierdut o ocazie. Avem o carte nouă.

— O carte nouă? se însufleți Petruș.

— Da! O carte nouă...

— Despre urși albi și despre expedițiile polare?

— Da. Despre urși albi și despre expediții polare. Dar de data asta cu mult mai interesantă decît celelalte cărți pe care le-ai citit. Vorbește despre marii exploratori și cercetători ruși, despre cei care au cunoscut pentru prima oară întinderile nesfîrșite ale nordului îndepărtat.

Frămîntîndu-se din nou pe loc de mirare și neastîmpăr, Petruș întrebă cu glas rugător:

— Și mai aveți cartea? N-ați dat-o altcuiva?

— Cititori s-au ivit destui. Dar n-am dat-o...

— Mi-o împrumutați și mie?

— La drept vorbind, ai merita s-o dau mai întîi celor care au venit s-o ceară înaintea ta, Petruș! răspunse fostul profesor. Pedepsa însă ți-ai luat-o

singur, fiindcă, în loc s-o citești acum două săptămîni de cînd te-așteaptă, ai s-o citești abia mîine...

— Astăzi, o citesc chiar astăzi! făgădui Petruș cu zor și cu nerăbdare.

— Bine, Petruș ! Dacă-i vorba așa, să mergem acasă și să-ți iei cartea în primire.

— O citesc în astă-seară și mîine o înapoiez! repetă Petruș.

— Nu te grăbi cu făgăduielile! îl povățui fostul profesor. Nu te execut așa de repede. E o carte pe care va trebui s-o citești pe îndelete.

Cu adevărat, cartea pe care a căpătat-o Petruș de astă dată nu mai semăna cu celelalte. Și n-a isprăvit-o nici într-o zi, nici într-o seară.

Mai întîi, trei zile, în trei după-amiezi, a citit-o pe nerăsuflăte.

Mai apoi, o săptămînă întregă a citit-o din nou, pe îndelete.

Cartea era groasă, cu litere mărunte și cu gravuri, cu hărți și cu întîmplări trăite. Iar din fiecare pagină, din fiecare fotografie, din fiecare povestire se desprindeau nemaivăzute întîmplări ale vitejilor cercetători ruși.

Unii căutau zăcămintele din insulele necunoscute odinioară: petrol, cărbune și metal. Alții căutau animalele, plantele și feluritele făpturi din adîncul mărilor reci. Nu lipseau nici cei plecați să descopere, păstrate în gheață, dihăniile uriașe de mult stinse de pe fața pămîntului. Găseau în frigoriferul sloiurilor mamuți care au trăit acum zeci și zeci de mii de ani, mai mari și mai mătăhăloși decît elefanții din Arca lui Noe a Circului Struțki. Și-i găseau păstrați așa de bine, ca în ziua dintîi cînd i-a cuprins și i-a înfășurat sloiul de gheață, încît la vederea lor se repezeau cîinii de vînătoare și cîinii laponilor să-i sfișie și să le înfulece carnea.

Petruș a ridicat ochii la harta bătută în perete.

Urmărește cu ochii și cu gîndul drumul călătorilor ruși.

Pe urmă, înainte de a pleca la culcare, încă o dată se întrebă:

— Oare în care parte a pustietăților acestea de gheață va fi nimerit Fram acum? Și ce-o mai fi făcînd el oare acolo?

XIII. FRAM ȘI-A GĂȘIT UN PRIETEN MIC ÎN NOAPTEA POLARĂ

După cele dintâi viscole ale iernii, cerul s-a limpezit dintr-o dată de nori. Vîntul a stat. Bolta nopții s-a dezvelit înaltă și albastră, cu sclipet de stele. A fost o minune de altă lume. Rece și nepămîntească, într-o lume de vis.

Uneori, luna scâldea nemărginirea albă cu luciri de sidef. De sidef se întindea și puntea banchizei. De sidef străluceau zăpezile. De sidef se înălțau piscurile înfășurate în sloiuri.

Alteori scînteiau numai stelele.

Pe urmă a filfîit, pe o jumătate de cer, aurora boreală.

Au mijit mai întîi trei curcubee de toate culorile știute și neștiute. S-au topit unul în altul. S-au desfăcut și iar s-au unit. Iar din tainica lor arcadă înscrisă pe cer au început să pîlpîie luminile într-un joc tremurător și fantastic. Albastre, roșii și verzi, violete și portocalii, galbene și muiate în purpură, flăcările se țeseau, se împleteau, curgeau în draperii de mătase, se desfășurau și se atingeau neașteptat.

O clipă cerul rămînea gol.

Apoi din nou izbucnea hora vrăjită.

Se aprindeau lumini mărunte, de Pom de crăciun. Fluturau fire de beteală. Șerpuiau focuri de rachetă. Gîlgîiau rîuri de aramă, de argint și de aur topit. Forfoteau puzderii de scînteii. Și totul se refăcea îndată sub curcubeele arcuite, într-o perdea străvezie, în care lunecau luminile albastre și roșii, violete și verzi, galbene și portocalii.

O muzică depărtată și dulce, de-abia auzită, plutea în văzduhul sonor. Părea un murmur de clopoțel de cleștar, așa cum se aud de foarte departe, iarna, zurgălăii argintii ai săniilor. Părea o adiere de strune nevăzute. Părea un suspin al cerului.

Fram privea de pe stîncă înaltă jocul fantastic. Asculta muzica nemaiauzită.

Dacă ar fi avut minte omenească, s-ar fi întrebat pentru cine sînt oare toate aceste frumuseți, în asemenea înghețate pustiiuri?

Aci nu era nimeni să se bucure de mărița vrajă a nopții polare.

Aci, numai întinderi deșarte și reci, încremenite sub oglinda de gheață.

Fram se tîra în adăpostul de sloiuri. Se încolăcea cu botul ascuns în blana pîntecului. Încerca să adoarmă.

Afară se isca din senin viscolul. Norii negri năpădeau luna. Înghițeau stelele. Stingeau pîlpîirea aurorii boreale.

Se dezlănțuia zăpada vînturată în valuri, se rostogoleau creste de stînci, trosneau ghețurile banchizei. Noaptea era din nou cutreierată de duhurile beznei.

Magia luminii s-a stins.

Reprezentăția s-a sfîrșit.

Numai viscolul aleargă năuc, urlînd, gemînd, chiuind.

Fram închide ochii și visează la țările calde, acolo unde luminile se aprind în fiecare seară răsucite de un buton, unde mai sînt copii care rîd și roagă pe bunici să le povestească, la gura sobei, întîmplări minunate din ghețurile polare.

Fram visează și scîncește prin somn.

Tot așa cum scîncea odinioară prin somn, visînd la depărtările acestea pustii, în cușca de la Circul Struțki.

Atuncea dorea viața de aici.

Acum se zgribulește, tînjind după viața de acolo.

Pe urmă, cînd viscolul s-a ogoit, pășește din vizuină, flămînd.

Urșii ceilalți s-au făcut nevăzuți. Nu-l mai așteaptă nici o masă întinsă de-a gata, cînd îi uimește sau îi sperie cu tumele lui. Poate au pornit spre locuri știute numai de dînșii, unde în spărturile gheței își mai scot capetele afară turme de foc și de morse. Poate s-au pitulat în peșteri, cu vînat adunat din vreme, cu masa întinsă sub bot, așteptînd, pe jumătate amorțiți, să răsară la marginea cerului soarele polar.

Singur și chinuit de foame, Fram scotocește cotloanele stîncilor. Îl întovărășește numai umbra lui culcată în lumina lunii. Toate urmele de pași s-au acoperit. Toate erau urme vechi. Nici una nouă.

Numai pustiu.

Numai tăcere.

O lună sticloasă și neclintită, spre care îi vine să ridice botul și să urle.

Și nu mai este nici o măsură a timpului, ca să știe cît mai are de așteptat pînă la sfîrșitul nopții.

Într-un ceas de deznădejde, Fram a luat-o de-a curmezișul banchizei.

E un drum fără capăt. Fără țintă. Dar pentru Fram n-are nici o însemnătate unde îl duce calea de acum. Oriunde, numai să fugă de această singurătate înfricoșătoare. Poate că podul de gheață leagă un ostrov de alt ostrov. Poate că undeva, departe, se află o insulă cu mai multă viață.

Cînd simțea că se pregătește viscolul, își dura din zăpadă un culcuș ca vai de el. Aștepta ceasuri și ceasuri să se potolească urgia. Își dezmorțea labele degerate întorcînd spatele aurorei boreale. Era o minune care nu-i ținea nici de cald, nici de foame.

A mers așa o săptămînă? Două? Mai multe?

Cine ar fi știut să spună?

Uneori îi venea să se lungească jos, pe patul de gheață, și să nu mai ridice capul, istovit.

Apoi își zguduia rămășița voinței. Își aduna puterile. Se ridica în două labe să adulmece vreun miros adus de vînt. Vreo adiere de pămînt, de vietate, poate de oameni... Vîntul subțire îi tăia nările. Dar nu-i aducea nici un semn de nicăieri.

Pornea cu pași împleticiți spre ținta necunoscută.

Mergea cu botul în jos.

Nu mai privea înainte.

De aceea n-a tresărit cînd a apărut în bătaia lunei o dungă vînată. N-a grăbit pașii. Alt țărîm, alt ostrov... Ce putea să-l mai aștepte acolo? Oare va da iarăși peste urși care fug de el și rînjesc? Nu-și va găsi în sfîrșit un prieten? Ar fi vremea. El nu și-a pierdut nădejdea...

Urcă, așadar, țărîmul de sloiuri, fără să privească împrejur. Luna bătea pieziș. Alături de el mergea umbra. Era singura lui tovarășă în aceste pustii, care mai rămăsese să-i țină de urît.

Cu ea, numai cu umbra sa, a colindat împreună țările calde. Numai ea singură știe pe unde au fost amîndoi, ce lume se află dincolo de hotarul nopții polare, ce dulce e acolo nisipul catifelat, ce grădini se află acolo cu flori de liliac și cu liliac și cu iarbă măruntă, ca un pat moale, pentru o umbră obosită care s-a întins la picioare și vrea să se odihnească.

Lumina lunei cădea pieziș.

Umbra lui Fram îl însoțea, de cealaltă parte, mergînd alături, credincioasă și nedespărțită, în înfricoșătoarea singurătate a nopții polare.

Fram, cu capul întors, fără să privească unde calcă, își urmărea acum numai mișcărilor umbrei, alături, pe pământul înghețat. Ridica el pasul, îl ridica și ea. Clătina capul, îl clătina și ea.

Deodată rămase cu laba ridicată.

Cu mersul oprit.

Umbra lui se întîlnise cu altă umbră.

O umbră mai mică, o mogîldeață neagră, sărind și jucînd.

Întoarse capul spre lumina lunei; înălță ochii să vadă al cărui stăpîn e umbra aceasta nouă și jucăușă.

De pe un vîrf de stîncă, în bătaia lunei, un pui de urs alb părea că sare și joacă.

Dar Fram înțelesese îndată că joaca și veselia erau numai amăgitoare părieri.

Pășania puiului, acolo sus, era mult mai tristă. Puiul se cocoțase pe vîrfurile piscului. Numai el știa cum și de ce. Și acum n-avea curaj să coboare. Se pleca pe margine; labele începeau să-i lunece, înspăimîntat se agăța cu ghearele și se sălta îndărăt. Se clătina în echilibru, să nu cadă peste cap. Scîncea și tremura de frică.

Pe Fram îl cuprinse veselia, văzîndu-l cît era de mic și de necăjit.

Se ridică în două labe și se lipi cu umărul de marginea stîncii.

Și făcu puiului semn de încurajare:

— Haide, mă puștiule! Dă-ți drumul fără grijă! Hopla! în viața mea am fost deprins cu lucruri mai grele!...

Puiul se codi.

Dar nu arată nici o frică față de Fram. Dimpotrivă, părea foarte bucuros și nerăbdător să coboare și să facă mai repede cunoștință. Mai frică îi era de înălțimea unde s-a cocoțat.

Fram îi făcu din nou semn cu amîndouă labele:

— Curaj, dimone!... Te prinde bădia în labe, ca pe o minge...

Puiul închise ochii și își dădu drumul de-a hîrîșul pe spate. Fram îl primi în brațe.

Pe urmă îl așeză poponeț jos și se dădu un pas îndărăt, să-l privească în creștet și să vadă cu cine are de-a face.

Puiul se uita în sus la Fram.

Fram se uita în jos la pui.

— Îmi pari o mutră simpatică! mormăi Fram cu prietenie.

— Și tu un unchi de ispravă! nu se lăsă mai prejos puiul, mormăind de bucurie.

Apoi, după legea urșilor, se mirosiră bot în bot, ca să se cunoască mai bine.

Puiul mirosi, își frecă botișorul de nările lui Fram, își permise necuviința să-l lingă și începu să dea semne de mare fericire.

Acum umbrele lor se amestecau pe zăpadă.

O umbră mică sărea și dădea tîrcoale unei umbre mari, se topea într-însa, se desfăcea, ca să revină la loc.

Fram își netezi noul prieten cu laba pe creștet, cum dezmierda el puii de om, cînd îi chema să împartă bomboanele cu dînșii.

Puiul nu se retrase. Nu mîrîi. Părea foarte dornic și bucuros de o asemenea alintare.

Înduioșat, Fram îl gîdilă sub bărbie, îl ridică în brațe să-l vadă mai de aproape la ochi. Toată amărăciunea lui se risipi. Găsea, în sfîrșit, o făptură din neamul lui, care nu-i arăta colții și n-o rupea la fugă.

— Acum trebuie să-ți găsim și un nume! mormăi Fram, așezîndu-l jos și privindu-l cu dragoste. Mi se pare că ți-am și găsit unul. Fiindcă îmi pari dumneata un ursuleț plin de neastîmpăr și fiindcă te-am aflat cocoțat sus, am să te poreclesc „Zgăibărici”. N-o fi prea frumos!... Dar ți se potrivește leit după chipul și asemănarea mătăluță, scumpe Zgăibărici! Oricum, e mai simpatic decît „Căpățînosul” !...

Puiul nu știa că a devenit Zgăibărici, fiindcă nu înțelegea mormăitul lui Fram. Dar se grăbi îndată să-și schimbe porecla în renume, agățîndu-se de Fram să-l ia în brațe. Se vede că întîia oară gustase din asemenea plăceri și dumnealui mai poftea.

— Asta nu! mormăi Fram. Te înveți cu nărav! Văd că ești destul de măricel... Nu-i de demnitatea unui pui de urs să se ceară în brațe. Vrei să te zgăiberi? Poftim sloiul de aci!... Poftim vîrfurile acesta de stîncă, de dincoace!

Puiul pricepea că nu e rost de cocoțat în brațe. Se împacă lesne și cu ideea să rămîină pe jos.

Dar Fram îl privea acum cu o părere de rău în ochi. El era un urs cu multă chibzuință de la oameni. De aceea parcă se temea că bucuria lor e prea pripită și că prietenia lor nu e sortită să dureze prea mult.

Se temea că acuși are să apară de undeva, de după o stîncă, mama puiului. Se temea că îndată are să se repeadă, rînjind colții, mormăind, urlînd. Și se temea că va fi din nou silit să se apere cu acrobațiile din totdeauna, cu salturi și piedici, pînă ce ursoaica va luneca în bot și se va lăsa păgubașă să lupte cu un asemenea urs-paiată.

Iar tot are să sfîrșească așa cum au sfîrșit toate întîlnirile de pînă atunci.

Furioasă, ursoaica are să se întoarcă pentru a croi vreo două-trei labe puiului, ca să-l învețe minte și să nu mai umble lelea fără căpătîi. Pe urmă, are să-i mai aplice și un picior în spate lui Zgăibărici, zvîrlindu-l cît colo și mormăindu-i porunca: „Fă-o înainte! Te ajung din urmă și mi te mai scarmăn eu și între patru ochi!...”

Și Fram va rămînea iarăși singur, cu umbra lui, să colinde ca un ciumat pustietățile polului.

Așa stătea în două labe și la aceasta părea că se gîndește cu amar.

Zgăibărici îl zgîndări cu laba, mormăind în legea lui:

— Ei, bădie!... Unde ți-s gîndurile? Ai început să te saturi de mine?

Fram strînse din umeri, cu milă...

— Ce știi tu? Ești mic și prost!...

Puiul păru că pricepe înțelesul mormăitului, căci se amări foarte, începînd să scîncească ușor:

— E adevărat că sînt mic. Mic și necăjit, că uite m-am mai lovit și la cap... Dar nu-s prost de loc! Zău că nu-s prost!...

Poponeț, în bătaia luni, se scărpină cu lăbuța lui în cap, unde avea într-adevăr o zgîrietură nevindecată.

Fram se plecă să vadă ce-l doare. Multe învățase el de la oameni. Însă nu învățase de la veterinarul Circului Struțki și cum se vindecă rănila. Așa încît se mulțumi să-i lingă rana adîncă, după obiceiul animalelor, în loc să mormăie:

— Hehei! Știi eu ce ți-ar trebui aci, domnule Zgăibăriciule! Puțină tinctură de iod. Te-ar ustura nițel. Ți-ar cam feșteli blănița dumată cu o pată violetă. Dar într-o săptămînă nu s-ar mai vedea nici urmă de rană, nici de pată... Fără asta are să treacă mai greu. S-o lăsăm să se vindece singură. Deocamdată nu te mai zgîndări acolo cu unghiile! Altfel, să știi că-ți schimb numele de Zgăibărici cu Zgîndărici...

Puiului i-ar fi fost totuna, dacă-i rămînea numele de Zgăibărici sau dacă îl va chema Zgîndărici. Nu înțelegea nimic din mormăitul lui Fram. Vorbea altă limbă cu totul neînțeleasă la Pol. Și pe urmă nu-l ajuta mintea să priceapă în ruptul capului obiceiul acesta al lui Fram, învățat de la oameni, să dea îndată fiecărei făpturi un nume. Pentru el, orice urs, mare sau mic, căpăținos, ori nu, e un urs și nimic mai mult. O vulpe e o vulpe. Un iepure e un iepure.

El n-avea un calendar cu felurite nume în cap.

Avea numai o rană, care îl ustura al naibii și la care duse din nou laba s-o pipăie.

Fram îi împinse laba în lături, muștrându-l:

— Ce ți-am spus ? Lasă rana în pace!... Mai bine mi-ai povesti cum ai căpătat-o... Aceasta e o zgîrietură adîncă de gheară. Aș pune rămășag că e de gheară de urs. Ia povestește, mățăluță, cum a devenit cazul!

Zgăibărici scîncea foarte necăjit. Stătea poponeț și scîncea. Îi trecuse toată veselia. Nu pricepea mormăitul ursului mare și bun. Dar avea și el într-adevăr ceva de spus. O împlinire cumplită și plină de peripeții... Cum s-o povestească însă? Mai bine să meargă la fața locului.

Ursul acesta mare și bun are să priceapă singur cum a rămas el orfan și de ce s-a cățărat el în vîrfurile stîncii de frică.

Îl trase deci cu laba, așa cum trag puii de om unchii, de poalele paltonului, să intre în cofetărie.

Fram înțelese.

N-a mai stat să întrebe cum și ce fel. Au pornit amîndoi la fața locului. Zgăibărici înainte. Fram după el. Printre stînci, în lumina puternică a lunii se citeau pe zăpadă urme de pași. Urme de urși. Erau trei feluri de urme. Două mai mari, aproape egale. Și urme mai mărunte: pașii lui Zgăibărici, arătînd pe unde a fugit el pînă la stîncă.

Puiul se repezi înainte.

Fram se opri.

În fața lor, pe zăpadă, se afla întins un trup alb.

Puiul dădu buzna, își vîrî capul în blană, sări îndărăt, începu să scîncească și să dea roată împrejur.

Fram se apropie cu băgare de seamă. Crezu dintru-ntîi că e mama lui Zgăibărici culcată în zăpadă. Se aștepta la ceea ce știa el că avea să urmeze. Ursoaica sărind în sus. Începînd să mormăie furioasă. Repezindu-se la el, silindu-l s-o dea peste cap, așa cum făcea întotdeauna în glumă, fără să-i pricinuiască nici un rău, numai să-i dovedească în doi timpi și trei mișcări că o luptă cu el nu duce la nici un sfîrșit. Lupta aceasta n-ar fi voit-o Fram cu nici un preț. Ar fi pus capăt scurtei sale prietenii cu Zgăibărici.

Dar ursoaica nu dădea nici un semn de viață.

Nu se înălța să se repeadă, urlînd și legănînd capul mînioasă.

Fram văzu împrejur, în zăpadă, urmele unei altfel de lupte. Văzu pete de sînge. Și atunci pricepu jalnicul adevăr.

Mama puiului zăcea moartă. Rece. Sloi înghețat. Căzuse într-adevăr în altfel de luptă, mai fără îndurare decît bătăliile șăgalnice ale lui Fram. Într-o luptă cu un alt urs, după cum arătau urmele pașilor.

Puiul se îngheșuia cu botul în blana pîntecului unde știa el că se află izvorul de lapte cald. Izvorul încremenise, secătuit. El nu putea să priceapă minunea aceasta rea, tot așa cum altădată Fram nu pricepuse întîmplarea cumplită prin care a rămas orfan, de mult, în alte ghețuri, tot atît de dușmănoase.

Puiul scîncea, gema, se rostogolea pe jos. Ridică ochii la ursul cel mare și bun să capete explicare.

Fram îl dezmierdă pe creștet. Îl strînse lîngă el. Își amintea de foarte departe, de foarte de mult, ce jalnic e să rămîi orfan.

Mormăind, îl trase după el:

— Nu mai avem pentru ce sta aici!... Acum înțeleg toată întîmplarea. A murit, apărîndu-te!... După ce a răpus-o, ursul te-a fugărit să-ți facă și ție capătul... Așa te-ai cățarat sus și numai așa ai scăpat. Aș vrea însă să dăm peste domnul acesta și să-i aplicăm împreună o lecție! Îți făgăduiesc că n-are să-i fie de loc moale!...

Puiul nu se dădea dus de lîngă leșul ursoaicei.

Fram îl ridică în brațe. Puiul privea îndărăt peste umăr scîncind.

— Ajunge! Fii bărbat! îl dojeni Fram cu blîndețe. Nu-ți mai folosește la nimic să te vaieți. Deocamdată, trebuie să găsim ceva de mîncare. Eu sînt deprins cu postul. Pentru tine e însă altceva!

Puiul scîncea, privind mereu îndărăt, peste umăr.

Dar Fram mergea, cu pași hotărîți, pe urmele ursului ucigaș.

XIV. FRAM SE LEAPĂDĂ SINGUR DE MICUL SĂU PRIETEN

După un timp, puiul începu să dea semne de neliniște și de frică.

Mirosul lui mai tânăr, proaspăt și neștirbit de viața printre oameni și printre fiarele menajeriei, mirosul lui de vietate liberă și sălbatică simțise apropierea primejdiei. Recunoștea duhoarea ursului care a ucis și l-a fugărit. Fram încetini pasul.

Luna revărsa peste aceste locuri și aceste întâmplări o lumină tainică, înghețată și de o limpezime cum numai în ținuturile polare se află.

Se deslușea pe zăpada albăstruie fiecare urmă, citeată ca un desen subțire pe-o coală de hîrtie.

Urme, și din loc în loc picuri de sânge.

Puiul scînci ușor. Fram îi astupă botul cu laba. Puiul luă aminte și tăcu.

Acum pașii lui Fram se prelungeau mlădioși și fără scîrțîit pe zăpadă, ca pașii tigrilor de Bengal, cînd se apropie de pradă.

Așeză puiul jos.

Frecîndu-i nările cu botul, Fram îi mormăi în șoaptă ceea ce în cuvinte omenești ar fi sunat:

— Acum stai liniștit, piciule! Nu te mișca! Să nu-ți aud glasul! Așteaptă!... Și dacă n-are să-ți placă, atunci să nu-mi spui mie pe nume...

Firește, puiul nu pricepea mormăitul lui Fram în limba lui străină, învățată printre oameni. Poate nici Fram nu voia să spună neapărat chiar aceasta, cuvînt cu cuvînt, fiindcă, oricît era el de dresat, nu căpătase darul vorbirii și nici n-avea o minte omenească să cugete chiar ca un om.

Dar puiul a rămas neclintit locului.

Pentru povestea noastră, atît e destul.

A rămas locului, ținîndu-și răsufierea și ascultîndu-și ticăitul inimii.

Fram dădu ocol unui perete de stînci. Apăru înaintea ursului ucigaș, pe neașteptate, în două labe. Făcuse ocolul după vînt, să aibă adierea subțire dimpotrivă.

Celălalt ridică ochii. Mai mult mirat decât supărat, își clătină în dreapta și în stînga capul. Mormăi. Poate simțea un fel de dispreț pentru Fram.

Îl vedea subțire și jigărit. Un urs rupt de foame. El era voinic și sătul. Nu de mult își încercase puterile. Îi era silă să se mai măsoare și cu o asemenea arătare de urs.

În mormăitul lui surd porunca jigăritului să-și vadă de drum. Îl povățuia să se socoată mulțumit că scapă atît de ieftin și că l-a găsit în toane bune.

Dar Fram părea că n-a priceput nimic din această amenințare. Venea către dînsul fară să mormăie, fară să arate semne de sfială.

Înainta încet frecîndu-și labele de dinainte, pocnind în palme, așa cum făcea el în arena circului cînd invită atleții să încerce o luptă de box.

Atîta încredere și obrăznicie nu mai pomenise ursul ucigaș.

Era o cutezanță care se cuvenea numaidecît pedepsită.

Se încordă în labe și se năpusti cu ghiuleaua capului în pîntecul lui Fram. Așa cel puțin își făcuse socoteala. O lovitură fară greș, care dă întotdeauna vrăjmașul peste cap. Dar ghiuleaua nu se opri în nimic. Nu întîlni nici un trup de vrăjmaș. Lovi în aer. Fram se răsucise sîrlează.

Acum aștepta.

Celălalt căzuse în bot.

Se ridică ușurat. Se scutură. Mugind de mînie, se înalță în două labe și se întoarse să-și prindă dușmanul de mijloc, să-i ferfenițească beregata cu dinții, să termine în cîteva clipe cu el.

Fram îl lăsa să se apropie. Se prefăcu a se da îndărăt, cuprins de frică.

Apoi, pe nevestite, îl lovi cu laba de jos în sus sub bărbie, cum învățase la circ. Cranț! Ucigașul își mușcă limba. Nu mai văzu înaintea ochilor de furie și de durere.

Urlînd întinse labele să cuprindă grumazul lui Fram. O piedică și un genunchi în burtă îl culcară cu botul în pămînt. Fram îi sări în spate, îl apucă cu amîndouă labele de ceafă și începu să-l izbească regulat, fără grabă, cu nările în gheață. O dată, de două ori, douăzeci de ori.

Celălalt urs se zvîrcolea, urla, cerca să se ridice de jos, să se scuture de greutatea din spate. Dar loviturile îi umpleau ochii de lacrimi, îl amețeau, îi sleiau toată puterea.

De după peretele de stîncă, puiul cel mic, Zgăibărici, privea cu înfricoșare lupta aceasta ciudată, cum nu intra în orînduielele de la Pol. Nu-și putea stăpîni neastîmpărul. Se repezi și el, începînd să muște de labele ursului ucigaș, să tragă din blană și să mormăie. Ar fi vrut să-l vadă

mai repede nemișcat, întins leș pe gheață, așa cum răpusă a rămas mama lui, cu ochii sleiți și cu izvorul laptelui secăt.

Fram însă părea că n-are gânduri așa de ucigașe. Voia numai să-și scoată adversarul din luptă. Numai să-i moaie puțin colții... și se vede că-i muiase atât de bine, încât pe câțiva i-a și cam sfărîmat.

Apoi, socotindu-și datoria împlinită, Fram se ridică de pe grumazul ursului ucigaș.

Celălalt încercă de îndată să se mai năpustească iarăși și iarăși să muște. Fram îl învărti de ceafa, trimițîndu-l cu botul în peretele de stîncă.

Ursul așteptă să se dezmeticească. Mormăi și se rezezi din nou.

Fram repetă mișcarea. Și tot așa de trei ori, izbindu-l în același loc, pînă cînd celălalt nu mai pofti nimic.

Rămase ghemuit, frecîndu-și botul însîngerat cu labele, urlînd și nepricepînd ce s-a întîmplat cu el.

Fram chemă puiul și porniră alături la drum.

În urma lor, urletele și gemetele ursului cu dantura știrbă pe-alocuri mai răsunară multă vreme în noaptea deșartă.

Dar Fram n-avea urechi să le audă.

Făcuse dreptate după judecata lui.

Ochii puiului, care lipăia mărunț lîngă Fram, păreau că-l întrebă cu o mirare nedumerită:

— De ce nu l-ai ucis, cum a omorît el pe mama? Ce fel de luptă este aceasta? Ce fel de urs ești tu? N-am mai văzut niciodată asemenea luptă și asemenea urs!...

Pe urmă ridică nările, adulmecă vîntul și începu să mormăie de bucurie.

— Ei, ce este? îl întrebă Fram în limba lui, împingîndu-l prietenos cu botul. Ce-ți miroase ție acolo?

— Ceva bun... Carne... Osînză! răspunse mormăitul lui Zgăibărici.

În aceste pustiuri puiul de urs era mai pregătit pentru viața cea liberă și primejdioasă decît Fram. Mai repede adulmecă din vînt o adiere de pradă. Mai repede presimte primejdia.

Mirosul lui Fram e mai slab și adesea îl înșală. L-a pierdut. L-a lăsat acolo, în menajeria cu o sută de mirosuri de alte o sută de animale. Din această pricină și din altele nenumărate foamea l-a chinuit pînă acum, ca pe cel din urmă pomanagiu la ospețele Polului.

Fram mergea gînditor, legănîndu-și capul. Puiul îl trăgea cu dinții de blană, îndemnîndu-l să grăbească pasul:

— Hai, bădie!... Vezi că ne iau alții înainte! Eu tot nu pricep ce fel de urs ești tu!...

Cînd simți mirosul aproape, o luă înainte la fugă, căzînd de-a bușilea și ridicîndu-se.

Într-adevăr, nu-l înșelase nasul lui subțire...

Aproape de țărniș, pe-un povîrniș cu o gură de peșteră, se afla coșcocea morsă înghețată; vînat tîrît la adăpost. Și în gura peșterii, alta. Amîndouă abia începute. Încolțite în cap și la gît. Provizia de iarnă și de noapte a unui urs prevăzător și econom.

— Mi se pare că am dat peste prăvălia Știrbului! mormăi, vesel, Fram. Aceasta-mi pare o treabă destul de bună! Pînă la ziuă, adică pînă la primăvară, ne putem ospăta din belșug.

Puiul nu mai așteptase invitația. Năvălise cu colții lui mici, încă de lapte. Se trudea să rupă din pielea groasă, înghețată și lucie. Trăgea. Dinții lunecau ca în sticlă. Cădea de-a rostogolul peste cap. Se ridica mormăind și apuca iar. Se cățara deasupra leșurilor, fiindcă nu degeaba îl chema pe el Zgăibărici!

Mormăia, fosăia pe nări, scotea niște răcnete ciudate de lăcomie și de ciudă. După cît tărăboi facea, s-ar fi spus că are de gînd să înfulece din două înghițituri amîndouă maldărele de carne și de slănină. Dar dinții nu prindeau în nimic și Zgăibărici venea mereu peste cap.

— Asta-i mare istorie! mormăi el, așezîndu-se poponeț și privind către Fram. Învață-mă tu ce să fac! Mie îmi pare o chestie îngrozitoare.

Era atît de necăjit și mutra lui mucalită era așa de simpatică, încît Fram se hotărî să-i dea o lecție învățată de la oameni, care să-i slujească pe viitor.

Mai întîi sfîșie două bucăți din pîntecul unei morse. Două bucăți înghețate, să sfarmi pietre cu ele. Pe urmă se culcă deasupra, să le încălzească în blana pîntecului. Puiul nu mai pricepea nimic. Încercă să-i bage botul dedesubt. Vedea întîia oară un urs alb ciocind.

Dar după un timp, cînd Fram scoase bucățile calde și moi, Zgăibărici recunoscu, fără înconjur, că prietenul lui mai mare nu era numai bun la inimă și meșter la luptă. Recunoscu și că mai știa și o sumă de drăcării, care de care mai iscusite, cum nu s-au mai pomenit în lumea urșilor de la Pol.

Se ospătară în lege. Se șterseră la bot. Zgăibărici, ridicat în două labe, întrebă din ochi:

— Ei, bădie? Acum, încotro o mai pornim?

Învățăturile lui Fram nu erau însă isprăvite. Mai avea ceva de adăugat.

Intră pe gura peșterii. O cercetă pînă la fund. Îi pãru un adăpost potrivit pentru dînșii și pentru hrană. Trase din greu cele două leșuri. Le așeză la fundul peșterii. Pe urmă tãbîrci un bolovan uriaș de gheață să astupe intrarea. Așa, aveau acum și ușă.

Cînd termină își scutură labele.

Mormăi:

— Cred că a venit vremea culcării... Uite, apune și luna!

— Ba mie nu mi-e somn de fel! vesti în limba lui Zgãibãrici.

— Ți-o fi, nu ți-o fi, cît ai să stai cu mine, să știi că vorba mea e lege! Ți-o spun odată pentru totdeauna!...

Acestea fiind spuse în mormăitul lui, Fram înșfacă puiul de ceafă și intră cu el, de-a-ndãratelea, în peșteră, la culcare. Trase sloiul în chip de ușă.

După cinci minute, puiul dormea sforãind, cu botul ascuns în burta lui Fram.

Așa s-a legat prietenia lor care a durat cît noaptea polară.

Provizii aveau berechet. În timpul furtunilor și viscolelor astupau gura peșterii. Cînd apărea din nou luna pe cerul senin, plecau în cercetare.

De două ori întîlniră ursul ucigaș. Rãtãcea împleticindu-se, slab și jigãrit, îndată ce-i zãri, se furișă după stînci și se făcu nevãzut.

Nu mai avea nevoie de a doua lecție. Poate mai dãduse peste alți urși, poate mai încercase vreo luptă și înțeleșese că puterile lui s-au dus o dată cu dinții.

Pe urmă cerul începu să se înãlbãstrească. Stelele se topiră una cîte una. La marginea rãsaritului se ivi geana de foc.

Se apropiau dimineața și primãvara polară.

Zgãibãrici crescuse, prinsese putere; dolofan și cãptușit în blana lui de iarnă zburda de bine. Nu-și mai gãsea astîmpãr. Dar nu ieșea din porunca prietenului mai mare, chibzuit și bun.

Îndată ce mormăitul îl chema îndãrãt, venea să se strîngă la picioare, dînd din coada scurtă și caraghioasă.

Era isteț nevoie mare. Se anunța vînãtor de mîna întîi. De cîteva ori, prinzînd de veste că vulpile albe dau tîrcoale peșterii, ademenite de mirosul dinãuntru, se repezise curajos și mîncase floccãială. Însă vulpile i-au simțit și ele colții. Își luaseră tãlpãșița și nu s-au mai întors.

O dată cu dimineața se dezlănțuiră furtuna și viscolul dinaintea primăverii. Urgia a durat poate o săptămână.

Cînd viscolul s-a potolit și s-a limpezit zarea, soarele se înălțase deasupra orizontului de-un stat de urs.

Sufla un vînt molatic și călduț. Ghețurile se desfăceau, lăsînd la țarm fîșii de apă adîncă și verde.

Sosiră cele dintîi rîndunele polare, apoi cei dintîi pescăruși argintii și verzi. Sosiră și acele păsări rare între toate, care se numesc pescărușii lui Ross, au spatele albastru, pîntecele trandafiriu și un guler negru catifelat în jurul gîtului.

În vremea aceasta, întorcîndu-se de la țarmul mării, au întîlnit și a treia oră ursul ucigaș.

Era acum numai o umbră. Se tîra, cădea de-a bușilea, se ridica și făcea cîțiva pași, se împleticea din nou.

Cînd îl văzu, nu mai dădu nici un semn de spaimă. Nici nu încercă să fugă.

Poate îi erau toate totuna.

Poate se tîra acolo unde a fost odată culcușul lui, în peșteră, să aștepte somnul cel mare și veșnic.

Puiul se repezi cu mormăituri înfricoșate. Începu să muște, să smulgă din blană: el mai avea încă o datorie veche de plătit. Celălalt nu se apăra. Se clătina și căuta cu ochii locul unde să cadă.

Atunci săvîrși Fram o faptă pe care puiul n-a putut s-o înțeleagă niciodată. Dintr-o mișcare l-a smuls de lîngă umbra ursului ucigaș cu un mormăit supărat. Din a doua mișcare l-a ridicat de ceafă și l-a așezat pe-o piatră sus, acolo unde era locul lui Zgăibărici. Cu a treia mișcare i-a făcut semn din labă să se astîmpere, dacă vrea să nu aibă de-a face cu dînsul.

Pe urmă s-a îndreptat spre Știrb.

Ucigașul s-a întins cu botul pe labe. A închis ochii. Învățase pe socoala lui ce fel de luptă cunoaște ursul acesta ciudat. A închis ochii și aștepta să-l apuce de gît și să-l izbească iarăși în gheață cu botul.

Dar laba lui Fram nu-l apucă de ceafa. Nu-l zgîlțîi să-i facă din bot ciocan pentru sfărîmat pietrele. Îl împinse cu milă. Știrbul gemu, cerîndu-și iertare.

Fram mormăi, parcă spunînd:

— Ridică-te! Nu vezi că nu-ți vreau nici un rău? Ridică-te și hai după mine!...

Celălalt urs tremura, cu ochii închiși, scîncînd.

Fram îl rostogoli, îl apucă în cârcă așa cum îl căra el pe August cel prost de jur împrejurul arenei, spre veselia galeriei. Îl prinse în cârcă și merse cu el pînă la peștera rămășițelor de morsă. Acolo îl culcă cu botul în sloiurile de carne. Știrbul deschise ochii, gemînd. Lărgea nările sfîrtecate. Se lîngea pe botul strivit. Încercă să muște din hălțile de gheață. Gingiile moi lunecau. Și nu se putea înălța pe picioare, să smulgă o bucată, scuturînd din cap cum facea altădată, cînd era zdravăn și cu dantura întregă. Fram îl dădu la o parte. Știrbul se ghemui fricos, gemînd. Nu intra în priceperea lui ceea ce-i vedeau ochii.

Ursul de circ rupsesse o bucată din leșul morsei. O încălzi un timp sub burtă. Cînd o socoti destul de moale, i-o așternu sub nas. Flămîndul prinse să molfaiască. Mesteca încet, așa cum mestecă moșnegii fără dinți. Nu mai știa acum ce-l așteaptă. Deocamdată, minunea era aceasta. Căpăta de mîncare! O căpăta, bucată caldă și moale, chiar din etichetele celui de la care aștepta moartea. Cînd sfîrși de înghițit, înălță ochii cu frică.

— Ce mai poțtești acum? mormăi Fram, pierzîndu-și răbdarea. Cred că nu-ți închipui că am să stau toată viața lîngă tine și să te dădăcesc! Ai învățat ce ai de făcut. Acum rămîi sănătos!

Fram se îndreptă spre ieșirea peșterii.

Din urmă, Știrbul privea încă buimac. Poate credea că totul a fost numai o viclenie. Poate se temea că ursul cel năzdrăvan are să se întoarcă, năpustindu-se asupra lui să-i reteze beregata cu colții.

În gura peșterii, Fram găsi puiul de urs ițindu-se să vadă ce se petrece înăuntru. Dar nu dădu nici o însemnătate acestor iscodiri. Uitase că ia poruncit să rămîină cocoțat pe meterezul de stîncă, unde îl așezase.

În toane bune, îi făcu semn puiului să se pregătească de drum. Părăseau aceste locuri. Lasau peștera pe seama Știrbului. Lumea era largă. Sosise primăvara. Se mai găsea loc pentru dînșii pe aiurea. Puiul merse o postată de drum alături. Trăgea însă mereu cu ochii îndărăt. Cu încetul, se lăsă să rămîină în urmă. Fram nu prinse de veste pînă tîrziu.

Cînd se uită după el, puiul nicăieri! Se opri... Îl chemă cu un mormăit aspru... Nici un răspuns! O luă înapoi, pe semnele urmelor mărunte. Pe măsură ce înțelegea încotro duc aceste urme, grăbi pașii. O neliniște intrase în el. Urmele se pierdeau în gura peșterii.

O clipă ascultă. Nu se auzea nimic. În loc să-l bucure, tăcerea aceasta îl neliniști mai adînc. Dădu buzna înăuntru.

Puiul se lîngea liniștit pe bot. Știrbul zăcea întins, cu ochii căscați, cu o mușcătură la gît.

Puiul făcuse dreptate, după legea lor, a sălbăticiunilor de la Pol. Avea o datorie veche de plătit. O plătitse.

Acum se lingea pe bot.

Întîia pornire a lui Fram a fost să-l scuture bine, să-i dea o lecție pe care s-o pomenească toată viața, așa cum primise el lecții de la dresorul Circului Struțki cînd era un pui de urs sălbatic și prostănac.

Ridicase laba.

Dar în ochii puiului se afla o atît de nevinovată mulțumire de isprava săvîrșită, încît Fram rămase cu laba ridicată în aer.

O coborî moale, fără să-l lovească.

Poate dreptatea cea adevărată fusese cea pe care o găsisese puiul de capul său. Era o dreptate ca pentru aceste locuri. Pentru puiul cel alb viața abia începea. Avea să fie lungă și avea să se petreacă aici, după orînduiețile de aci.

Fram îl împinse cu un picior în spate, mormăind morocănos:

— Haide! Ți-ai făcut pofta! Acum, ia-o înainte!...

Cînd ieșiră, amîndoi au privit îndărăt, la stîrvul întins lîngă rămășițele de morsă.

Fram, cu o privire parcă omenească în ochi.

Puiul, cu ochii sclipind de mîndrie.

Au mers mult, colindînd insula. În drumul lor au dat peste alți urși, ospătînd din trupul focelor proaspăt vîinate în ochiurile de apă. Fram golea locul cu vechiul lui mijloc, care-l scutea de orice bătălie, de mușcături, de trînte și labe zdrobite pînă la os. Se ridica în două labe, saluta, făcea tumbă, se apropia într-o morișcă de salturi mortale.

Ursul străin o rupea la goană. De departe, se oprea să privească îndărăt, uimit, la această dihanie.

Uimit, privea și puiul de urs.

Aceasta întrecea tot ce învățase el de la prietenul lui mai mare și cu atît de ciudate obiceiuri.

Îi plăcea. Era ceva vesel, nemaivăzut și menit să bage spaima în urșii cei mai puternici, fără nici o bătaie de cap. Era ca o vrajă. Ca un semnal tainic. O labă la frunte, o tumbă, o morișcă de salturi, pași legănați de vals... și masa, gata întinsă!

Ospătau și lăsau rămășițele de prisos în urmă. Știau că aiurea vor găsi altă masă, cu preț tot atît de ieftin. Ostrovul era plin de urși.

Toți păreau vînători vrednici și iscusiți. Pe cei doi tovarăși nu-i amenința grija foamei.

Puiul, cum începea să miroasă cu nările ridicate un ospăț pe aproape, dădea semnalul. Apoi trăgea cu coada ochiului să prindă mai amănunțit unde sta ascunsă taina lui Fram de pune atît de repede pe goană urșii cei mai spătoși și colțoși. Îi părea din cale-afară de nostimă năzdrăvănia.

Din ce în ce mai înveselit privea la fuga ursului cu înghițitura în gît și la minunarea cu care se oprea buimac să se mai uite o dată în urmă la năzdrăvana și spăimoasa arătare.

Soarele se înălța încet spre mijlocul cerului.

Din nou, pe oceanul desfundat de banchiză, treceau spre zare sloiurile plutitoare ca tainice nave fără pînze, fără vîsle și fără vîslași.

Fram se oprea uneori pe un capăt de stîncă. Cerceta îndelung depărtările. Se uita la puiul de alături. Se uita îndărăt la insula plină de urși și vînat. Îl muncea îndelung tot mai des o pornire. Încă nelămurită, încă tulbure.

Odată, la picioarele lor, jos, sub țarm, pe-o lespede lată, linsă de valuri, se sorea un pui de focă. Era mic, rotund, lucios. Îl urcase foca, împingîndu-l cu botul. Pe urmă foca se scufundase în adînc, să pescuiască și să-i aducă hrană vie.

Zgăibărici înălță ochii spre Fram. Peste cîteva clipe îi coborî. Dădu semne de neastîmpăr.

Fram întîlni, de acolo, de sus, privirea mirată, rotundă și nevinovată a puiului de focă.

Dar întoarse ochii.

Acum parcă știa ce are să se întîmple. Parcă știa ce trebuie să se întîmple, și el nu mai putea opri.

Zgăibărici, sprinten, se lăsă să lunece, pe fundul pantalonilor albi, pînă jos. De acolo zvîcni, apucă cu colții puiul de focă, trosnindu-i oasele capului.

La marginea apei, foca bătrînă se zvîrcolea cu monturile scurte să salte mai la mal, să-și apere puiul. Cînd izbuti, Zgăibărici era sus, la jumătatea țarmului înalt tîrînd de-a-ndărătelea vînatul după el.

Foca gemea, plîngea, se tînguia jos.

Puiul de urs începuse să spintece prada și mormăia mulțumit de întîia lui izbîndă de vînat.

Apoi, sătul și lingîndu-se pe bot, dădu tîrcoale în jurul lui Fram.

Fram îndreptă ochii în altă parte, să nu-l vadă. Știa că din clipa aceea ceva îl îndepărta pentru totdeauna de prietenul lui mic și crud; crud fără să-și dea seama, fiindcă așa cerea legea pustiurilor înghețate.

După puțină vreme, Fram avu alt prilej să cadă la gânduri. De astă dată o priveliște hotărîtoare.

Dormise întins la soare. Se deșteptase după un vis, care, ca toate visurile lui de acum, îl purtase iarăși prin lumea depărtată a oamenilor.

Zgăibărici nu se vedea nicăieri. Cînd ațipise, se lungise și el alături. Acum, nici urmă!

Trosnindu-și oasele, se ridică să-l caute. În dreapta nimic, în stînga nimic. Merse spre vîlceaua unde susura pe gheață o șuviță subțire de apă topită de sloiuri.

Acolo se opri cu răsuflarea tăiată.

Zgăibărici se ascunsese, să repete singur paiăterile lui Fram. Saluta cu laba la tîmplă. Mergea în pași de vals. Se chinuia să izbutească măcar un singur salt mortal, își facea vînt. Cădea în bot. Încerca din nou, cădea pe spate. Se încăpățîna și luneca de-a dura.

Cînd simți privirea lui Fram, scoase un mormăit bucuros.

Se aștepta poate la felicitări.

Înaintă în două labe, salutînd și răsucindu-se în vîrful labelor, în tururi de vals. Pe urmă se opri, cu palma în salut milităresc. Prietenul lui mai mare nu putea să fie decît prea încîntat de asemenea elev isteț și sîrguincios.

Dar prietenul mai mare al lui Zgăibărici îl înșfăcă de ceafă, îl ținu spînzurat în văzduh și începu să-i care cu nemiluita tălpi de picioare în spate. Nu unul, nu două. O duzină de duzini.

Puiul se zvîrcolea, mîrîia, schelălăia. Fram îi trăgea înainte, pînă ce osteni. Apoi îl apucă de ceafă cu laba cealaltă, îl întoarse cu fața și îl mai alintă cu altă duzină de duzini de palme.

Cînd îi dădu drumul jos, Zgăibărici căzu plăcintă.

Nu mai avea glas nici să se vaiete.

În mormăitul lui mînios, Fram îl întreba:

— Acum cred că ai înțeles: te las să faci orice. Fă-ți viața ta, așa cum sînt legile vieții de aici. Dar nu te prefacă într-o paiată ca mine! Numai aceasta nu vreau. Unul ajunge! Un bufon la Pol ajunge...

Puiul se tîra la picioarele prietenului mai mare, gudurîndu-se și cerînd iertare, pentru o vină pe care nu o înțelegea.

Se ținu apoi pe urmele lui Fram, fricos și de departe. Cînd se oprea Fram se oprea și el. Cînd pornea, pornea și el.

Ar fi vrut să-l împace și nu știa cum. Ar fi vrut să-și ceară iertare și nu știa pentru ce.

Poteca, poteca lor pe care au bătătorit-o de atâtea ori în zăpadă, împreună, ducea la țarm.

Fram pășea îngîndurat, cu capul în jos.

Hotărîrea din el se limpezise. Poate îl dorea această hotărîre. Se despărțea de singura făptură din neamul lui de care se putuse apropia în asemenea pustiuri. Dar pentru soarta puiului era mai bine așa. Îl lăsa în puterile lui. Era isteț, curajos, se anunța iscusit vînător. Era pregătit pentru această viață.

Alături de dînsul ar ajunge și el un bufon. Un urs de nimic. Un August cel prost al ghețurilor polare.

Grăbi pașii.

De sus, de pe muchia țarmului, se deschidea oceanul verde și larg, cu sloiurile plutitoare depărtîndu-se dintr-o zare, dintr-un necunoscut spre alt necunoscut, ca tainice nave fără pînze, fără vîsle și fără vîslași.

Un sloi se oprise jos, ancorat de-un colț de stîncă. Se legăna gata să plece. Îl aștepta.

Fram nu privi îndărăt.

Își dădu drumul să lunece. Sări pe puntea plutitoare. O desprinse de ancora stîncii, o împinse cu piciorul.

Sloiul se legănă, se răsuci pe jumătate învîrtit de curent. Pe urmă, prins în larg, luă calea tuturor navelor în drumul lor tainic, fără pînze, fără vîsle și fără vîslași. Un sloi plutitor cu un urs alb, singur, zgribulit, cu spatele întors spre țarm.

Sus, puiul alerga dintr-un capăt în altul, chema, scîncea, întindea gîtul. Îl striga pe Fram să se întoarcă îndărăt, să-l ia și pe dînsul.

Dar Fram, sloi alb și neclintit pe sloiul alb plutitor, nu mai privea în urmă.

Puiul se opri și el. Se prefăcu și el într-un mic sloi neclintit, pe muchia țarmului. Nu mai gemu. Nu mai scînci.

Privi pînă cînd sloiul plutitor, cu umbra cea albă, se făcu mai mic, tot mai mic, tot mai mic, pînă cînd se topi pe linia verde a zării.

XV. NANUC

Oceanul era verde-cenușiu, rece, spăimos, fără nimic din albastrul molatic și dulce al mărilor calde.

Chiar în lumina strălucitoare a soarelui din ziua cea lungă, polară, care ține o jumătate de an, chiar în acea orbitoare lumină, frumusețea lui rămîne sălbatică și plină de neliniște. Așa ne povestesc toți călătorii. Toți.

De cîte ori s-a rătăcit vreunul în aceste singurătăți, poate zece ceasuri, poate douăzeci, poate o săptămînă, a simțit la început minunarea pentru asemenea măreață și neobișnuită priveliște.

Era ceva nou. Rar. O frumusețe străbătută de un fior. Soarele neclintit pe cer. Razele tremurînd jucăușe pe valuri mărunte ca razele de argint. De jur împrejur, zarea rotundă și netedă, fără nici o dungă de țărni.

Nici o corabie alta. Nici o luntre alta. Nici o suflare omenească alta. Numai nemărginirea apelor verzi, pe care lunecă singuraticile sloiuri plutitoare, mînate de curent spre miazăzi, ca tainice nave, fără pînze, fără vîsle, fără vîslași.

Și arareori pe cer, doar singuratic stoluri de păsări, venind nimeni nu știe de unde, ducîndu-se nimeni nu știe unde, trecînd cu foșnet de aripi de la o zare spre cealaltă zare.

Este o frumusețe și aceasta. Plină de taină, de neliniște.

Dar după o săptămînă această frumusețe începe să apese sufletul. Se prefăce în chin. Totul pare înfricoșat și fără scăpare, ca în visurile cele rele care-ți înăbușă răsuflarea.

Mereu același soare neclintit în mijlocul cerului. Mereu aceeași sclipire mărunță a luminii în solzii valurilor. Mereu zarea deșartă. Mereu numai sloiurile plutind din necunoscut spre alt necunoscut.

Ochii osteniți și sătui de neschimbata priveliște cer altceva nou.

O corabie să apară. Un țărni. Să auzi glasuri omenești? Ce minune! Să ancorezi la un mal cu nisipul moale și cald, cu grădini și cu viers de privighetori? Ce vis cu neputință!

Aici e pustietatea aspră a oceanului polar.

Aici domnesc singurătatea și gerul. Chiar lumina orbitoare te-apasă. Ai vrea-o altfel. Lumină de răsărit, de apus, de toamnă, de primăvară. Nu veșnică amiază de-o lună, cu soarele ținut în bolta albastră; soarele rece, sclipitor, cu dinți.

Dacă o schimbare se întâmplă câteodată, ea se numește furtună, viscol sau ceață.

Atunci, tot cerul se învâluie în perdea de ninsoare. Iar din ceață sloiurile plutitoare apar și dispar, ca multe și nelămurite umbre din altă lume: din lumea lor, a umbrelor.

O asemenea ceață a acoperit soarele, în vremea când Fram se depărta pe corabia lui de gheață. S-a lăsat deodată, împresurînd sloiul, astupînd cerul, ascunzînd marea. O perdea vătuită, albă, nepătrunsă, înăbușind chiar clipotul apei. Fram s-a încolăcit pe patul de gheață și a închis ochii.

Îi era totuna.

Pe cer senin sau pe ceață, sloiul lui plutitor avea să-l ducă mereu și mereu tot spre pustiuri. Ar fi vrut să doarmă mult, mult, să se deștepte cu sloiul oprit sub un țărm verde, cu pajști și flori, cu oameni și muzici, cu grădini și poteci unde se joacă, pe nisipul bălai, copii în straie albe, și albastre, și roșii, fugărind după cercuri.

Dar aceasta era cu neputință. Îi apăreau toate numai prin vis.

Și prin vis din nou se afla în mijlocul arenei, la Circul Struțki, întîmpinat cu aplauze și urale. Din nou își regăsea prietenul lui, pe August cel prost, cu nasul de gogoșar și cu părul cărămiziu, cu care se întrecea în salturi mortale și tumble. Din nou simțea dezmierdarea blîndă a unei mîini prietenoase în blana albă. Auzea cuvinte. Le înțelegea rostul. Vedea degete delicate de copil, întinzîndu-i cu bunătate și cu sfială un coșuleț de bomboane sticloase. Se vedea chemînd, cu semne, alt copil, să împartă darul. Acolo era iubit și înțeles. Aici unde mai putea oare să-l ducă sloiul fîrît de curent?

Își lăsase un prieten în urmă, un prieten mic, caraghios, isteț, credincios.

Se rupsese de dînsul ca să nu-i tulbure orînduiala unei vieți pentru care a fost născut: simplă, sălbatică și aspră, după legile Polului.

Acum era din nou singur.

Dacă sloiul s-ar fi oprit chiar peste o clipă sau tocmai peste o săptămînă la țărmul unui ostrov, știa că viața lui are să fie oriunde la fel în asemenea pustiuri. Un August cel prost al urșilor albi. O paiată, care îmbătrînește singură. Un bufon nefericit care nu mai are drept la nici un prieten, fiindcă

Îngă dînsul prietenii se simt ispitiți să-i învețe paiateriile; iar atunci nu mai sînt nici urși albi dresați de la circ, nici urși albi sălbatici de la Pol, ci numai un amestec fără nici o noimă.

Fram pirotea pe sloiul plutitor, împresurat de ceață, într-un amestec de somn și de visuri cețoase.

Cîteodată, o umbră uriașă se desprindea din negură și rămînea în urmă. Poate un țarm. Poate alt sloi mai mare și mai greoi. Cu pleoapele numai pe jumătate deschise, Fram nu simțea nevoia să se înalțe și să meargă la marginea corăbiei lui de gheață, să vadă ce năluca a lăsat îndărăt.

Pirotea. Visa la lumea de departe, cu oameni, orașe și străzi luminoase.

Cînd ceața s-a risipit și s-a dezvelit iarăși soarele, a cercetat fără nici o bucurie linia zării. Nu se arăta nimic. Nici o dungă fumurie de insulă. Nici un colț de stîncă, ieșit din apa verde. Ei și? Chiar dacă s-ar ivi, ce l-ar fi așteptat oare bun acolo?

Sloiurile se împutînaseră. Se rătăcise de ele în largul oceanului. Unele rămăseseră în urmă. Altele lunecaseră înainte grăbite.

Era așa încă mai singur. Oceanul și mai pustiu.

Fram se întoarse pe cealaltă coastă și se așternu pe alt somn.

Îl deșteptă tîrziu, tîrziu de tot, o zgduitură.

Îl deșteptă dintr-un vis cald, plăcut, de departe, care ar fi voit să nu se sfîrșească niciodată.

Mai întîi căscă leneș. Se întinse. Gemu dezmoțîndu-se. Și numai după aceea deschise ochii să vadă ce se întîmplă. Îi făcu mari, cu uimire, și sări pe labe.

Sloiul intrase într-un fiord adînc, strîmt, înalt, cum încă nu mai întîlnise în toate pustietățile pe unde a cutreierat.

Un perete drept, sticlos, de gheață, la dreapta; alt perete de gheață, sticlos și drept, la stînga. La mijloc, fișia de apă îngustă, oglindind fără tremur zidurile de cleștar ca niște alți pereți scufundați în adînc.

Prin gheața străvezie, lumina străbătea dulce, albastră-verzuie, moale și supranaturală. O lumină care nu s-ar fi putut spune de unde vine. De sus, din albastrul cerului? Din soare? De jos, din oglinda apei? Din sclipetul ghețarilor? Poate din toate împreună... Toate luminile topite în una singură, delicată și odihnitoare, ca luminile de toamnă de aiurea, în care plutește parcă o tristețe fără pricină, o duioșie, parcă un sfîrșit.

Adus de pluta lui de gheață, Fram ajunsese la una din cele mai minunate priveliști ale lumii.

Una din minunile spre care aleargă oamenii de departe, cu aparate fotografice și cu pânze de pictori; despre care se pomenește în cărți, în basme, în cântece și în poeziile oamenilor.

Dar frumusețea aceasta, ca tot ce văzuse el în pustiturile polare din ultima vreme, nu-i deșteptă nici o tresărire. Murise în el nerăbdarea de altădată, cu care lărgise nările lacom spre cea dintâi insulă, pe puntea vaporului, când a sosit. Nu-i mai ținea nici de foame, nici de frig.

Încă o insulă pustie și alt nimic!...

Cerul se vedea sus de tot, între zidurile de cleștar. Și cerul se mai vedea încă o dată, răsturnat în oglinda neclintită a canalului.

Foarte frumos, dar fără nici un folos!

Fiindcă sloiul plutitor l-a mînat însă aici, Fram se hotărî să cerceteze și aceste pustietăți de-o frumusețe zadarnică.

Căută cu ochii un loc, să se coboare de pe sloi și să se cațere sus.

Dincolo de orice puțință.

Pereții de cleștar lunecau vertical în adînc. Nici o scobitură. Nici un colț. Două fețe de oglindă, din cer pînă în fundul verde al apei.

Pluta de gheața se legăna lin, abia simțit. Fram o împinse cu laba. Își făcu socoteală să iasă din fiord, să se lase dus de curentul de afară, spre altă parte a insulei mai potrivită coborîșului. Pluta se legănă, se răsuci pe jumătate și veni la loc, lipită de zidul străveziu. Fram se propti cu amîndouă labele de dinainte în perete, îi făcu vînt mai zdravăn. Sloiul, în loc să pornească spre ieșire, păru că s-a oprit nehotărît în mijlocul apei, se învîrți, se legănă; apoi lunecă domol spre capătul ascuns al fiordului, mai departe, mai adînc.

Fram se lungi cu botul pe labe.

Îi era totuna!...

Lăsă sloiul să-și urmeze singur calea.

Fîșia de apă se strîmță încă mai mult. Lumina se prefira încă mai slabă, mai dulce.

Pe urmă, deodată, zidurile de gheață se depărtară în lături, deschizîndu-se ca o perdea de cortină.

În fața ochilor se lărgi o vale rotundă, luminoasă, apărută de jur împrejur de înălțimile ghețurilor, înclinată în pantă lină, pînă la marginea apei, sfîrșind într-o adevărată plajă.

Un adăpost apărut de viscol, de vînturi, de furtunile oceanului; împresurat ca într-un zid de cetate, încălzit de soarele amiezii polare; o mică

oază în mijlocul ghețarilor, cu fire de iarbă scoțind colț din zăpadă, cu pete roșii și galbene de maci polari în catifeaua verde a mușchiului.

Iar la marginea apei, un copil cu o undiță.

Un copil îmbodolit în straie de piele și de blăni, cu cizmele de piele pînă peste genunchi, cu un cuțit pe măsura lui înfipt la toc, în cingătoare, cu o bonetă de blană mai mare ca el, înfășurîndu-i capul. Un copil negricios-arămiu la față, cu ochii oblici și mici.

Băiatul privea încordat luciul apei și forma undiței. Astfel nu prinse de veste cînd se apropiase sloiul plutitor. Îl simți numai după tremurul undelor și ridică ochii.

Cînd văzu un urs alb pe pluta de gheață, scoase un țipăt. Fram își cunoștea bine meseria. Cunoștea mintea și sufletul unui copil. Știa că spaima i-o poate alunga într-un singur fel.

De aceea, de pe podișca lui de gheață, începu să salute militărește, să facă tumburi și salturi mortale, să se răsucescă în pași de vals.

Copilul se frecă la ochi. Clipi, îi deschise largi, se trase cîțiva pași îndărăt, mai departe de țărîm. Dar nu fugi.

Fram îi dădu înainte cu paiateriile lui, pînă ce sloiul se lipi de mal; facu o voltă și, dîndu-se peste cap, se opri lîngă puiul de eschimos. Copilului îi păru rău că n-a rupt-o la goană, că n-a strigat după ajutor, că n-a dat semnalul.

Era acum prea tîrziu.

Tălpile îi stăteau lipite de pămînt. Glasul îi pierise în gîtlej.

Cu un suspin ușor, aștepta resemnat să-l turtească ursul cel alb cu o labă, să-l calce pe piept, după obiceiul lor, al urșilor albi.

Îi tremura undița în mînă.

O scăpă jos.

Nu îndrăzni să se plece, după cum nu îndrăznise să fugă ori să strige.

Fram îl privi cu înduioșare.

De ce se teme de dînsul acest copil de eschimos ? Nu știa că el e prietenul și bucuria copiilor? În amintirea prietenilor săi mici, de departe, Fram întinse laba spre creștetul puiului de eschimos.

Omulețul închise ochii și se clătina vargă. Își spunea că i-a sosit ceasul sfîrșitului...

Laba netezi ușor, ușor de tot, mai întîi boneta de blană, mai apoi obrazul. O dezmiardare. Da-da! O dezmiardare, cum nu i-a alintat nimeni, niciodată, obrazul așa de dulce, în coliba lor ascunsă după stîncă de gheață a țărîmului.

Cu încredere și teamă, deschise ochii cu pleoapele înclinate. Nu-l mințise văzul. Nu visa. În fața lui se afla un urs adevărat. Un urs în carne și oase, ba încă și-n blană. Un urs care-l dezmierda!

Aceasta se întâmpla întocmai ca în poveștile lor de iarnă, de acolo din colibe, când începea noaptea cea lungă. Atunci când se adună toți în jurul opaițului cu untură de focă, iar bătrînii încep să istorisească basme cu urși vrăjiți.

Basmul e lung și încurcat, se deapănă încet, se oprește și apoi abia merge mai departe, printre moțâielile bunicilor și bunicelor. Dar seamănă cu toate basmele de pe lume.

Aiurea, în țările calde, e vorba în povești despre livezi cu mere de aur, despre păduri de aramă, despre cai năzdrăvani și păsări măiestre. Aici, în ghețurile polare, despre ce-ar putea să fie vorba, decît despre urși albi?

Și chiar așa se întâmplă. În basmele eschimoșilor se pomenește întotdeauna despre niște urși vrăjiți, care au fost, cică, odată oameni, cică știu să cuvînteze și au undeva, spre miazănoapte, o împărăție a urșilor.

Puiul de eschimos prinse suflare și curaj.

Se bucură. Așadar era adevărat! Se află și asemenea urși.

Ca și cum i-ar fi ghicit gîndul, Fram se trase un pas îndărăt și mai făcu trei salturi mortale, așa cum știe el că, fără greș, cîștigă pentru totdeauna încrederea și iubirea copiilor.

Apoi se opri. Ridică de jos undița cu laba și i-o puse în mînă puiului de eschimos.

Nu mai încăpea nici o îndoială.

Era un urs fermecat.

Puiul de eschimos rîse cu plăcere, lărgindu-și gura pînă la urechi.

Îndrăzni să atingă cu palma blana ursului. Era viu și natural. Nu mușca, nu sfîșia. Nu-l trîntea la pămînt cu labele. Nu urla. Îl dezmierda și făcea drăcării. Se dădea peste cap. Era un gimnast cum nu se află nici unul așa de neîntrecut în tot neamul eschimoșilor.

Această minune se cuvenea văzută și de alții. De ceilalți eschimoși ai lui, rămași dincolo de colibe, de cealaltă parte a văii, unde își îngroapă într-o peșteră de gheață vînatul. Dădu să fugă într-acolo și să-i cheme. Fram îl întoarse cu laba de creștet îndărăt.

El știa altă poveste, mai adevărată și mai puțin minunată, fără urși vrăjiți.

Își cunoștea povestea lui veche, de atunci când un vîntător eschimos a culcat o ursoaică albă cu glonțul. Cunoștea prea bine povestea puiului de

urs de atunci tîrît cu picioarele legate, zvîrlit într-un colț și scăpat cu viață numai printr-o întâmplare. De aceea el nu simțea nici o nerăbdare să facă prea repede cunoștință cu neamurile omulețului. Se temea că va fi o întâlnire care n-are să sfîrșească în chip fericit.

Răsuci omulețul de creștet și îi făcu semn cu laba să rămînă pe loc.

Copilul se supuse.

Pricepea că trebuie să dea ascultare unui urs fermecat. Se mira numai că nu vorbește. Basmul bătrînilor spunea lămurit că urșii fermecați vorbesc, cîntă și joacă. Acesta numai juca.

Ca să-l încerce, se simți dator să-și spună numele:

— Pe mine mă cheamă Nanuc! Dar pe tine?...

Fram mormăi. Altădată învățase să-și zgîrie numele pe nisip cu un băț. Scurt: FRAM.

Dar să și-l spună era greu. Fram n-avea darul cuvîntului. Era numai un urs dresat. Nu era un urs fermecat.

Nanuc își pierdu iluziile. Ursul fermecat scăzu în prețuirea lui. Nu vorbea!

Se așteptase la ceva mai mult. Poate vorbea altă limbă, cum grăiesc pescarii și vînătorii de focu cu fața albă, care trec prin fiordul lor în fiecare an, aduc sticle cu băutură, puști și gloanțe, praf și mărgelile, ca să le schimbe cu piei de urs, de vulpe albă, de vulpe argintie, de focă. Nanuc își facu și această socoteală.

Pînă una-alta, ca să minuneze ursul fermecat, îl chemă să-i arate jucăriile. Fram îl urmă în jurul cotului de apă, pînă la poarta strîmtă de ghețuri unde se îngusta fiordul. Acolo își avea ascunsă Nanuc toată comoara lui. Mai întîi, la umbră, unde n-ajungeau niciodată razele soarelui, o colibă de zăpadă și de gheață, rotundă, cu ferestrele de sloi, cu ușă ca de cuptor, după chipul și asemănarea colibelor mari de eschimoși.

Un fel de pui de colibă, făurită de un pui de om.

Dinăuntru, băgînd mîna pînă în cot, Nanuc scoase o pereche de schiuri mici, din oase albe. Patine, tot din oase. Cîrlige de undiță. Un ghem de sfoară, din păr împletit.

Se opri o clipă ridicînd ochii să citească minunarea în ochii lui Fram.

— Mai stai puțin! spuse. N-am isprăvit... Acum vine ceea ce nu te așteptai tu...

Și din fund, dintr-o ascunzătoare mai apărută, scoase un cuțit cu vârful rupt și ruginit. Un arc cu săgețile lui de oase. O lance mică, după chipul și

asemănarea lăncilor de vînat focile. Cîteva cartușe, goale, întrebuițate. O praștie.

După ce le-a scos pe toate, le întinse una lîngă alta, se ridică în picioare și, cu o mîină în șold, aștepta uimirea și aprobarea ursului fermecat.

Poate aștepta ca, la un semn, să le prefacă pe toate din jucării de copii în arme adevărate pentru ucis, pe măsura armelor cu care vînau părinții și neamurile lui. Nu l-ar fi mirat de fel. Așa spunea doar basmul despre urșii vrăjiți! Cînd îl întîlnești, e destul să dorești ceva, și pe dată dorința ți s-a împlinit. Nu l-ar fi mirat, deci, să vadă crescînd coliba din pămînt; crescînd schiurile și patinele jucării; crescînd lăncile, arcu, săgețile; cuțitul cel rupt prefacîndu-se în jungher; cuțitul de la brîu, altă cioarsă zvîrlită de cei de la el din colibă, prefacîndu-se în pumnal cu două tăișuri, pentru înjunghiat urșii.

Acestea toate nu l-ar fi mirat de fel.

Îl mira, dimpotrivă, că ursul acesta, cît e el de fermecat, privește așa, fără nici un fel de mirare, la avuția și la isprăvile lui.

Într-adevăr Fram le privea cu altfel de minunare și, dacă ar fi avut glas, multe îi stăteau lui pe inimă să le spună.

Cît de altfel erau jucăriile celorlalți copii, de departe!

Mingi. Cercuri. Automobile de tablă. Țintare. Cuburi colorate. Cărți cu povești și cu poze. Urși de pîslă, cu ochii de mărgelă. Maimuțoi caraghioși, de catifea, cu muzicuță în burtă. Altfel de muzici. Paiate cu resort. Lanterne magice. Baloane de gumă. Cîte și cîte!...

Jucăriile lui Nanuc erau numai armele lui de mai tîrziu. Încă arme fără putere, fiindcă le întocmise după închipuirea lui, din rămășițe aruncate de alții.

Dar imitau toate armele cele adevărate de vînat. Așa cum avea să le mînuiască peste cîtiva ani, pe celelalte, cînd va fi să iasă la vînătoare de urși albi, de vulpi și de focă. Cuțite, topoare, lănci, arcu, săgeți.

Trăia și el sub legea ținuturilor aspre de la Pol, unde vînatul și pescuitul rămîn îndeletnicirea oamenilor de cînd au deschis ochii.

Ca și puilul de urs pe care Fram l-a lăsat acolo, undeva, în urmă, pe-un țărm înalt de ostrov, Nanuc era vînător înnăscut.

Fram îl dezmiardă încă o dată pe creștet, cu o înduioșare numai de el înțeleasă.

— Văd că nu spui nimic! rosti Nanuc cu dezamăgire. Dacă ești cu adevărat urs vrăjit, prefă-le pe toate în scule grozave de vînătoare. Haide, fii bun!

Ursul de circ ar fi voit să fie bun. Niciodată n-a rămas el nesimțitor la bucuria și la plăcerea unui copil. Dar puiul acesta de eschimos îi cerea minuni cu neputință. Încercă să-l bucure și să-i schimbe gândurile, arătîndu-i cîteva figuri năzdrăvane de circ. Îi luă undița din mînă și o purtă în echilibru pe vîrfurile botului. Trase cu cuțitul la țintă, înfigîndu-l în creștetul colibeii de gheață și de zăpadă.

Nanuc nu părea prea încîntat.

De așa urs vrăjit se lăsa păgubaș, dacă el se ține de fleacuri și de giumbușlucuri, în loc să fie urs serios și să prefacă jucăriile în arme adevărate. Nu era urs vrăjit.

Era numai un urs căzut în mintea copiilor. Un urs care s-a prostit. Poate nu mai are putere de judecată, așa cum în ceata lor de eschimoși se află un bătrîn cu mintea rătăcită, care plînge și rîde fără rost. Îl cheamă Babuc. Altădată — spun ceilalți bătrîni — era vînătorul cel mai iscusit. Nu-l întrecea nimeni. Ochitor fără greș, mînă care nu tremură niciodată. Pe urmă, într-o zi, a găsit o ladă cu sticle, zvîrlită de valuri, din cine știe ce corabie înecată. În sticle se afla o băutură care ardea gîtlejul ca focul. A băut una, a băut două, mai multe. Pînă ce și-a pierdut mințile. Iar de atunci nu mai e bun de nimic. Rămîne să păzească singur colibeii, copiii și femeile, cînd toată ceata pornește la vînătoare. Se vaită, plînge, se strîmbă, cîntă, rîde, se tăvălește pe jos, și nimeni nu-l mai întrebă ce vrea. Toți spun că mănîncă de pomană.

Așa era Babuc, pacostea și ocară tribului lor de eschimoși. Așa îi părea acum și ursul acesta, care nu era nici urs fermecat, nici urs ca toți urșii.

Nanuc se uita la Fram, îndrăzneț, cu dispreț, așa cum nu-l cruța nimeni, în tribul lor, pe Babuc, bătrînul nebun. Nu-i mai trezea nici o teamă. Nu-i trezea nici o minunare și nici o plăcere, de vreme ce nu era un urs vrăjit. Nici nu vorbea! Nici nu-i prefăcea jucăriile în arme adevărate, cu care să alerge în brațe la colibe și să-i uimească pe toți, bătrîni și copii!...

Fram simți că în mintea puiului de om s-a petrecut o schimbare.

Mormăi întrebător. Părea că așteaptă un răspuns.

— Ce se petrece în scăfîrlia aceasta? Nu-mi place privirea ta!...

Într-adevăr, Nanuc privea pieziș acum.

În mintea lui începu să mijiească un gând ambițios, vrednic de-un pui de vînător.

Pentru neamul lor, a vîna un urs alb e o ispravă despre care toți povestesc cu laude și admirație, vreme de un an, de doi, de mai mulți, căci după numărul urșilor uciși crește faima vînătorilor pînă la bătrînețe. Ce-ar fi să încerce? Ce-ar fi să se ascundă într-un colț, să pregătească arcul și săgețile, să tragă la țintă în ochiul ursului acesta prost și năuc? Nu prea arată că știe să se apere. Ar trage o săgeată în ochi, alta în ureche. Așa a învățat el că sînt loviturile mai sigure. S-ar minuna toți. S-ar aduna în jurul lui. Nici nu le-ar veni să creadă... Nanuc, Nanuc singur a săvîrșit el oare isprava aceasta?... S-ar aduna apoi toți să jupoaie pielea și i-ar lăsa-o lui. E dreptul său. Iar carnea ar împărți-o între dînșii. Ar îngropa-o în pivnițele de gheață, unde e ascunzătoarea de provizii pentru iarnă și pentru noaptea cea lungă. Și faima lui Nanuc ar crește în tot tribul. Nu l-ar mai socoti copil. I-ar merge pomina din trib în trib. S-ar povesti mulți și mulți ani despre isprava lui fără pereche. Un copil care a vînat un urs, cu un arc și cu săgeți de copil! Ar rămîne cea mai minunată poveste pe care s-o istorisească bătrînii o sută de ani de-acum înainte în jurul opaițului, cînd începe noaptea cea fără sfîrșit cu urletul viscolului afară.

Nanuc își pregătește arcul. Cercetă vîrfurile săgeților cu capăt de os.

Fram îl privi fără să înțeleagă.

Era atîta blîndețe și prietenie în ochii lui, încît puiul de eschimos își spuse că nici n-are nevoie să se mai ascundă. Destul să se tragă îndărăt cîțiva pași, să ochească, să întindă struna arcului...

Puiul de eschimos păși de-a-ndărătelea. Pregăti arcul.

Fram îl privea, începînd în sfîrșit să înțeleagă. Îl privea cu o sclipire șireată în ochi și aștepta.

Nanuc trase. Coarda zbîrnîi, săgeata șuieră. Țintise bine în ochiul ursului. Dar săgeata era în laba lui Fram, prinsă din zbor, cum prindea el portocalele în arena Circului Struțki.

Încrederea puiului de eschimos se clătină puțin. În cuget apucă să tremure un început de neliniște.

Dacă e cumva tot un urs fermecat? A ochit bine. De asta e sigur. El, cel mai strașnic țintaș dintre toți copiii tribului.

Iar săgeata, în loc să se înfunde în ochi, e în laba ursului. Și ursul îl privește cu un fel de mustrare.

Nu mormăie. Nu se apropie să se repeadă asupra lui și să-l strivească sub labă.

Hm! Cine să mai priceapă? Dacă e tot un urs vrăjit cu adevărat, ce-l poate opri să-l prefacă acuși într-un sloi de gheață? Așa spun bătrînii, în

basmele lor, că pedepsesc urșii cei fermecați pe oameni, de câte ori au de plătit o supărare. Se uită, mai fac un pas, iar se uită. Pînă ce omul întepenește și se preface în sloi...

Mîna lui Nanuc tremura pe arc.

Dar mai încercă o dată. Înălță arcul, ținti și trase în celălalt ochi. Fram prinse cealaltă săgeată în cealaltă labă.

Era un urs fermecat! Hotărît!

Nu se temea de săgeți. Se juca fără frică, în rîs, cu ele.

Cum a putut el crede altfel? Și cum s-a lăsat înșelat de închipuirile lui, că ar putea să-l doboare cu o jucărie de arc? Era un urs fermecat. Nu mai încăpea nici o îndoială. Nici una.

Puiul de eschimos se uită îndărăt, măsurînd drumul unde să fugă. Tălpile însă nu se descleștau de pămînt. Îl țintuia în loc privirea ursului vrăjit.

Și Fram se apropia.

Încet, legănîndu-se pe două labe, cu săgețile subsuoară.

Glasul lui Nanuc pieri în gîtlej. Îi părea că strigă după ajutor și se mira că nu-și aude strigătul.

Acum sfîrșitul îl cunoaște.

Îl așteaptă.

La întîia privire a ursului vrăjit trupul are să i se prefacă în sloi pînă la genunchi. La a doua privire are să înghețe pînă la brîu. La a treia va fi sloi deplin, din creștet pînă în tălpi.

Iar acuși, cînd toți cei de acolo, care îngroapă vînatul pentru iarnă, vor veni să-l caute, au să găsească un Nanuc de gheață. Și numai așa au să știe că a trecut pe aci un urs fermecat.

Fram era la un pas de omulețul cu arc.

Nu se citea mînie în ochii lui. Nici nu era o privire vrăjită și rea, să prefacă un copil în sloi de gheață.

Se citea numai o întristată mirare.

Voia să-i dea o lecție. Dar o lecție blajină.

Îl apucă pe Nanuc de ceafă. Puiul de eschimos nu zise nici piss! O clipă se legănă spînzurat în labă. Poate aștepta să-l zvîrle în înaltul cerului, să-l lipească de soare cu fundul pantalonilor lui de piele.

Fram îl scutură bine. Îi dădu cîteva picioare în spate. Cîteva lovituri moi, fără mînie, ca o lecție în care nici el singur nu avea prea mare încredere.

Îl așeză apoi jos. Nanuc nu cuteză să se miște. Numai printre pleoapele subțiate se încumetă să privească pieziș, cu viclenia lui înnăscută de vînător.

Fram culese de jos arcul, săgețile, cuțitul. Le rupse în bucăți și le aruncă împrăștiat în apă.

Apoi sări pe pluta de gheață, o împinse cu piciorul de la mal, spre canalul fiordului.

N-avea ce căuta aci.

Pereții de cleștar ai fiordului se înălțau de o parte și de alta într-o frumusețe fără seamăn. Lumina se prefira dulce și lină. Totul era tainic, tăcut, neclintit.

Numai pluta de gheață luneca ușor printre stîncile de gheață, deasupra stîncilor oglindite în adînc.

Era o minune. Da, o minune! Dar dincolo de această frumusețe, în urmă, în valea răsfățată ca o oază de vis în mijlocul pustietăților polare, Fram lăsa, încă o dată, o lume străină de blîndețea lui. Era numai un urs alb, însă un urs adesea mai omenos decît unii oameni. Aceasta nu i-o iertau nici urșii, nu o înțelegeau nici mulți oameni.

Fram se culcă pe pluta străvezie cu botul pe labe.

Pereții de cleștar rămîneau îndărăt, îndărăt...

Nanuc nu îndrăznea nici acum să fugă din loc, să strige și să cheme.

Mișcă doar mîinile, să simtă dacă nu s-au prefăcut în sloi.

Se frecă la ochi să-și dea seama dacă n-a fost vis.

Cînd căpătă glas, Fram era departe, pe pluta lui, în larg, spre alte ostroave.

Iar cînd Nanuc povesti nemaipomenita întîmplare, nu-l crezu nimeni și îi merse în scurt timp fama celui mai mincinos copil din cîți au fost vreodată în ținuturile polare.

XVI. SFÎRȘITUL

Viscolul chiuia, rostogolind trîmbele de zăpadă mărunță, icnea în pereții de gheață, în stînci, în sloiuri, gemea și urla de-a lungul pustietăților albe.

Nu se cunoștea cer de pămînt, ghețuri de ape.

Și această năprasnică dezlănțuire dura de ceasuri, și de ceasuri, și de ceasuri.

Se mai afla oare undeva un cer limpede?

Se mai afla undeva oare o casă caldă, cu o gură de sobă, unde copiii întind mîinile subțiri să se dogorească la pîlpîirea flăcărilor?

Mai erau oare undeva oameni care se plîng de căldură, asudă și își fac vînt cu batista?

Spăimîntătoarea urgie a viscolului părea că a măturat tot. Că a îngropat tot. Stăpînea acum numai chiotul uraganului alb, vînturînd nămeții dintr-un capăt la celălalt. Peste insule, peste banchiză, peste ochiuri de apă, vijelia trecea vîjîind.

Doi oameni se tîrîseră de-a bușilea sub un perete de sloi.

Credeau că au găsit adăpost. Dar adăpostul era amăgitor. Viscolul clădea troiene peste dînșii. Și oamenii luptau să-și libereze răsufierea. Scoteau capul din zăpadă. Iar atunci îi izbea în ochi, în gură, în obraz, pulbera mărunță și usturătoare, ca sticla pisată.

Și înghețul îi cuprindea încetul cu încetul.

— Egon, tu mai simți mîinile?

— Nu le mai simt de mult, Otto. Nici mîinile, nici picioarele...

Ca să-și audă glasul, erau nevoiți să strige. Și sforțarea strigătului însemna acum o înfricoșătoare suferință pentru puterile lor istovite.

— Lovește, Egon! Lovește mereu din palme. Mișcă degetele. Numai așa nu se oprește sîngele!... Dacă s-ar opri, s-a sfîrșit cu noi!...

Celălalt gemu.

Un timp au tăcut amîndoi.

S-a auzit iarăși numai chiotul bezmetic al viscolului; vîntul izbind în stîncă de gheață, praful sticlos de zăpadă învolburîndu-se în șuier.

— Egon... Asculți, Egon? Mă gîndesc că mă așteaptă acasă doi copii. N-am să-i mai văd niciodată. Niciodată... Maria împlinește doi ani. Peste o săptămînă împlinește doi ani... Are să uite cuvîntul tată. Asculți, Egon? Are să uite cuvîntul tată...

În învelișul lui de troian, Egon încercă să vorbească. Dar viscolul îi astupă gura. Închise ochii.

De ce-ar mai vorbi? Ce poate să mai spună?

Avea și el o fetiță care îl aștepta acasă. Poate acum se încălzește la gura sobei. Poate întreabă: „Oare ce face tata?...” Poate ia lecție la pian... Fetița lui e mai mare. A împlinit șapte ani. Merge la școală. Fotografia ei se află între capacele ceasornicului din buzunar. Dar la ce mai folosesc aceste amintiri? Totu-i pierdut! Mai cuminte să aștepte moartea, fiindcă altă scăpare nu mai este, nu mai poate veni de nicăieri, de la nimeni.

De-o săptămînă, de cînd sloiul s-a deschis pe neașteptate sub picioarele lor, tot ce-a urmat le pregătea parcă dinadins moartea aceasta. S-a deschis sloiul ca la un semn al puterilor rele. A înghițit săniile, cîinii, puștile și cartușele, sacii de blană pentru dormit, sacii de hrană... Toate s-au prăbușit în adîncul verde al apei. Și în aceeași clipă s-a și închis capacul la loc; iar ei au rămas deodată singuri, cu straietele subțiri, fără arme, pe banchiza pustie.

Mai întîi s-au privit cu spaimă. Au măsurat depărtările, cerul, soarele sus.

Pe urmă le-a venit curajul la loc, fiindcă nu erau din cei care se lasă pradă morții fără luptă.

— E cale de patruzeci și opt de ore pînă la țarm, la coliba noastră! a spus Otto. Atît am făcut mergînd în voie. Dacă pornim chiar acum și dacă nu ne oprim nici un ceas, încă n-avem de ce ne pierde nădejdea. O să rămînă o întîmplare ca oricare alta și o să avem ce povesti. Gîndește-te cîte a îndurat Nansen și prin cîte a trecut el, fără să piardă nădejdea o clipă! Cerul e senin. Patruzeci și opt de ore fără mîncare, fără somn, cred că nu te sperie nici pe tine, Egon... Nu e așa? Am trăit noi împrejurări mai grele.

Erau doi prieteni buni și vechi cei doi vînători de urși albi.

De ani de zile, nedespărțiți în vînătorile lor, veneau împreună în ghețurile polare. Nu locuiau în același oraș. Unul, într-o parte. Altul, în alta. Se întîlneau în port, numai la ceasul plecării. Și cinci luni, șase luni, trăiau o viață necunoscută de oamenii de departe din țările și orașele lor. Treceau

prin peripeții crunte, prin primejdii, prin bucurii și izbânzi, care-i legau ca doi frați.

O corabie de pescari îi aducea pe țărmul insulei cu vînat. Își duraseră acolo o colibă. O regăseau în fiecare an neatinsă. Îi aștepta. Aveau culcuzuri calde de blană. Provizii, lămpi și cărți. În fund, o magazie pentru blănuri. Alături, o cușcă pentru puii de urși albi.

Corabia îi lăsa la începutul zilei polare. Se depărta spre alte ținuturi. La întoarcere, se oprea să-i îmbarce cu blănille de urși albi, de vulpi albe și argintii, cu puii de urs, pe care îi predau la grădini zoologice, la menajerii și circuri. Arareori soseau cu vaporul. Acesta numai atunci dacă se întîmpla să plece un vapor cu excursioniști, așa cum a fost nu de mult, cînd au adus cu dînșii și au lăsat într-o insulă goală pe Fram, ursul Circului Struțki.

Dar, întotdeauna, la plecarea lor îndărăt, îi aștepta o corabie de pescari, care știa să-i caute la fiecare sfîrșit de toamnă polară, cînd încep a amenința viscocele și oceanul se acoperă de banchiză.

În anul acesta vînatul se arătase mai îmbelșugat decît oricînd. Magazia era ticsită de blănuri. În cușcă se aflau trei pui de urși albi.

Mai aveau de așteptat încă două săptămîni pînă la întoarcerea corăbiei. Timpul trecea ușor. Făceau planuri pentru cele șase luni pe care aveau să le petreacă acasă, în țările lor calde, alături de copiii, povestind peripeții de necrezut. În anul acesta își aduseseră un aparat de radio. Ascultau uneori glasurile lumii lor de departe. Muzici și orchestre, coruri și știri despre serbări și schimbări de guverne. Cîinii erau grași, sătui și voioși. Cîini siberieni, deprinși cu gerul, deprinși să ducă sania în zbor pe lunecușul gheței. Nu-i amenința nimic.

Anul fusese bun. Vînatul cu spor.

Amîndoi se gîndeau la țărmurile mărilor calde, unde înfloresc și rodesc portocalii. Pe amîndoi îi rodea dorul de casă, de copiii, de grădinile cu trandafiri.

Egon nu-și găsea astîmpăr. I se părea că au început să se lenevească și să se îngrașe.

— Ce-ar fi să tragem o raită pînă în celălalt capăt al insulei? Își întrebasese tovarășul. Mai sînt două săptămîni pînă la plecare. Facem cîteva cercetări și observații, pe care să le comunicăm societăților științifice... Prea stăm aici ca niște pensionari!...

— Fie pe placul tău! încuviință Otto.

Așa se înțelegeau întotdeauna din puține cuvinte.

Au pus înaintea puilor de urs alb mîncare pe-o săptămîină în cușca lor.

Au încărcat în săniile provizii, puști, cartușe, au înhămat cîinii și au pornit. Voios se mai anunța drumul chiar din primele ceasuri!

Fără grijă, fără peripeții.

La capătul insulei celei mari se afla alta mai mică.

Acolo au zărit de departe, cu oceantul, doi urși, plimbându-se pe țărni.

Aceștia-s ai noștri! rostise Egon, frecîndu-și mîinile cu bucurie.

— Pregătiți-vă blăniile, Moș Martinilor! adăugase Otto. Și așteptați numai puțin! O să vă trimitem un mic glonț să vă gîdile în urechi.

Au trecut pe-o punte de gheață. Vînatul a mers din plin. Două gloanțe, doi urși, două blăni încărcate în sanie.

Cît despre cercetări și observații?

Umpluseră un carnet de notițe. Nu, n-au pierdut timpul!

Dar la întoarcere, deodată, sloiul s-a despicat, a înghițit săniile și cîinii, proviziile și munițiile, armele și blăniile calde încă; a înghițit tot și deschi-zătura s-a astupat apoi cu lespedea de gheață, ca un capac de ladă.

Erau amîndoi oameni tari. Încercați, căliți de viața plină de primejdii și de asemenea surprize. După întîia strîngere de inimă și-au făcut socoteala că-i despart de colibă numai patruzeci și opt de ore de drum drept. Au întins-o la drum.

— Bine măcar că mi-am scăpat luleaua cu chibriturile! rostise Egon, cu un început de rîs.

Își aprinse luleaua. Mergeau fluierînd.

Păgubiseră arme, muniții, hrană, carnetul cu însemnări, două blăni de urs de toată frumusețea, săniile.

Mai întristați erau de soarta cîinilor. Fuseseră tovarăși credincioși, ascultători, bravi, deprinși cu viața în zăpezi și pe ghețuri. Trecuseră de multe ori prin primejdii grele împreună. I-au pierdut, iar moartea lor le strecura o mîhnire în suflet.

Egon se oprise din fluierat.

— Mai ales după Sibir îmi pare rău! spuse cu glas încet. Îți aduci aminte?... El m-a scăpat din ghearele ursului alb acum doi ani, cînd mă trîntise la pămînt Moș Martin și începuse să muște din umărul meu. Mai port semnul... Sibir i-a sărit în gît. Moș Martin m-a lăsat pe mine, ca să sfîrșească răfuiala cu dînsul. M-am ridicat... Am apucat pușca. Pac! Gata cu Moș Martin! S-a dat peste cap și s-a lățit pe zăpadă cît era de mare.

Dar prietenul lui nu-l mai asculta. Se oprise și privea cerul, zarea, cu un început de neliniște.

Bătea un vînt subțire; se iscase din miazănoapte, și într-acolo, în zare, se arătau nori plumburii.

— Semn rău! rosti clătînînd din cap.

Egon nu mai cuvîntă nimic. Și amîndoi au grăbit pasul.

L-au grăbit; cu toate acestea pasul lor a fost mai încet decît al viscolului.

I-a ajuns furtuna zăpezii din urmă. Într-un ceas nu s-a mai cunoscut cer de pămînt. Nu mai vedeau înaintea ochilor. Se împiedicau, cădeau, se ridicau orbiți de pulberea sticloasă și înghețată. Au prins de veste că, în loc să meargă înainte, rătăceau drumul. S-au pitulat după un adăpost. De atunci urgia n-a mai contenit.

Ceasuri și ceasuri au trecut, cu același chiot în urechi, cu aceleași valuri usturătoare, izbite în obraz. Iar acum nu-și mai simt mîinile, nici picioarele, nu se mai pot mișca, îi cuprinde înghețul, moartea înspăimîntătoare care preface trupul în sloi.

O clipă urgia s-a potolit. Vîntul a stat. A mai trecut o suflare.

Și deodată cerul s-a înseninat, limpede, cu soarele înclinat spre apus.

Amîndoi ascultau. Au ridicat capetele. Adică au început să le ridice. Dar mușchii nu se mai supuneau. Capetele au căzut îndărăt. Era prea tîrziu. Istoviți de foame, sleiți de ger, nu se mai puteau clinti din culcușul lor de zăpadă.

— O cheamă Maria... Are să uite cuvîntul tată!... încep să aiureze Otto.

Apoi rămase cu ochii sticloși, căscați spre cerul sticlos.

Egon era culcat pe-o coastă. El nu vedea cerul. Vedea întinderea ghețoasă a insulei, măturată de zăpadă, acolo unde la capătul celălalt se afla coliba lor, cu învelișul cald, cu hrană și cu aparatul de radio, care nu mai are pentru cine culege chemările depărtate ale lumii, din văzduh. Privea, iar lacrimile îi înghețau în gene.

Atunci înaintea ochilor i se ivi o arătare. O arătare de delir.

Un urs alb. Un urs alb apropiindu-se. Dar în loc să se apropie ca toți urșii albi, în patru labe, ursul acesta al delirului înainta în salturi, în tumb, salutînd, răsucindu-se în pași de vals, lipind călcîiele, defilînd...

Egon, vînătorul, închise ochii.

Știa acum că, fără îndoială, s-a apropiat clipa morții, de vreme ce ochii lui încep să vadă asemenea amăgitoare năluciri. Închise ochii așteptînd moartea degerațiilor, care îngheață sîngele inimii, după ce le-a înșelat mintea cu arătări nebunești.

Lacrimile abia apucau să se rostogolească din gene și se prefăceau în boabe înghețate. Copila lui... Poate cînta acum la pian lecția ei, fără nici o grijă... Poate se uita la albumul de fotografii; la chipul din perete. Întreabă: „Mămico, oare taticu' are să-mi aducă puiul de urs pe care mi l-a făgăduit la plecare?... Spune, mămico? De ce plîngi?...”

Egon simți că se cufundă în somnul cel mare și negru, de unde nu se mai întoarce nimeni.

Dar un bot cald, o răsuflare fierbinte, îi atinse obrazul.

Ursul îl împingea, mirat de nemișcarea omului. Îl împingea, îi lingea obrazul, nările, ochii. Se trăgea îndărăt, așteptînd. Nu înțelegea de ce stau oamenii aceștia încremeniți, de ce n-au glas, de ce nu ridică mîinile, de ce nu se deșteaptă din somn.

Fram nu înțelegea aceasta.

Le cunoscuse mirosul de departe. Mirosul lui, care îl înșela altădată, care nu mai prindea lămurit apropierea fiarelor sălbatice, îi vestise din depărtare că se află oameni pe aci, oameni din lumea cea de dincolo de ghețuri. Alergase într-un suflet. Îi primea la el acasă, cu semnele lui de prietenie, cu tumbе vesele, cu salturi și salutul care le place lor. Și acum îi găsea neclintîți.

Făcu trei pași îndărăt.

Salută:

— Haide! Pe mine nu mă păcăliți cu una, cu două!

Recunoscuse, întins jos, pe vînătorul care-l întovărășise altădată pînă la insula pustie, îi dăduse libertatea și-i purtase de grijă să-i ascundă provizii în camera din stîncă. Își arăta bucuria întîlnirii în felul său. Cu tumbе și salturile lui.

Egon deschise ochii. Își adună toate puterile și glăsui:

— Otto! E Fram, Fram... Mă auzi? Fram, de la Circul Struțki.

Celălalt aiura:

— O cheamă Maria!... N-are să mai spună nimănui cuvîntul tată. Are să uite cuvîntul tată...

El nu auzea nimic. Privea cu ochii goi în cerul gol.

Atunci, abia atunci, cu judecata lui învățată de la oameni, Fram înțelese! Și nu stătu mult la îndoială. Mătură zăpada cu labele, îngrămădi oamenii alături, se culcă peste ei să-i încălzească, așa cum îl învățase dresorul odată, în tinerețea lui, să joace într-o pantomimă de la Circul Struțki. Oamenii erau atît de desprinși de lumea aceasta și atît de sleiți de puteri, încît nu încercau să priceapă ce se întîmplă cu dînșii. Un urs alb. Un

urs sălbatic. Chiar un urs care a fost odată la circ, dar s-a sălbăticit. Ce puteau aștepta de la dânsul?

Pînă acum ani și ani de zile vînaseră urși albi. Venise ceasul să cadă și ei, fără arme, fără putere, vînat în ghearele unui urs alb. Dar de ce nu începuse să le sfarme țeasta cu dinții, ca focelor și morselor? De ce întîrzie? Mai repede! Să se sfîrșească o dată cu chinul acesta!...

Unul aiura:

— O cheamă Maria... Împlinește doi ani... N-are să mai spună niciodată... niciodată cuvîntul tată...

Celălalt repeta în neștire:

— E Fram... L-am cunoscut bine... E Fram, cu tumbele lui. Hai! Mai repede, Fram!... Mușcă... Sfîrșește!... Ai milă, Fram, și termină odată!...

Pe urmă, glasurile lor s-au stins înăbușite. Din delir au trecut în somn. Un somn ciudat. Cald. Poate așa e somnul morții? Așa se spune că e moartea prin îngheț. Degeră mîinile, degeră picioarele, se încetinează sîngele sleit, iar muribunzii se visează la căldură, simt dogoarea în obraz, în piept, în ochi.

Așa a fost și somnul lor. Visul lor... Nu mai sfîrșea... Cînd au deschis ochii, o blană grea, dar fierbinte le apăsa piepturile. Au încercat să miște întîi o mînă, pe urmă un picior. Mîna se supunea. Piciorul se supunea.

— Egon!

— Otto!

Erau glasurile lor. Își auzeau, își recunoșteau glasurile lor.

Nu era moartea. Nu era somnul cel mai mare și negru, cu visul morților de ger.

Învelitoarea de blană, de deasupra, dădu semne de viață. Se ridică singură. Îi dezghețase o plapumă vie.

Fram sări în patru labe, pe urmă în două.

Salută cu palma la tîmplă.

Cei doi vînători, deșteptați din morți, se înălțară în capul oaselor. Priveau unul la altul; priveau la urs.

— Dă-mi pipa, Otto! Toată istoria aceasta mă face să cred c-am visat. Numai o pipă are să mă convingă de-s viu ori mort!...

Egon se pipăia, într-adevăr, să se încredințeze dacă era viu ori mort. Nimic înghețat. Mîinile mișcau, picioarele la fel. Ce nemărginită plăcere să simți degetele trosnind! Iar ursul de circ aștepta cu laba la tîmplă.

— E Fram! Nu-ți spuneam eu că e Fram?...

Vânătorul sări în picioare. Se clătină de foame. Se rezemă de stînca de gheață și merse împleticindu-se pînă la ursul alb.

Nu putea spune gândurile întregi, așa cum creșteau în creierul lui istovît.

Rostea numai:

— Ceea ce ai făcut tu, Fram!... Ceea ce ai făcut tu, Fram!...

Și, cu obrazul ascuns în blana ursului, începu să plîngă.

Otto se ridicase și el.

Erau acum doi oameni, doi vînători de urși, sprijinindu-se fară putere, la pieptul unui urs.

Fram îi îndepărtă încet cu labele. El era deprins cu oamenii tari și mai mîndri. Pe urmă parcă mai înțelegea că nu era timp acum de bocete. Undeva, aproape, avea o peșteră cu proviziile lui. Vînat căpătat de la alți urși, cu tumbe și salturi, așa cum își cîștiga el prînzul și cina, alungînd pe ceilalți urși cînd se ivea cu salturile lui mortale.

Îi tîrî într-acolo.

— Ce facem? întrebă Otto.

— Vezi bine... Semnele lui au ele vreun rost. Eu aş pune rămășag că ne cheamă la masă... Nu m-ar mira de loc!

Și nu s-au mirat de loc

Ospățul lui Fram era modest. Un singur fel. Carne de focă. Așa cum era lista lui de bucate.

Vînătorii s-au îndestulat. Au prins putere. Au început să privească îngrijorați spre apus, unde soarele se apropia de linia zării. Începea amurgul polar.

Ultima săptămînă cînd se mai încumeta o corabie să călătorească pe oceanul pustiu.

Pe amîndoi îi cuprinse o frică. Dacă a sosit cumva corabia lor? Dacă a plecat?

Nu mai era timp de pierdut. Cu două bucăți de carne înghețată în spinare s-au îndreptat spre capătul insulei.

— Numai de n-am da peste vreun urs alb!...Fără arme, nimic nu s-ar mai alege de noi!

Vorbise Otto.

Dar Egon arătă spre Fram, care mergea lîngă dînșii, legănîndu-se în patru labe, ca un cîine uriaș:

— Cît timp avem tovarășul acesta cu noi, nu văd nici o primejdie! Sînt sigur că are el vreun ac și pentru cojocul fraților săi... Nu e așa, Fram?

Auzindu-și numele, Fram se ridică în două labe, salută, ca un soldat care spune: „La ordin!”, apoi se lăsă mai departe în patru labe și continuă drumul alături.

Nu putea vorbi. Dar ar fi voit să arate că pentru frații lui are un ac de cojoc mai cruțător și mai fără primejdie decât gloanțele din armele ome-nești.

Au mers șaiszeci de ore, în loc de patruzeci și opt. Au mers cu opriri și odihne, după cât se simțeau de istoviți.

Corabia nu sosise. Îi aștepta coliba lor de lemn, cu paturi călduroase, cu aparatul de radio. Îi așteptau în cușcă și cei trei pui de urs. Scînceau flămînzi.

Fram înconjură de cîteva ori cușca. Mormăi. Privi la oameni, privi la ușă. Apoi trase încet zăvorul!... Puii nu îndrăzneau să iasă afară. Îi trase Fram de ceafă, unul cîte unul. Îi împinse cu piciorul în spate, să-și vadă de drum.

Cei doi vînători priveau cu mîinile în buzunare, cu pipele în colțul gurii.

— Aș putea să jur că ursul acesta are o judecată omenească! rosti Egon. Îl vezi? Nu mă miră că știe să deschidă un zăvor. Aceasta a învățat-o de la cirul lui, printre oameni... Mă miră însă cum de i-a trecut prin cap să-și elibereze puii din neamul lui...

— Cînd vom povesti întîmplarea asta, lumea are să rîdă și are să spună că nu ne-am lăsat de palavre vînătorești. Tu ce părere ai, Fram, prietene Fram?...

Fram mormăi. Dacă ar fi știut să vorbească, ar fi povestit că mai cunoaște el undeva, într-un trib eschimos, un copil care a pățit la fel și, fără îndoială, că s-a pomenit cu faima de cel mai mare mincinos, înainte încă de a deveni mare vînător. Mormăi. Se uită cu înțeles spre coliba unde se afla înăuntru cutia minunată care cînta.

— Ne roagă să dăm drumul la radio! începu să rîdă Egon. Acesta e ursul cel mai amator de muzică din cîți am cunoscut eu în viață!...

Intră în cabană și răsuci resortul.

Din țările de departe a înviat armonia culeasă prin văzduhuri. Cu botul pe labe, Fram asculta cu ochii închiși. Nu muzica îi plăcea lui. Ci amintirile pe care le deștepta această muzică. Orașele de departe, înviind cu soarele cald de acolo, cu luminile lor multe, cu străzile și grădinile lor. Copiii întinzînd cornetul cu bomboane ca să-l împartă Fram cu alții; mîinile sfioase abia îndrăznind să-i atingă blana cu o dezmierdare ușoară. Băiețașul cu

ochi sclipitori și cu nasul cam cîrn, în seara unei reprezentații de adio, dintr-un asemenea oraș de departe...

Corabia sosi cu semne de mare grabă. Ancorase în larg și trimise două bărci să încarce blănurile vînătorilor. Fram privea și înțelegea. În ochii lui se lăsase ca o umbră de întristare.

Oamenii priveau la el și nu înțelegeau.

— Îmi pare rău să-l lăsăm aci! vorbi Egon. Parcă m-aș despărți de un prieten.

— Dar e făcut pentru viața de aici! Aceasta e soarta lui. Adu-ți aminte că, atunci cînd l-ai adus, îl trimisese Circul Struțki tocmai fiindcă tînjea după locurile lui de aici, de la el, de-acasă...

Amîndoi vînătorii intraseră în colibă să verifice dacă n-au mai uitat ceva.

Cînd au ieșit, Fram se făcuse nevăzut. L-au căutat. L-au strigat.

— Păcat! Ar fi trebuit să ne luăm rămas bun de la el... Ai văzut cum se mirau toți marinarii?

Egon se urcă pe un vîrf de stîncă să privească. De acolo, de sus, se vedeau și cele două bărci oprite lîngă țarm.

— Privește! rosti vînătorul cu uimire. Te mirai unde e Fram? El e gata îmbarcat. Ne-a luat-o înainte!

Într-adevăr, Fram se urcase în barcă. Stătea cu spatele întors spre insulă, în jurul lui, marinarii încercau să-l alunge. Dar Fram stătea neclintit, una cu barca.

— Așadar... începu Otto.

— Așadar — sfîrși Egon — îl luăm cu noi! E dorința lui. N-o spune, dar o arată destul de lămurit.

Amîndoi vînătorii au coborît țarmul de stîncă. Lopețile erau gata să despice apa, spre corabia din larg.

Egon a pus palma pe umărul ursului alb, întrebînd:

— Iubite Fram, așadar te întorci în lumea noastră, pentru totdeauna? Atunci de ce nu-ți iei rămas bun de la locurile acestea acoperite de ghețuri? Bagă de seamă, a doua oară nu mai fac un drum, ca să te duc îndărăt!...

Ca și cum ar fi înțeles întrebările, ca și cum i-ar fi dat de gîndit, Fram a întors ochii încet și s-a uitat îndelung la locurile pe care le părăsea. Apoi se răsuci în barcă și rămase cu privirea ațintită înainte, spre lumea cea de departe, de dincolo de ghețuri și de ape.

— Hai!... rostiră vîslașii, îndemnîndu-se. Dă-i drumul! Înainte!...

CUPRINS

I. O reprezentație de adio la Circul Struțki în iarna anului 1924	3
II. Fram face nazuri	12
III. După ce a plecat cercul	22
IV. În Arca lui Noe	32
V. Fram s-a născut departe, în ghețurile polare	37
VI. Omul, cîinele și pușca	44
VII. „Numele tău va fi Fram”	52
VIII. Îndărăt spre oceanul polar	58
IX. În ostrovul pustiu de la capătul pămîntului	67
X. Cea dintîi întîlnire	73
XI. Bufonul oceanului polar	83
XII. Prietenii lui Fram din orașele de departe nu l-au uitat	90
XIII. Fram și-a găsit un prieten mic în noaptea polară	113
XIV. Fram se leapădă singur de micul său prieten	121
XV. Nanuc	132
XVI. Sfîrșitul	144

Redactor: IORDANA URECHE

Tehnoredactor: CONSTANȚA VULCĂNESCU

*Dat la cules 21.03.1968. Bun de țipar 14.06.1969. Apărut 1969. Comanda nr. 7439. Tiraj 37.210.
Broșate 34.100 + legate 3110. Hîrtie offset A. de 90 g/m² 540 X 840/8. Coli editoriale 20, 5. Coli de țipar 25.
A 13.116. C.Z. pentru bibliotecile mici 8R — 93.*

**Tiparul executat sub comanda nr. 592 la întreprinderea poligrafică Arta Grafică Str. Șerban Vodă 133
București
Republica Socialistă România**

**EDITURA
TINERETULUI**